

Contragate

Reagan's Geheime Oorlog in Nicaragua

M.R.A. von Weiler

s0620998

T: 06 195 06 2132

E: markvonweiler@hotmail.com

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Introductie	2
These	5
De Contra's	8
Van Terroristen tot Legerfront	12
Public Diplomacy/White Propaganda	24
Voor wat hoort wat; Internationale Fondsenwerving	32
CIA, Contra's en Cocaïne	45
Logistieke Schaduwooperaties	53
Damage Control	66
Conclusies	72
Epiloog	76
Literatuur	78

Introductie

“We did not –repeat –did not trade weapons or anything else for hostages nor will we”

Persconferentie van president Ronald Reagan, 13 november 1986

Op 5 oktober 1986 werd een Amerikaans vrachtvliegtuig neerschoten boven Nicaragua. Enkele uren later ontving het kantoor van vice-president George Bush een bericht van een logistiek medewerker ter plaatse dat het betreffende vliegtuig werd vermist. De dag daarop ontving Bush een gecodeerd bericht van het *Central Intelligence Agency*¹ dat stelde dat de situatie vroeg om acute *damage control*. Voor schadebeperking was het echter al te laat; de Amerikaanse ex-marinier Eugene Hasenfus was de enige overlevende van de crash en hij was inmiddels in handen gevallen van het socialistische Sandinista-regime van Nicaragua. Niet veel later zou Hasenfus gedwongen worden voor Nicaraguaanse camera's het verhaal te vertellen van de illegale CIA wapenleveranties aan de tegenstanders van de Sandinista's, de Contra's.²

Op hetzelfde moment was Luitenant-Kolonel Oliver North, de coördinator van de geheime activiteiten in Midden-Amerika, verwickeld in uiterst geheime onderhandelingen met de Iraanse regering betreffende de vrijlating van, door de *Palestine Liberation Organisation*³ gegijzelde, Amerikaanse burgers in Libanon. Deze onderhandelingen waren onderdeel van een schimmig gijzelaars-voor-wapens spel waarin de VS met Iran verwickeld was. Los van de twijfelachtige moraliteit van een dergelijke handel, was deze extra gevoelig omdat president Ronald Reagan meerdere malen had verkondigd dat de VS nooit concessies zouden doen aan terroristen.

---

1 Hierna aan te duiden als CIA

2 *The New York Times*. 12 oktober 1986

3 Hierna aan te duiden als PLO

Een maand later kwam deze tweede affaire aan het licht. Het Libanese weekblad *Al-Shiraa* publiceerde een artikel over de geheime handelsreis van voormalig *National Security Advisor*⁴ Robert McFarlane naar Teheran. Het artikel werd, net als de Hasenfus-uitzending in Nicaragua, snel overgenomen door de internationale media. Op deze manier kreeg de Reagan-regering binnen vijf weken te maken met twee zware politieke crises.

De twee affaires -de koehandel met gijzelaars voor wapens in Iran en illegale militaire steun aan de Contra's in Nicaragua- leken twee losstaande schandalen duizenden kilometers van elkaar verwijderd. Buiten de hoofdrolspelers wist niemand dat beide zaken in direct contact met elkaar stonden. Op 13 november 1986 vertelde Reagan het Amerikaanse publiek dan ook dat er van wapenhandel voor gijzelaars geen enkele sprake was geweest. In feite ontkende Reagan alles en stelde dat de VS alleen had geprobeerd de diplomatieke banden met Iran aan te halen. De 'minieme hoeveelheid' wapens die naar Iran waren verscheept, waren enkel een teken van goede wil geweest.⁵ Over de Contra-connectie rept hij geen woord. Echter, enkele maanden later verbijsterde de president de hele wereld door tijdens een ingelaste persconferentie in het Witte Huis naar buiten te brengen dat de twee affaires wel degelijk met elkaar verbonden waren geweest.⁶ Tijdens de persconferentie liet president Reagan weten dat opbrengsten van de illegale wapenhandel waren aangewend om de Contra rebellen in Nicaragua te steunen, ondanks dat overheidssteun middels het tweede Boland Amendement van 1984 expliciet verboden was geworden. Reagan nam zijn presidentiële verantwoordelijkheid voor de schandalen, maar benadrukte dat hijzelf, vanwege geheugenverlies en zijn *hands-off* managementstijl, nooit weet had gehad van wat er precies had gespeeld. *Attorney General*⁷ Edwin Meese III voegde toe dat Luitenant-Kolonel North was ontheven van zijn plichten binnen de *National Security Council*⁸ omdat hij, en hij alleen, de spil was geweest in de complexe relaties tussen de Iraanse wapenhandel en de

---

4 Rechtstreeks adviseur betreffende veiligheidszaken van de president.

5 Voor de tekst van Reagan's speech van 13 november 1986, zie:
<http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1986/111386c.htm>

6 Voor de tekst van Reagan's speech van 4 maart 1987 zie:
<http://www.americanrhetoric.com/speeches/ronaldreaganirancontraspeech.htm>

Contra-beweging in Nicaragua. Zijn meerdere, *National Security Advisor* John Poindexter, die *min of meer* kennis van zaken had gehad, kreeg de ruimte om zelf ontslag te nemen.⁹

Achteraf kan men stellen dat Meese de boodschap van *damage-control* goed had begrepen. Door North en Poindexter op te offeren werd de aandacht afgeleid van president Reagan. In zijn memoires schrijft North hierover:

“This particular detail was so dramatic, so sexy, that it might actually –well, *divert* public attention from other, even more important aspects of the story, such as what *else* the President and his top advisers had known about and approved. And if it could be insinuated that this supposedly terrible deed was the exclusive responsibility of one mid-level staff assistant to the National Security Council (...) and that this staffer had acted on his own (however unlikely *that* may be), and that, now you mention it, his activities might even be *criminal* –if the public and the press focused on *that*, then maybe you didn’t have another Watergate on your hands after all.”¹⁰

De persconferentie van 13 november 1986 was het begin van een lange reeks van bewuste publieke misinformatie met betrekking tot zowel de Iran als de Contra operaties, laat staan de onderlinge connecties, met het doel het presidentschap van Reagan veilig te stellen.

Het Officiële Verhaal

---

7 Vertaling: Procureur-Generaal, de Attorney General van de Verenigde Staten van Amerika kan worden vergeleken met de positie van Minister van Justitie in Nederland.

8 De National Security Council is het principiële adviesorgaan van de president met betrekking tot veiligheidszaken. Hierna aan te duiden als NSC.

9 Peter Kornbluh en Michael Byrne, *The Iran Contra Scandals, the Declassified History*, New York 1993, xv

10 Oliver North, *Under Fire: An American Story*, 1991, 7-8

Nadat de pers lucht had gekregen van de vermissing van het Hasenfus-toestel en vragen begon te stellen over betrokkenheid van de Amerikaanse regering, gingen Reagan en zijn kabinet vol in de verdediging. Zij ontkenden iedere betrokkenheid en noemden de logistieke bevoorrading van de Contra-rebellen een 'privé initiatief'.¹¹ Na de publicatie van het *Al-Shiraa* artikel reageerde Reagan wederom door te stellen dat de Teheran trip van McFarlane louter had plaatsgevonden om gematigde Iraniërs te steunen en op die manier Sovjet-invloed in Iran te verminderen. Als er al misdaden zouden zijn gepleegd, dan was dat voor de rekening van een derde partij, de Staat Israël. Meese claimde in het openbaar dat de illegale Israëlische scheepsladingen Amerikaans wapentuig van 1985 zonder toestemming, zonder weet van de president, en zonder betrokkenheid van de Amerikaanse regering hadden plaatsgevonden. De wapenleveranties vóór die tijd waren wel degelijk legaal geweest; zij waren geen wapenhandel (Reagan had immers zelf een wapenembargo afgekondigd) maar een teken van welwillendheid en het ging om zo een kleine hoeveelheid dat het geen enkele invloed zou kunnen hebben op de Iran-Irak Oorlog.¹² Hoewel het kabinet het Congres pas informeerde nadat het al was gebeurd, was de presidentiële autorisatie destijds voldoende geweest om de legaliteit van de transacties te garanderen. Geen enkele Amerikaan was betrokken geweest bij de redistributie van de winsten naar Midden-Amerika. Het geld was direct van Israëlische rekeningen naar Contra rekeningen gegaan. Alleen North zou, volledig op eigen initiatief, betrokken zijn geweest.¹³

These

Het zou wellicht correcter zijn als men zou spreken van 'De Iran-Contra Affaires', aangezien het geheel bestaat uit verschillende op zichzelf staande affaires, die op veel vlakken op momenten met elkaar

---

11 Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, xvi

12 Voor de tekst van Reagan's speech van 13 november 1986, zie:
<http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1986/111386c.htm>

13 Transcript van de Meese persconferentie, *Washington Post*, 26 november 1986

zouden worden verbonden. De actieve operaties overbrugden een tijdspanne van langer dan een decennium. Men zou kunnen stellen dat de Contra-zijde bij de val van het Nicaraguaanse Somoza-regime in 1979 begon; de relatie tussen de VS en Nicaragua zou met de komst van het socialistisch geïntereerde Sandinista-regime opnieuw moeten worden geïnterpreteerd. De Iran-zijde van het verhaal begon drie jaar later, toen de Libanese verzetsgroep *Hezbollah* begon met het gijzelen van Amerikanen en andere westerlingen in Libanon. De affaires zijn in principe nooit geëindigd, aangezien president George H. Bush in 1993 besloot alle juridische procedures en onderzoeken af te breken; hij verleende gratie aan alle verdachten en veroordeelden. North was overigens allang buiten schot van justitie; hij had zijn getuigenis af laten hangen van immuniteit.

De Reagan regering deed alles om in beide zaken haar doelen te bereiken, te weten het omverwerpen van het Sandinista-regime in Nicaragua, en het bevrijden van de gijzelaars in Libanon. In het nastreven van haar doelen werd de regering regelmatig dwarsgezet door het Congres, (internationale) wetgeving en de publieke opinie. De Amerikaanse regering probeerde deze tegenwerkingen op iedere mogelijke manier te omzeilen. Dit vereiste een extreem hoge graad van geheimhouding, wat leidde tot een complexe versplintering van kennis, informatie en verantwoordelijkheden. In de praktijk betekende dit dat van een normale gang van besluitvorming geen sprake kon zijn.

De Congressionele onderzoekscommissies stelden in een 690 dubbele pagina's tellend rapport al in 1987 dat de uiteindelijke verantwoordelijk voor de affaires wel degelijk bij president Reagan had gelegen: "It was the President's policy- not an isolated decision by North or Poindexter- to sell arms secretly to Iran and to maintain the Contra's 'body and soul'"¹⁴. Deze commissies zouden sommige echter belangrijke onderdelen van de Iran-Contra affaires niet onderzoeken of niet opnemen in hun uiteindelijke rapport. Onderzoek naar dergelijke affaires werd destijds bewust geblokkeerd, als irrelevant betiteld, of waren destijds simpelweg niet te onderzoeken vanwege een gebrek aan adequate documentatie. Deze onderdelen van de affaires zouden namelijk waarschijnlijk geheel nieuwe rechtzaken veroorzaken, en dit keer zouden hogergeplaatste personen, waaronder mogelijk president Reagan en vice-president Bush, wel vervolgd kunnen worden.

---

¹⁴ "I want you to do whatever you have to do to help these people keep body and soul together", Reagan tegen McFarlane. Sean Wilentz, *The Age of Reagan, a History, 1974-2008*, 212

25 jaar geleden hadden onderzoekers geen toegang tot alle documenten omtrent de affaires. Sinds halverwege de jaren '90 zijn veel documenten vrijgegeven. Dit gebeurde dankzij het feit dat de Amerikaanse regering, middels de *Freedom of Information Act*¹⁵, gedwongen werd inzicht te geven. President George W. Bush wist in 2001 echter veel van deze wet terug te draaien. President Obama herstelde de wet in 2009. Ondanks de vorderingen met betrekking tot openbaarheid van documenten, zijn nog steeds verschillende bewijsstukken geclassificeerd. Desondanks zal ik de rol die Reagan en zijn regering speelden bij het Contra-gedeelte van de Iran-Contra affaires proberen te verduidelijken. Vanuit dit punt zal ik trachten aan te geven op welke manieren president Reagan en zijn regering bewust hebben geprobeerd het Congres, (internationale) wetgeving, de media en het Amerikaanse publiek te misleiden teneinde haar impopulaire Nicaragua beleid te kunnen uitvoeren. Ik zal deze gevoelige zaken, onderwerpen die bewust zijn weggelaten of genegeerd in de officiële rapporten, trachten te verhelderen. Het is niet mijn doel een volstrekt nieuwe interpretatie aan de gebeurtenissen te geven. Door de hoeveelheid documentatie en titels die ik tot mijn beschikking heb, heb ik de mogelijkheid de conservatieve interpretatie, aangehangen door Reaganites en Conservatieven, te weerleggen. Tegelijkertijd zal ik de liberale interpretatie bewijzen.

Voor dit onderzoek zal ik voornamelijk gebruik maken van de primaire documenten uit de micro-fichecollecties van het *National Security Archive*, dat zich bevindt in de *Gelman Library* van de George Washington University in Washington D.C. Dit zijn gedeclassificeerde overheidsdocumenten van onder meer de CIA, State Department en de president. Tevens bevinden zich in deze collectie de persoonlijke logboeken van Oliver North. Daarnaast zal ik veel gebruik maken van de verschillende onderzoeksrapporten met betrekking tot de Iran-Contra affaires, waarvan zich kopiën bevinden in de *Library of Congress*, eveneens gevestigd in Washington D.C. Alle verhoren en verklaringen van de getuigen in deze onderzoeken zijn in te zien in de microfiche collectie van de *Gelman Library*. Tevens zal ik gebruik maken van de verschillende andere publicaties. In de jaren direct na de affaires zijn een aantal zeer bruikbare studies verschenen, met name van medewerkers van het National Security Archive. Zo werd in 1987 al een dag-tot-dag chronologie gepubliceerd.¹⁶ Vijf jaar later kwam het National Security

---

15 Zie http://www.justice.gov/oip/foia_updates/Vol_XVII_4/page2.htm

16 Scott Armstrong, *The Chronology; The Documented Day-By-Day Account of the Secret Military Assistance to Iran and the Contras*, New York 1987

Archive naar buiten met het meer omvangrijke *The Iran-Contra Scandal: The Declassified History*. In deze diepgravende studie worden de gebeurtenissen verduidelijkt met honderd documenten. Naast titels gepubliceerd door de professionals van het National Security Archive, zijn er ook verschillende onderzoeksjournalisten die uitvoerig onderzoek hebben gedaan. Zo heeft Theodore Draper het meest uitvoerige narratief geschreven. Hij heeft meer dan 50.000 pagina's aan documenten en getuigenissen bestudeerd om in uiteindelijk bijna 700 pagina's alle aspecten van de affaires te beschrijven. Andere onderzoeksjournalisten hebben zeer nuttige werken geschreven, al is veel van hun documentatie gebaseerd op *oral history*.¹⁷ Dit maakt het wel lastiger deze werken op hun wetenschappelijke merites te beoordelen.

Hoewel de meeste zaken op de een of andere manier met elkaar in contact staan en elkaar overlappen, zal ik dit onderzoek opsplitsen in thema's. Sommige feiten zullen dus, om de connecties te verhelderen, worden herhaald.

17

Zie onder andere Christopher Dickey, *With the Contras: A Reporter in the Wilds of Nicaragua*, New York 1987

De Contra's

“It is much easier and much less expensive to support an insurgency than it is for us and our friends to resist one. It takes relatively few people and little support to disrupt the internal peace and economic stability of a small country.”

William Casey, Directeur van de CIA, 13 maart 1982¹⁸

Op 19 juli 1979 kwam een einde aan de burgeroorlog die Nicaragua sinds de aardbeving van 1972 had verscheurd. Nadat de door Cuba gesteunde Sandinista rebellen de hoofdstad Managua hadden ingenomen, vluchtte dictator Anastasio Somoza Debayle met Amerikaanse hulp naar Miami. Dit betekende het einde van de Somoza Dynastie, de heerschappij van de familie die sinds 1936 de macht had gehad in Nicaragua. Deze negentiende juli kan men typeren als het begin van de directe Amerikaanse betrokkenheid bij de contrarevolutie; de inspanning om de revolutie terug te draaien. Op die dag landde namelijk een Amerikaans vliegtuig, vermomd als Rode Kruis-vlucht, in Managua om de leiders van de *Guardia Nacional*¹⁹ eveneens naar Miami te evacueren. Deze Guardia Nacional was vijftig jaar eerder opgericht en getraind door Amerikaanse mariniers, en had als een soort Pretoriaanse Garde van de Somoza Dynastie gediend. De dagen na 19 juli zouden verschillende Amerikaanse vliegtuigen het grootste gedeelte van het het Somoza leiderschap naar Miami brengen, van waaruit de contrarevolutie zou worden gepland.²⁰

Op 1 december 1981 zette president Ronald Reagan zijn handtekening onder een geheim voorstel dat de CIA toestemming gaf om ‘paramilitaire operaties te steunen en te ondernemen tegen de regering van Nicaragua’.²¹ Hiermee zette hij de lijn voort die zijn voorganger Jimmy Carter, hoewel zonder echte

---

18

Thomas W. Walker, *Reagan versus the Sandinistas: The Undeclared War on Nicaragua*, Boulder 1987, 21

19

Nationale Wacht

20

Christopher Cheney, *With the Contras*, New York 1986, 55

21

‘Presidential Finding on Covert Operations in Nicaragua’, 1 december 1981, NSA, Nicaragua Collectie

overtuiging, had ingezet. In eerste instantie had de vreedzame Carter namelijk een hulppakket van 75 miljoen dollar vrijgemaakt voor de wederopbouw van Nicaragua teneinde het land zo snel mogelijk weer stabiel te krijgen. De Sandinista regering had namelijk aangegeven geen interesse te hebben in het exporteren van hun revolutie, dus op het oog konden geen problemen in de regio worden verwacht. Op 12 september, nog geen drie maanden na de machtsverschuiving, had William Bowder, destijds *Assistant Secretary of State for Inter-American Affairs*²², zelfs militaire trainingen aangeboden. De Sandinista's hadden geweigerd. Toen echter bleek dat de Sandinista's wel degelijk de socialistische rebellen in El Salvador van wapens hadden voorzien, diende Carter met een andere benadering te komen. Nadat tevens bekend was geworden dat Cuba de Sandinista's had geholpen tijdens de burgeroorlog, sloeg de publieke opinie om. Carter voelde, zeker zo vlak voor de presidentiële verkiezingen, de druk en herdefinieerde zijn hulppakket op 1 oktober; hij legde uit waar het geld eigenlijk voor bedoeld was: *to ensure the ability of troubled peoples to resist social turmoil and possible communist domination*.²³

Nadat Ronald Wilson Reagan eind 1980 de presidentiële verkiezingen had gewonnen, bleek dat zijn regering een heel andere visie op de ontwikkelingen in Nicaragua had. Zij meende dat het doel van de Verenigde Staten was om de 'kanker van het communisme uit te roeien', al wist men nog niet precies op welke manier.²⁴ Gedurende november kwam de NSC meerdere malen bijeen om te proberen tot een consensus te komen. Alexander Haig, destijds *Secretary of State*²⁵, had voorgesteld om openlijk Amerikaanse troepen in te zetten om het Sandinista regime door middel van een overmacht snel te verdrijven. Niemand binnen de regering zag het echter zitten om, met de uitkomst van het

---

22

'Assistent van de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken met betrekking tot de Westelijke Hemisfeer', i.e. na de Minister van Buitenlandse Zaken de belangrijkste man van het Ministerie van Buitenlandse Zaken met betrekking tot de Westelijke Hemisfeer.

23

Allan Nairn, 'Endgame: A Special Report on U.S. military strategy in Central America', *North American Congress on Latin America (NACLA)*, mei/juni 1983, vol.18, nr.3, 24

24

excise the cancer of communism Thomas W. Walker ed., *Nicaragua, The First Five Years*, New York 1985, 425-446

25

Vergelijkbaar met de functie van Minister van Buitenlandse Zaken

Vietnam-conflict vers in het geheugen, direct weer een oorlog te beginnen. Vice-president George Bush, *Secretary of Defense*²⁶ Caspar Weinberger en alle *Joint Chiefs of Staff*²⁷ wezen Haig's voorstel dan ook af.²⁸ Men besloot wel militaire hulp aan Honduras en El Salvador te verhogen en de Amerikaanse aanwezigheid te vergroten door grootschalige militaire oefeningen te plannen voor de Caraïbische kust van Midden-Amerika. CIA-directeur William Casey had gedurende deze NSC-vergaderingen ook verschillende operaties voorgesteld, variërende van bescheiden tot zeer ambitieus. Het meest bescheiden plan bestond uit het financieel ondersteunen van oppositiepartijen binnen de pers, de politiek en de zakenwereld in Nicaragua. Het meest ambitieuze plan was om een vijfhonderd man sterke paramilitaire eenheid, voornamelijk bestaande uit Cubaanse bannelingen, te trainen en te bewapenen. Dit legertje zou door middel van aanslagen op economische doelwitten het Sandinista regime moeten destabilizeren.²⁹ Men besloot tot het toepassen van de tactiek van het *low intensity conflict*. Het CIA-voorstel dat van Reagan's handtekening afhankelijk was, gaf de CIA toestemming om paramilitaire operaties in Nicaragua te ondernemen met als expliciet doel het onderscheppen van wapentuig dat vermoedelijk vanuit Nicaragua naar linkse rebellen in El Salvador werd gesmokkeld.³⁰ Tevens zou dit leger

---

26

Vergelijkbaar met de functie van Minister van Defensie

27

De *Joint Chiefs of Staff* is een adviesorgaan bestaande uit een voorzitter, een vice-voorzitter en de opperbevelhebbers van respectievelijk de Landmacht, Marine, Luchtmacht en Mariniers van de Verenigde Staten. Zij adviseert de Secretary of Defense, Homeland Security, National Security Council en de president.

28

Walker, *Reagan versus the Sandinistas*, 22

29

New York Times, 14 maart 1982. De discussie voorafgaande aan NSDD 17 is nog niet vrijgegeven, echter, de *New York Times* had in 1982 kopiën van de documenten weten te bemachtigen en publiceerde het artikel 'Side Effects of El Salvador' waarin de plannen met betrekking tot Nicaragua uitgebreid aan bod kwamen,

30

Roy Gutman, *Banana Diplomacy: the Making of American Policy in Nicaragua 1981-1987*, New York 1988, 85

proberen de Cubaanse aanwezigheid in Nicaragua te ondermijnen. CIA-directeur William Casey informeerde diezelfde dag de verschillende congressionele veiligheidscommissies dat zijn agenten vijfhonderd Nicaraguaanse bannelingen zouden trainen en bewapenen teneinde dit missiedoel te bewerkstelligen. Craig Johnston, destijds *Assistant Secretary of State for Inter-American Affairs*, zou later bekennen; "I was absolutely stupefied when I heard how it had been described to Congress."³¹ Dit legertje, dat bekendheid zou verwerven als de *Contra's*³², zou bepalend worden voor de twee ambtstermijnen van de Reagan regering. Wat Casey echter niet aan deze congressionele commissies vertelde, was dat de CIA maanden daarvoor al contact had gezocht met Nicaraguaanse bannelingen en zelfs al in gesprek was gegaan met buurlanden van Nicaragua met betrekking tot de omverwerping van het Sandinista regime, een significant ander missiedoel. In augustus van dat jaar was Duane Clarridge, directeur van de CIA's Latijns-Amerika divisie, namelijk al naar Honduras afgereisd om met Hondurese en Argentijnse militairen te overleggen over het organiseren van een paramilitair leger. Clarridge introduceerde zichzelf met de woorden: "I speak in name of President Ronald Reagan. We want to support this effort to change the government of Nicaragua."³³

Evenmin wisten de congressionele commissies dat president Reagan al in maart toestemming had gegeven tot het trainen en bevoorraden van de buurlanden van Nicaragua met als doel *foreign sponsored subversion and terrorism* te bestrijden³⁴, laat staan dat hij acht maanden daarna *National Security Decision Directive 17* had ondertekend. Deze handtekening gaf de CIA toestemming tot een veel breder handelen dan het trainen en bewapenen van Nicaraguaanse bannelingen. Volgens NSDD 17 zou

---

31

Gutman, *Banana Diplomacy*, 86

32

Afgeleid van het spaanse *contrarevolución*, tegenstanders van de socialistische revolutie.

33

Gutman, *Banana Diplomacy*, 57

34

'Finding Pursuant to Section 662 of the Foreign Assistance Act of 1961, as Amended, concerning Operations Undertaken by the Central Intelligence Agency in Foreign Countries, Other Than Those Intended Solely for the Purpose of Intelligence Collection', 9 maart 1991, NSA, Nicaragua Collectie

de CIA politieke en paramilitaire operaties ondernemen tegen de Sandinista/Cubaanse infrastructuur en de Cubaanse aanwezigheid in Nicaragua. Daarnaast zou de CIA een publiek oppositiefrent moeten creëren dat nationalistisch, anti-Cuba en anti-Somoza zou zijn. De meeste operaties zouden door buitenlanders worden uitgevoerd, maar in sommige gevallen zouden ook Amerikaanse agenten actie kunnen ondernemen. NSDD 17 gaf de operatie een budget van 19,95 miljoen dollar, dat later zou oplopen.³⁵ Zo was het CIA-initiatief dus vanaf het moment dat het officieel het levenslicht had gezien, al doordrenkt met, in de woorden van latere onderzoekscommissies, *pervasive dishonesty*.³⁶ Directe Amerikaanse militaire interventie was geen onderdeel van de plannen.

De Reagan Doctrine

De Reagan Doctrine verwijst naar de manier waarop de Reagan regering omging met regionale conflicten in de Derde Wereld waar ook de Sovjet-Unie in betrokken was. Kenmerkend voor de Reagan Doctrine is het steunen van guerrillagroepen in Derde Wereld-landen met een door de Sovjet-Unie gesponsorde regering. Steun aan anti-communistische rebellengroepen zou dergelijke regimes, die zich nog in de beginfase van het consolideren van hun (totalitaire) macht bevonden, destabiliseren. Het uiteindelijke doel van de operaties gelinkt aan de Reagan Doctrine, was om deze Derde Wereld-landen weg te trekken uit de invloedssfeer van de Sovjet Unie terwijl tegelijkertijd deze landen tot anti-communistisch bondgenoot werden gemaakt. Schoolvoorbeelden van landen waar de Reagan Doctrine, met wisselend succes, is toegepast zijn Afghanistan, Angola, Cambodja en Nicaragua. Men zou de Reagan Doctrine kunnen zien als een paradoxale herwaardering van *Truman Doctrine*. Waar de politiek van *containment* van de Truman Doctrine zich toespitste op het voorkomen van een socialistische omslag in een instabiel land, richtte de Reagan Doctrine zich ook op landen die zich al langere tijd in de invloedssfeer van de Sovjet-Unie bevonden. Dit aspect zorgde ervoor dat deze cliëntstaten voor de Sovjet-Unie dure aangelegenheden werden; de Sovjet-Unie moest immers constant fondsen, wapens, en trainingen blijven verstrekken om te voorkomen dat hun protégés in de Amerikaanse invloedssfeer terecht zouden komen.³⁷ Aan de andere kant onderscheidt de Reagan Doctrine zich van *containment* politiek door het feit dat, in tegenstelling tot de Truman Doctrine, de Reagan Doctrine in principe geen gebruik maakte

---

35

NSDD 17, Washington Post 8 mei 1983

36

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 1

van directe interventie; de strategie van *low intensity warfare*, ook wel als LIC aangeduid, was naast het gebruik van guerrilla operaties, vooral gericht op economische destabilisatie, psychologische operaties (propaganda), en diplomatieke druk. Lokale rebellen, onder leiding van CIA-agenten, werden ingezet om het vuile werk op te knappen.³⁸ De introductie van de Reagan Doctrine kan men zien in het licht van het 'Vietnam Syndroom' dat het Amerikaanse volk had opgelopen na de desastreus verlopen Vietnam-oorlog. De publieke opinie was sterk gericht tegen Amerikaanse interventie waar dan ook, in het bijzonder in de Derde Wereld. Gezien Reagan's afkeer en agressie tegen het Communisme, is zijn doctrine wellicht dan ook een logische ontwikkeling geweest.

De Contra's; van terroristen tot legerfront

In de herfst van 1981 bestond de gewapende oppositie tegen de Sandinista's uit kleine losse cellen verspreid over buurlanden Honduras en Guatamala. Veel van deze rebellen hadden een verleden in de Somoza-dictatuur; velen hadden tevens deel uit gemaakt van de beruchte *Guardia Nacional*, de persoonlijke beveiliging van Anastasio Somoza. Ze waren op dit moment nog niet meer dan verbannen bandieten die door diefstal en afpersing zichzelf in leven moesten zien te houden.³⁹ Het organiseren van deze bendes rebellen was dan ook de cruciale eerste stap in de strategie van de Reagan regering. Het organiseren van binnenlands verzet was niet een nieuw idee; bij de omverwerping van de regering van president Arbenz van Guatamala in 1954 was bijvoorbeeld met succes eenzelfde soort leger van bannelingen gebruikt. Het grote voordeel van een dergelijke indirecte opzet was dat de Reagan regering zich op deze manier verzekerde van *plausible deniability*; mocht het mis gaan, dan zou de regering verantwoordelijkheid kunnen ontkennen tegenover het Congres en het Amerikaans publiek. Het concept had bij de invasie van de Varkensbaai te Cuba duidelijk minder goed gewerkt.

37

Mark Lagon, The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to 'Freedom Fighters'? *British Journal of Political Science*, Vol.22 No.1 januari 1992, 39-70, 39

38

Sarah Miles, 'The Real War: Low Intensity Conflict in Central America', *North American Congress on Latin America (NACLA)*, april 1986, vol.20, nr.2

39

Gutman, *Banana Diplomacy*, 57

De CIA begon in maart 1981 met het opzetten van een organisatie met als doel het verenigen van de diverse groepen anti-Sandinista's. De CIA benaderde verschillende groepjes Nicaraguaanse bannelingen in Miami en landen in Midden-Amerika om de contrarevolutie te gaan leiden. Meerdere trainingskampen werden opgezet in Florida, California en Texas om deze mannen voor te bereiden, ondanks dat dit in strijd leek te zijn met de *Neutrality Act* van 1794.⁴⁰ In Honduras werd de paramilitaire eenheid *Fuerza Democrática Nicaragüense* opgericht, opererende in het noorden van Nicaragua.⁴¹ Verschillende groepen bleven echter verspreid over de andere buurlanden van Nicaragua. Er was vaak onenigheid tussen de verschillende commandanten. De Contra's zouden dan ook nooit een hechte eenheid worden. Veel soldaten kwamen uit het leger van Somoza, echter, ook voormalig Sandinistaleiders sloten zich aan bij de Contra's. In 1982 werd bijvoorbeeld Edén Pastora bevelhebber van de eenheid *Alianza Revolucionaria Democrática*.⁴² Pastora was een voormalig Sandinista leider, maar voelde zich verraden toen bleek dat het pas ingestelde Sandinistaregime weinig veranderingen bracht en snel corrumpeerde. Zijn ARDE is een voorbeeld van een Contra-groep die weigerde zich onder direct bevel van de FDN te stellen.

Washington had vanaf het begin verschillende ideeën van hoe het de Contra's zou vergaan. In het beste geval zouden de Contra's tijdens haar operaties steun krijgen van de bevolking. Zo zou het verzet blijven groeien totdat de druk op het Sandinista regime te groot zou worden en er een nieuwe regering zou worden ingesteld. Zelfs in het geval dat deze optimistische inschatting niet zou uitkomen, zouden de Contra's hun waarde bewijzen. CIA-analist David MacMichael getuigde in 1984 tegenover het Internationaal Strafhof dat:

40

'If any person shall within the territory or jurisdiction of the United States begin or set on foot or provide or prepare the means for any military expedition or enterprise (...) against the territory or dominions of any foreign prince or state of whom the United States was at peace (...) that person would be guilty of a misdemeanor'. Via Library of Congress, microfiche document, Washington D.C.

41

Democratische Kracht van Nicaragua, hierna aan te duiden als FDN

42

Revolutionaire Democratische Alliantie, hierna aan te duiden als ARDE

“Contra incursions would provoke border attacks by Nicaraguan forces and thus serve to demonstrate Nicaragua’s aggressive nature and possibly call into play the Organization of American States’ provisions for collective defense. It was hoped that the Nicaraguan government would clamp down on civil liberties within Nicaragua itself, arresting its opposition, demonstrating its allegedly inherent totalitarian nature and thus increase domestic dissent within the country.”⁴³

Op die manier zou dus de paradoxale situatie ontstaan dat door druk van de Reagan regering het Sandinista regime zou veranderen in wat de Reagan regering van af het begin al in haar zag. Een Amerikaanse diplomaat vatte deze *self-fulfilling prophecy* nogmaals treffend samen:

“The theory was that we couldn’t lose. If they took Managua, wonderful. If not, the idea was that the Sandinistas would react one or two ways. Either they’d liberalize and stop exporting revolution, which is fine and dandy, or they’d tighten up, alienate their own people, their international support and their backers in the United States, in the long run making themselves more vulnerable. In a way, that one was even better –so the idea went.”⁴⁴

Vanaf 1982 begon de CIA met het zenden van fondsen. Tevens werden de verschillende Contra militias getraind en uitgerust met zwaar materieel als trucks, vliegtuigen en artillerie. Met de trainingen, de wapens en het geld konden de Contra’s snel actief worden. Zo rept een telegram van het *Defense Intelligence Agency*⁴⁵ op 16 juli dat er in de periode 14 maart tot 21 juni zich op zijn minst 106 incidenten in Nicaragua hadden voorgedaan. De aanvallen bestonden uit sabotage van infrastructuur, het beschut

---

43

International Court of Justice, ‘Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua vs. United States of America)’, 13 september 1985, *Oral Arguments on the Merits - Minutes of the Public Sittings held at the Peace Palace, The Hague, from 12 to 20 September 1985 and on 27 June 1986*. Getuigenissen en ondervragingen te downloaden via <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&k=66&case=70&code=nus&p3=2>

44

Allan Nairn, ‘Endgame: A Special Report on U.S. military strategy in Central America’, *North American Congress on Latin America (NACLA)*, mei/juni 1983, vol.18, nr.3, 35

45

Militaire Inlichtingendienst Hierna aan te duiden als DIA

beschieten van militaire Sandinista patrouilles, het vernietigen van voedselvoorraden en het liquideren van lage ambtenaren.⁴⁶ Het kostte het Sandinista regime veel geld en moeite om de schade van dit soort kleine aanvallen te herstellen, aldus Amerikaans Ambassadeur in Nicaragua Anthony Quainton.⁴⁷ Tot zover kon de Reagan regering tevreden zijn over de operaties. De Contra's waren actief geworden en het Sandinista regime had gereageerd zoals verwacht; de noodtoestand was afgekondigd, de pers werd gecensureerd en er waren troepen naar de grens met Honduras gestuurd.⁴⁸ "In Nicaragua, the Sandinistas are under increasing pressure as a result of our covert efforts", meldde een memorandum van de *National Security Planning Group*⁴⁹ in april 1982.⁵⁰ Al deze ingecalculerde reacties zorgden ervoor dat Reagan's rethoriek steeds meer waarheid ging bevatten.

De oorspronkelijke organisatie voorzag erin, om eerder beschreven redenen, dat zo min mogelijk Amerikanen direct betrokken zouden zijn bij de operaties in Nicaragua. Als resultaat bestond het beoogde leiderschap van de Contra's voornamelijk uit ex-leden van de Guardia Nacional. De Nicaraguaanse bevolking was echter nog niet vergeten wat zij in het Somoza-tijdperk hadden aangericht, dus deze mannen zouden niet op populaire steun kunnen rekenen. Daarom werd besloten dat de wapens en het geld naar de Contra's via Argentijnse en Hondurese militairen zouden worden

---

46

DIA, "Insurgent Activity Increases in Nicaragua", 16 juli 1982, document te vinden in het National Security Archive, in de collectie 'Nicaragua': The Making of U.S. Policy, 1978-1990. Hierna aan te duiden als: NSA, Nicaragua Collection

47

State Department, "Assessment of Recent Counterrevolutionary Activity", 20 oktober 1982, NSA, Nicaragua Collection

48

'State of Emergency Enters Its Fourth Week', 12 april 1982, NSA, Nicaragua Collectie

49

National Security Planning Group was een, door Reagan gecreeërd, orgaan waarin de Secretary of State, Secretary of Defense, Vice-president en de CIA Director in zitting namen. Hierna aan te duiden als NSPG

50

'U.S. Policy in Central American and Cuba through F.Y. 1984, Summary Paper, april 1982 (geen exacte datum aangegeven), NSA, Nicaragua Collectie

gedistribueerd.⁵¹ In de praktijk hadden de Argentijnen de leiding over de dagelijkse gang van zaken. Echter, toen op 2 april de Falkland-oorlog was uitgebroken en de VS zich aan de zijde van Groot-Brittannië had geschaard, werd de samenwerking door de Argentijnen opgezegd. Toen daarbovenop was gebleken dat er een machtsstrijd binnen de Contra's gaande was die de efficiëntie van de operaties belemmerde, besloot de CIA in te grijpen. Zij zond Amerikaanse agenten naar de Hondurese hoofdstad Tegucigalpa, om daarvanuit direct de Contra's aan de Hondurese grens te gaan coördineren. Agenten opererend onder schuilnamen als 'Donald', 'Alex', en 'Thomas' zouden de logistiek, administratie en tactische aspecten van de Contra's gaan overzien.⁵² Deze agenten stelden snel orde op zaken. Zij bepaalden onder meer definitief wie de commandanten zouden zijn en organiseerden de totaal gecorrumpeerde salarisadministratie. Door deze plotselingen cultuuromslag kon het leger dat oorspronkelijk vijfhonderd man sterk zou zijn, uitgroeien tot een leger van 4000 soldaten. De anti-Sandinista's werden verenigd in twee verschillende groepen. De FDN opereerde vanuit Honduras, terwijl de ARDE vanuit Costa Rica haar aanvallen in Nicaragua ondernam. De FDN was in augustus 1981 ontstaan doordat de verschillende groepen uit Miami en Honduras besloten te fuseren. De DIA schreef in 1982:

'The FDN is reportedly led by Col. Enrique Bermúdez, former GN [Guardia Nacional] member and last Nicaraguan military attaché to the US under the government of President Anastasio Somoza- and other ex-GN officers. It is based in Honduras and operates primarily in northern Nicaragua. It is the largest, best organized and most effective of the anti-government insurgent groups.'⁵³

Buiten het feit dat de FDN vanuit het noorden, en ARDE vanuit het zuiden opereerde, kan ARDE op andere fronten eveneens als tegenhanger van de FDN kunnen worden gezien. ARDE was in 1982 opgericht door door twee mannen die in tijdens de burgeroorlog sterk betrokken waren geweest bij de Sandinista's. Alfonso Robelo was een puissant rijke zakenman die tot april 1980 zitting had genomen in de Sandinista regering. Edén Pastora, die door zijn troepen 'Commandante Zero'

51

Miami Herald, 19 december 1982

52

Walker, *Reagan versus the Sandinistas*, 25

53

DIA 'Weekly Intelligence Survey', 16 juli 1982, NSA, Nicaragua Collectie

werd genoemd, was een legendarische verzetsstrijder. Zowel Robelo als Pastora waren door de wijdverspreide corruptie en het machtsmisbruik gedesillusioneerd geraakt met het Sandinista regime. Door dit feit stond ARDE in een hoger aanzien bij de bevolking van Nicaragua dan FDN, dat door de gehate Somocisten werd geleid. De CIA had dit feit al eerder onderkend, en dus benaderde Clarridge Pastora in april 1982. Clarridge beloofde 'Commandante Zero' dat hij wederom de ster van de revolutie kon worden indien hij samen zou gaan werken met de CIA.⁵⁴ Pastora zag dit wel zitten, maar stond erop dat hij ten alle tijden relaties met de CIA zou kunnen ontkennen. Een openlijke samenwerking met de CIA zou namelijk zijn imago als nationalist beschadigen. Deze afspraak werd gemaakt en dus begonnen de fondsen maandelijks naar Pastora en zijn troepen te stromen. De CIA meende echter dat een fusie tussen ARDE en FDN het verzet ten goede zou komen, en eiste van Pastora dat ARDE met de ex-Somocisten ging samenwerken. Pastora kreeg een ultimatum tot het einde van mei. Pastora zou uiteindelijk weigeren samen te werken met zijn voormalige vijanden.

Op 30 mei werd een aanslag gepleegd op het leven van Edén Pastora op het moment dat hij een persconferentie gaf in zijn kamp in de jungle aan de zuidgrens van Nicaragua. Tijdens zijn toespraak zou Pastora, naar het schijnt, verklaren niet te willen buigen voor de druk van de CIA. Hij kon echter zijn verklaring niet afmaken omdat een zware bom ontplofte. Vier personen, waaronder een Amerikaanse journaliste, waren op slag dood, achttien anderen raakte gewond.⁵⁵ Pastora zelf raakte zwaar gewond aan beide benen. Naar het schijnt was deze bomaanslag uitgevoerd door anti-Castro Cubanen en mannen van de FDN onder leiding van de CIA. Echter, tot op heden weigert de Amerikaanse regering, ondanks gerechtelijke claims onder aanvoering van de *Freedom of Information Act*, alle communicatie omtrent de aanslag in La Prenca vrij te geven.⁵⁶ De aanslag is nooit opgeëist, dus niemand kan met zekerheid zeggen wie er achter zaten.⁵⁷ Wat wel zeker is, is dat vanaf de aanslag het gedaan was met de macht van Pastora. Robelo, de genoemde andere leider van ARDE, koos namelijk eieren voor zijn geld en sloot zich

---

54

Christopher Dickey, *With the Contras: A Reporter in the Wilds of Nicaragua*, New York 1987, 149

55

Leslie Cockburn, *Out of Control: The Story of the Reagan Administration's Secret War in Nicaragua, the Illegal Arms Pipeline, and the Contra Drug Connection*, New York, 1987, 23

56

'All Cables Regarding the Bombing of Contra Leader Eden Pastora's Basecamp at La Penca May 31 1984', NSA, Nicaragua

aan bij de FDN. Hij nam ongeveer de helft van alle ARDE-troepen met zich mee. In de jaren daarna zou de rest van de manschappen van Pastora omgekocht worden teneinde zich aansluiten bij de FDN. 'Commandante Zéro' werd zo een wel heel wrange *nom de guerre*.

Deze illegale CIA-oorlog kon niet lang geheim blijven. In maart 1982 barstte de bom; *The Washington Post*, *New York Times* en *The Nation* publiceerden artikelen over de geheime operaties in Midden-Amerika. *Newsweek* maakte er zelfs haar coverstory van: *A Secret War for Nicaragua*. In tegenstelling tot de wettelijk gelimiteerde operaties teneinde wapenhandel te voorkomen, was de Contra campagne verworpen tot het meest ambitieuze paramilitaire project van de CIA in tien jaar, aldus *New York Times*.⁵⁸ Congresleden waren vanzelfsprekend niet blij met deze openbaringen, en maakten aanstalten om Reagan's oorlog te kortwieken. In december 1982 werd, met een recordstemming van 411-0 het Eerste Boland Amendement aangenomen door het Congres, dat stelde:

"None of the funds provided in this Act may be used by the Central Intelligence Agency or the Department of Defense to furnish military equipment, military training or advice, or other support of military activities, to any group or individual, not part of a country's armed forces, for the purpose of overthrowing the government of Nicaragua or provoking a military exchange between Nicaragua and Honduras."⁵⁹

De gebudgetteerde fondsen zouden alleen nog maar beschikbaar zijn voor humanitaire hulp aan Nicaragua. Dit eerste initiatief van het Amerikaans Congres betekende dat er wettelijk een einde was

---

57

Desondanks zijn er verschillende onderzoeken en rechtzaken naar de aanslag geweest. De Amerikaanse journalisten Tony Avirgan en Martha Honey, beiden gewond geraakt tijdens de explosie, kwamen tot de conclusie dat de CIA verantwoordelijk was geweest. Zij klaagden in 1988 North, Owen, Hakim en Hull aan namens de slachtoffers. De rechter oordeelde in het nadeel van Avirgan en Honey. In 1990 beschuldigde de regering van Costa Rica eveneens de CIA van de aanslag. Felipe Vidal, een Cubaanse Amerikaan, en John Hull werden aangeklaagd wegens moord. Tobias Torbiörson, een journalist die tevens aanwezig was ten tijde van de aanslag, zou later beweren dat de Sandinista's achter de aanslag zaten. De waarheid is hoe dan ook tot op heden niet duidelijk.

58

New York Times, 14 april 1983

59

U.S. Congress First Boland Amendment, December 1982, [H.AMDT.461](#), Library of Congress

gekomen aan de illegale CIA-praktijken. Het Amendement bleek in de praktijk echter bleek nauwelijks invloed te hebben. Uiteraard verklaarde de Reagan regering dat zij zich gebonden voelde aan het Amendement. Reagan sprak op 14 april 1983: "We are complying with the law. We are not doing anything to try to overthrow the Nicaraguan government."⁶⁰

Dat Reagan's woorden gelogen waren bleek uit het feit dat de CIA rustig verder ging met wat het begonnen was: de humanitaire fondsen werden dan ook aangewend om de paramilitaire operaties voort te kunnen zetten. De medewerkers van Reagan bleven volhouden dat ze louter 'druk' zetten om verspreiding van revolutie en wapens te voorkomen. Deze druk uitte zich in de praktijk in het wrede aanvallen op onder meer dorpen, landerijen en ziekenhuizen. Het wreedste waren echter de aanvallen op burgers. De FDN had in een paar jaar tijd haar Somocisten-reputatie eer aan gedaan. Mensenrechtenorganisatie *America's Watch* meldde over de misdaden van de FDN:

"(...) systematically engaged in the killing of prisoners and the unarmed, including medical and relief personnel, selective attacks on civilians, and indiscriminate attacks; torture and other outrages against personal dignity."⁶¹

Latere openbaringen zouden dergelijke observaties bevestigen. In 1983 bijvoorbeeld, had de CIA het handboek *Psychological Operations in Guerrilla Warfare* aan de verschillende Contra groepen verstrekt. Dit handboek beschreef in detail tactieken en strategieën voor guerrilla-oorlogen. In dit werk werd de rebellen onder meer aangeraden om selectief gebruik te maken van geweld tegen zorgvuldig gekozen burgerdoelwitten zoals rechters, ambtenaren en leden van de Sandinista partij. Ook zouden publieke executies veel indruk maken op de burgers van Nicaragua en dienden voor bepaalde speciaal geselecteerde klussen criminelen moeten worden geronseld.⁶² Dezen, en andere schokkende adviezen,

---

60

New York Times, 14 april 1983

61

Americas Watch, Human Rights in Nicaragua; Reagan, Rhetoric, and Reality, New York 1985, 16

62

Verschillende secties van *Psychological Operations in Guerrilla Warfare*, waaronder de sectie *Selective Use of Violence for Propagandic Effects*, is te lezen via http://www.tscm.com/CIA_PsyOps_Handbook.html

zouden Nicaragua destabiliseren tot het juiste moment voor een staatsgreep was bereikt.⁶³ Het is ironisch te noemen dat dit boekje Reagan's eigen *Executive Directive 12333* van 1981 schond; dit gebod had alle Amerikaanse ambtenaren, inclusief agenten van de CIA, verboden betrokken te zijn bij het uitvoeren van liquidaties.⁶⁴ Edgar Chamorro, een voormalig lid van de directie van het FDN die gedesillusioneerd was geraakt door de misdaden van de Contra's en eind 1984 was ontslagen, lekte het boekje in 1984.⁶⁵ Gezien de positie Chamorro eerder had bekleed, werd er niet getwijfeld aan de authenticiteit van het werk. Reagan spinde het schandaal echter door te stellen dat de term *neutralize*, het in het boek gebruikte eufemisme voor liquidatie, iets heel anders betekende. Het betekende simpelweg dat de machthebbers in Nicaragua hun posities hadden verloren en dat dit het beste publiekelijk kon worden gedemonstreerd.⁶⁶ Chamorro echter, gaf in de periode 21 tot en met 25 juni verschillende interviews aan journalisten van het televisieprogramma *CBS News*.⁶⁷

63

Washington Post, 21 oktober 1984, zie ook Peter Kornbluh, *Nicaragua: the Price of Intervention*, New York 1987, 36-49

64

Executive Directive 12333, paragraaf 2.11, te lezen via <http://www.archives.gov/federal-register/codification/executive-order/12333.html>. Het is frappant dat Reagan deze gedragslijn op 4 december 1981 had getekend, drie dagen nadat hij toestemming had gegeven voor een omvangrijke geheime CIA-oorlog.

65

'Edgar Chamorro is Notified of His Dismissal from The National Directive of the Nicaraguan Democratic Force- Text in Spanish', 20 november 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

66

Cockburn, *Out of Control*, 7

67

Voor meer informatie over Chamorro en de Contra's, zie: Edgar Chamorro, *Packaging the Contras: A Case of CIA Disinformation*, New York 1987. In dit kleine werkje (69 pagina's) beschrijft Chamorro vanuit zijn ervaring als Contra-leider gedetailleerd hoe de CIA trachtte het imago van de Contra's te verbeteren. Buiten de aandacht die hij besteed aan het *Assasination Manual* (55-56), en andere meer voor de hand liggende onderwerpen (reclamecampagnes 44, het creeëren van helden 34) benadrukt Chamorro in deze monograaf tevens de nadruk die de CIA probeerde te leggen op de goddeloosheid van de Sandinista's, dit in tegenstelling tot de christelijkheid van de Contra's (50-52).

Tijdens deze interviews beschreef Chamorro plastisch de willekeurige moorden, martelingen en verkrachtingen die de Contra's onder toezicht van de CIA pleegden.⁶⁸ President Reagan zat met een groot populariteitsprobleem. De media hadden de openbaringen van het *assassination manual* snel overgenomen en uitgebreid verslag gedaan van de mensenrechtenschendingen die door de Contra's, die klaarblijkelijk onder toezicht van de VS stonden, in Nicaragua werden gepleegd. Het resultaat was dat het gehele Congres zich tegen zijn Nicaragua-plannen gekeerd. Tevens was bekend geworden dat veel Contrarebellen in het verleden deel hadden uitgemaakt van Somoza's internationaal beruchte persoonlijke garde, wat Reagan's plannen voor Nicaragua evenmin ten goede kwam. Om dit slechte imago tegen te gaan begonnen Reagan en zijn medewerkers verschillende maatregelen te nemen. Allereerst werden een aantal prominente Nicaraguaanse bannelingen door de CIA in het nieuw gestichte UNO-bestuur, de politieke tak van de Contra's, aangesteld. Voorts verzekerde de CIA zich voor 1.8 miljoen dollar van de diensten van een public relations bureau, die de taak kreeg een publiek imago te creëren waarin de Contra's als nationalistisch-democratisch werden omschreven. Verder verklaarde president Reagan in mei 1983 voor het eerst dat de Contra's 'vrijheidsstrijders' en 'strijders voor democratie' waren. Ondanks alle initiatieven kon niet voorkomen worden dat het Congres steeds meer neigde naar het afbreken van alle fondsen voor de Contra's.

"Anyone with any sense", concludeerde Edward Boland, architect van de naar hem genoemde wetten, " would have to come to the conclusion that the operation is illegal, and that the purpose and mission of the operation was to overthrow the government of Nicaragua."⁶⁹

Uiteindelijk werd niet besloten alle hulp in te trekken, maar werd er wel een plafond aan de financiële steun gezet; 24 miljoen dollar. Dit bedrag was bij lange na niet voldoende om een verschil te maken in Nicaragua, en dus besloot de regering de bevoegdheden van de CIA drastisch uit te breiden. Op 19 september 1983 presenteerde Reagan zijn vernieuwde, ambitieuzere *Presidential Finding* aan zijn veiligheidscommissies. In dit document benadrukt de president onder andere dat Amerikaanse steun aan paramilitaire activiteiten in Nicaragua pas zal stoppen als (a) de Sovjets, Cubanen en Sandinista's zullen zijn gestopt met het steunen van welk land in de regio dan ook, op welke manier dan ook, en als

---

68

Chamorro interviews voor *CBS News*, geciteerd in Cockburn, *Out of Control* 8

69

Kornbluh, *Iran-Contra*, 2

(b) de regering van Nicaragua laat zien dat zij toeziet op open participatie van alle Nicaraguanen aan het politieke proces.⁷⁰ Als men tussen de regels doorleest ziet men dat Reagan bedoelde dat Amerika pas zou stoppen met het steunen van de Contra's op het moment dat de Sovjet-invloed verdreven zou zijn en er een democratie zou zijn ingesteld in Nicaragua. De CIA had een appendix voor dit presidentiële besluit geschreven, waarin Reagan's document nader werd geduid; de VS zou de Contra's blijven steunen met geld, wapens en trainingen. Het politieke verzet zou eveneens financiële en materiële steun blijven ontvangen en er zou een anti-Sandinista/pro-Contra propagandacampagne op touw worden gezet.⁷¹

Onder het aloude⁷² adagium *What more can we do to make those bastards sweat*⁷³? was de Reagan regering inmiddels begonnen met het onder druk zetten van de Nicaraguaanse economie. Om Amerikaanse investeringen in Nicaragua tot een halt te brengen, werd Nicaragua geschrapt uit de programma's van de *Export-Import Bank*. Dit programma verstreekte kortetermijn leningen teneinde de internationale handel te bevorderen. Tevens werd Nicaragua geschrapt uit het register van de *Overseas Private Investment Corporation*, de grootste verzekeraar van Amerikaanse overzeese investeringen. Het resultaat was dat handelaars wegbleven uit de havens van Nicaragua. Daarbovenop werd Nicaragua's kredietwaardigheid verlaagd naar de status *doubtful* door het *Inter-Agency Exposure Review Committee*, ondanks dat het Sandinista-regime op schema lag met het afbetalen van de enorme schuldenlast die

---

70

Ronald Reagan, 'Presidential Finding on Covert Operations in Nicaragua', 19 september 1983, document te vinden in het National Security Archive in de collective: 'Iran-Contra: the Making of a Scandal' hierna aan te duiden als NSA, Iran-Contra Collection

71

'Scope of CIA Activities under the Nicaragua Finding', 19 september 1983, NSA, Iran-Contra Collection

72

Zie voor soortgelijke quotes president Nixon's uitspraken met betrekking tot de geheime operaties om het Allende-regime ten val te brengen: CIA, 'Meeting with the President on Chile at 1525', 15 september 1970, National Security Archive, Chili Collection. De verschillende initiatieven de VS ondernam om Nicaragua economisch te ruïneren, zou men moeiteloos kunnen passen in de operaties die tien jaar eerder waren ondernomen om de verkiezing en inauguratie van Salvador Allende in Chili te voorkomen. MvW

73

Bob Woodward, *Veil: The Secret Wars of the CIA, 1981-1987*, New York 1987, 282

onder Somoza was opgebouwd.⁷⁴ Buiten deze binnenlandse beperkingen, liet de VS zich ook gelden op het wereldtoneel. Al vanaf november 1981 stemde de VS tegen alle Nicaraguaanse verzoeken om leningen van de Wereldbank en de *Inter-American Development Bank*. Zo kon het gebeuren dat Nicaragua in 1983 maar 30 miljoen dollar aan leningen kreeg toegewezen, waar het in 1979 nog 137 miljoen dollar aan leningen had bedongen.⁷⁵

Naast deze indirecte economische druk, werden ook directe operaties ondernomen teneinde Nicaragua economisch te wurgen. Zo regisseerde de CIA verschillende sabotageoperaties in de herfst van 1983; op 8 september werden in Puerto Sandino oliepijpleidingen en havens vernield. Op 10 oktober werd een raffinaderij in lichterlaaie gezet, wat zelfs leidde tot de evacuatie van de hele stad Corinto. Ook werden tussen januari en april 1984 zeemijnen gezaaid in de grote havens van Nicaragua. Verschillende handelsschepen, waaronder een Nederlands schip, werden beschadigd. De Contra's claimden de verantwoordelijkheid voor deze aanslagen, alhoewel in werkelijkheid CIA-agenten en buitenlandse huurlingen de daders waren geweest. Het doel was om de Nicaraguaanse zeehandel, essentieel voor de economie van Nicaragua, in een crisis te brengen.⁷⁶ Uiteindelijk gingen North en McFarlane zelfs zover door aan Reagan voor te stellen, als onderdeel van hun economische strategie, een Mexicaanse olietanker tot zinken te brengen. North beaamde dat het waarschijnlijk ook wel mogelijk zou zijn te voorkomen dat het schip zou aanmeren zonder het gebruik van geweld, maar benadrukte dat de eerste optie gemakkelijker was om uit te voeren.⁷⁷

Uiteindelijk zou het zover nooit komen. Een maand later kwamen de geheime mijnoperaties namelijk in de media terecht. Het nieuws zorgde wederom voor een wereldwijde storm van verontwaardiging.

74

Washington Post, 25 maart 1984

75

Ibidem

76

National Security Council, 'Memorandum for Robert C. McFarlane', 2 maart 1984, NSA, Iran-Contra Collection

77

Ibidem

Bondgenoten van de VS veroordeelden de daden als schendingen van het internationale recht. Zelfs *Mister Conservative* Barry Goldwater, Republikein en vurig tegenstander van het Sandinista regime, uitte zijn verontwaardiging in een persoonlijke brief aan Casey:

“Dear Bill, all this past weekend, I’ve been trying to figure out how I can most easily tell you my feelings about the discovery of the President having approved mining some of the harbors of Central America. It gets down to one, little simple phrase: I am pissed off! (...) This is an act violating international law. It is an act of war. (...) I don’t like this. I don’t like this one bit from the President nor from you. (...) in the future, if anything like this happens, I’m going to raise one hell of a fuss about it in public.”⁷⁸

Vanwege de nieuwe openbaringen kostte het de Senaat weinig moeite om Reagan’s verzoek voor extra Contra-fondsen te weigeren. In tegendeel, op 10 oktober besloot het Congres tot het aannemen van een Tweede Boland Amendement, dat stelde:

“During fiscal year 1985, no funds available to the Central Intelligence Agency, the Department of State, or any other agency or entity of the United States involved in intelligence activities may be obligated or expended for the purpose of which would have the effect of supporting, directly or indirectly, military or paramilitary operations in Nicaragua by any nation, group, organization, movement or individual.”⁷⁹

De wet kende echter een clause waarin stond dat de president na 28 februari 1985, mits het Congres daarmee instemde, 14 miljoen dollar aan Contra-steun zou kunnen verkrijgen. Het was echter inmiddels voor iedereen kraakhelder geworden dat het Congres tot die tijd geen Amerikaanse operaties in Midden-Amerika toestond. Op dezelfde manier als met de eerdere wettelijke beperkingen, ging de Reagan regering simpelweg op zoek naar manieren om deze nieuwe wetgeving te kunnen omzeilen. De NSC en de CIA hadden nota bene al plannen klaarliggen voor het voortzetten van de oorlog voor het

---

78

Goldwater’s brief is opgenomen in het Congressional Record van 3 maart 1988, via Theodore Draper, *A Very Thin Line: The Iran-Contra Affairs*, New York 1991

79

Public Law 98-473-OCT 12, 1984, Library of Congress

geval Congres geen toestemming zou geven.⁸⁰ Tevens werden een jaar later plannen gemaakt om de oorlog voort te kunnen zetten in het geval Congres in 1986 evenmin nieuwe hulp zou toekennen.⁸¹ Om toch verzet te kunnen blijven bieden aan de Sandinista's, gaf Reagan medewerkers van de NSC de opdracht de operaties te leiden. Luitenant-Kolonel North kreeg van Reagan de opdracht, zoals hij zelf later zo getuigen, om de *body and soul* van de Contra's bij elkaar te houden.⁸² Dit zou North moeten doen door het gebruik van officieuze fondsen en personeel, net zolang tot de storm binnen het Congres was gaan liggen en er weer officiële budgetten zouden kunnen vrijkomen. Tegelijkertijd zou de Reagan regering een binnenlandse campagne beginnen om het imago van de Contra' te verbeteren en Congres gunstig te stemmen.

Oliver North

De man die de meeste bekendheid, en beruchtheid, zou verwerven door de Iran-Contra affaire, was ongetwijfeld Luitenant-Kolonel Oliver Laurence North. North was geboren in Albany, New York, als zoon van een textielproducent en een basisschoollerares. Na zijn middelbare school ging hij, na een jaar lerarenopleiding te hebben gedaan, studeren aan de *U.S. Naval Academy*. Na zijn afstuderen in 1968 werd hij uitgezonden naar Vietnam, waar hij commandant werd van een peloton. North kwam terug met een *Bronze Star*, een *Silver Star*, twee *Purple Hearts* en een *Navy Commendation Medal*. Daarna ging North voor een jaar aan de slag als instructeur op *Quantico Naval Base*, waarna hij een jaar werd uitgezonden naar Japan.⁸³ Men zou rustig kunnen stellen dat North tot 1981 een typisch professioneel militair bestaan had. In 1981 werd North echter aangesteld binnen de staf van Richard Allen, Reagan's

---

80

CIA, 'Supplemental Assistance To Nicaragua Plan', 27 maart 1984, NSA, Nicaragua Collection

81

'Fallback Plan for the Nicaraguan Resistance', 16 maart 1986. North heeft na de openbaringen van november 1986 getracht het document te vervangen voor een minder belastende versie. Beide versies zijn te bekijken via www.gwu.edu/nsarchive onder de documentenbundel *The Iran-Contra Affairs Twenty Years On, Spotlight on Reagan's Top Aides*.

82

Draper, *Very Thin Line*, 33

83

Ibidem, 30

National Security Advisor. Hij zou desondanks nooit officieel uitgeschreven worden bij de het Corps Mariniers, daar hij dacht dat het zijn nieuwe positie van tijdelijke aard zou zijn. Acht jaar later echter, tijdens de ondervragingen in zijn proces, verklaarde North: "As soon as I entered into the operations field, Mr. Keizer, I knew I was a long way from the Marines."⁸⁴ North bleek een ijverige werker te zijn, en kreeg al snel meer belangrijke taken toebedeeld. Zo werkte hij mee met de planning van de Amerikaanse invasie in Grenada in 1983 en werd hij gepromoveerd tot Luitenant-Kolonel. Een jaar later maakte hij zijn eerste tour door Midden-Amerika, als NSC liaison van de *Kissinger Commission*. Desalniettemin zou North nooit de bekendheid hebben verworven als hij na zijn driejarig contract weer aan de slag zou zijn gegaan bij de Mariniers. In 1984 werd hij opgeroepen voor dienst in North Carolina. McFarlane wist North echter te overtuigen nog een half jaar bij de NSC te blijven. Een half jaar later werd North weer verplicht in dienst te gaan, dit keer in Rhode Island. Dit maal bleef hij uit eigen wil in Washington omdat hij meende dat zijn familie, hij had inmiddels kinderen gekregen, voor ging. Zijn terugkeer in de barakken werd weer voor een jaar uitgesteld. Uiteindelijk zou North niet meer terugkeren bij de Mariniers.

Op het eerste gezicht lijkt het misschien vreemd dat juist North gekozen werd om de operationele leiding te krijgen over een dergelijke geheime en ingewikkelde operatie. Hij was dan wel een ervaren beroepsmilitair, maar van geheime missies en spionage wist hij niets. "I did not know the first thing about covert operations when I started this," verklaarde hij tegenover de rechter.⁸⁵ Aan de andere kant werd de CIA door de Boland-wetgeving gedwongen zich te verschuilen achter ongebonden personen. Zo kon een adviseur van de NSC, North nam immers officieel geen permanente zitting, tot leider van een clandestiene oorlog worden gebombardeerd. Van de spionagebeginning North werd verwacht dat hij zou doen wat de CIA in andere omstandigheden zou hebben gedaan.

84

Ibidem, 31

85

Draper, *Very Thin Line*, 33

Public Diplomacy/White Propaganda

De *National Security Act* van 1947 stelt dat het de CIA verboden is om binnenlandse operaties uit te voeren.⁸⁶ President Reagan had daar, achteraf ironisch, nog een schepje bovenop gedaan door in 1981 zijn *Executive Order 12333*⁸⁷ wet te maken. Deze wet stelde nog explicieter dan de *National Security Act* van 1947 dat het de regering verboden was dergelijke activiteiten te ondernemen:

“(...) intended to influence United States political processes, public opinion (...) or media.”

Desondanks had CIA directeur Casey in 1982 een nieuw stafid aan de NSC toegevoegd; Walter Raymond, Jr. Voordat Raymond Jr. bij de NSC werkzaam werd, was hij een belangrijk propaganda specialist bij de CIA geweest. Raymond Jr. zou de coördinator worden van wat eufemistisch bekend zou worden als *public diplomacy*; een geheim programma gericht op het beïnvloeden en manipuleren van het Congres, de media en het publiek met betrekking tot de Contra's. Deze gang van zaken werd uitvoerig beschreven in een apart hoofdstuk in het rapport van de Congressionele onderzoekscommissie, maar publicatie werd geblokkeerd door een groep Republikeinen, voornamelijk bestaande uit vertrouwelingen van Reagan, zoals George Bush en Dick Cheney. Desalniettemin vatte dit hoofdstuk de situatie bondig samen:

“one of the CIA's most senior specialists, [was] sent to the NSC by Bill Casey, to create and coordinate an inter-agency public diplomacy mechanism. [this program] did what a covert CIA operation in a foreign country might do- [it] attempted to manipulate the media, Congress, and public opinion to support the Reagan administration's policies [in Nicaragua].”⁸⁸

Raymond Jr. werd dus verantwoordelijk voor het publieke diplomatie programma. Hij overzag de uitvoering van Reagan's *National Security Directive 77*⁸⁹, wat de opdracht gaf tot het organiseren van een

---

86

Voor de tekst van de *National Security Act* van 1947, zie intelligence.senate.gov/nsaact1947.pdf

87

Voor de tekst van *Executive Order 12333*, zie www.archives.gov/federal-register/executive-orders/1981-reagan.html

88

Kornbluh, *The Iran Contra Scandals*, 4

binnenlands propaganda-apparaat, de *Special Planning Group*.⁹⁰ Het doel van de SPG was om de essentiële steun voor zaken van nationale veiligheid te verwerven, in dit geval dus Congressionele steun voor Reagan's Nicaragua politiek.⁹¹ Een paar maanden na zijn aanstelling besloot Raymond tot het stichten van een meer openbare tak onder het SPG, het *Office of Public Diplomacy for Latin America and the Caribbean*.⁹² Raymond Jr. adviseerde National Security Advisor William Clark om Otto Reich als verantwoordelijke aan te stellen.⁹³ Clark ging akkoord met het advies van Raymond en de organisatie kwam aldus onder leiding te staan van Otto Reich, een ultra-conservatieve Republikeinse partij ideoloog.⁹⁴ Op 1 juli 1983 kreeg Reich zijn orders.⁹⁵

89

Reagan, National Security Directive 77, 'Management of Public Diplomacy Relative to National Security', 14 januari 1983, NSA, Iran-Contra Collection

90

Hierna aan te duiden als SPG

91

Reagan, National Security Directive 77, 'Management of Public Diplomacy Relative to National Security', 14 januari 1983, NSA, Iran-Contra Collection

92

Hierna aan te duiden als S/LPD

93

Memorandum voor Clark, 'Central American Public Diplomacy', 18 mei 1983, NSA Iran-Contra Collection

94

Otto Reich zou later berucht worden vanwege zijn vermeende betrokkenheid bij de Venezolaanse coup van 2002, zijn vermeende betrokkenheid bij de vrijlating van de anti-communistische terrorist Orlando Bosch, en zijn positie in de directie van het Western Security Institute for Security Cooperation; een instituut dat Zuid-Amerikaanse legers zou hebben getraind in ondervragingen en martelmethodes. MvW

95

'Public Diplomacy (Central America), 1 juli 1983, NSA, Iran-Contra Collection.

Alhoewel het kantoor van het overkoepelende *Office of Public Diplomacy*⁹⁶ was gehuisvest in het *State Department*⁹⁷, rapporteerde het OPD in het geheim direct aan de NSC. Wekelijks waren er vergaderingen waarin de stand van zaken en mogelijke verbeterpunten werden besproken. Oliver North was vaak aanwezig bij deze vergaderingen, had regelmatig contact met Reich en beïnvloedde de publieke opinie vanuit zijn positie bij de *Central American Restricted Interagency Group*⁹⁸. Reich's S/LPD zou, met betrekking tot propagandastrategie, advies moeten inwinnen bij dit orgaan, waarin behalve North, ook *CIA Central America Task Force Chief*⁹⁹ Alan Fiers en Assistant Secretary of State for Inter-American Affairs Elliot Abrams zitting namen.¹⁰⁰ Deze drie mannen maakten feitelijk de beslissingen met betrekking tot alle aspecten van het gehele Contra programma.

Naast propagandaspecialisten als Raymond Jr., huurde de OPD ook experts op het gebied van psychologische oorlogsvoering. Zo werd Kolonel Daniel Jacobowitz aangesteld als adjunct-directeur van de S/LPD. Jacobowitz had in zijn tijd in het Amerikaanse leger veel ervaring met deze manier van oorlogsvoeren opgedaan, en schroomde niet om dezelfde tactieken toe te passen op het Amerikaans publiek. Zo schreef hij in maart 1985 een uitgebreid actieplan met als doel het manipuleren van het Congres, de media en het publiek. Hij zette puntsgewijs een 'educatiecampagne' voor Congres uiteen, met als mantra:

96

Hierna aan te duiden als OPD.

97

Ministerie van Buitenlandse Zaken.

98

Centraal overlegorgaan van de verschillende geheime diensten actief in Midden-Amerika. Hierna aan te duiden als RIG.

99

Hoogste verantwoordelijke voor de operaties van de CIA in Midden-Amerika.

100

Memorandum voor Casey, 'Central American Public Diplomacy', 7 augustus 1986, NSA, Iran-Contra Collection

“The Nicaraguan Freedom Fighters are fighters for freedom in the American tradition: FLSN are evil.”¹⁰¹

Jacobowitz voegde daar ten overvloede nog aan toe:

“The public diplomacy goal is to concentrate on gluing black hats on the Sandinistas and white hats on the UNO”¹⁰²

Om de publieke opinie betreffende Nicaragua om te doen slaan, haalde Jacobowitz nog een aantal *psy-ops* medewerkers binnen bij OPD. Vijf mannen van de legereenheid *4th Psychological Operations Group* werden in juni 1985 aangesteld om de logistiek achter de productie van ‘overtuigende’ publieke diplomatie te regelen. Zij zouden onder meer op zoek gaan naar thema’s en trends die geëxploiteerd konden worden ten behoeve van de Contra’s.¹⁰³ Zij kregen het echter al snel zo druk dat Jacobowitz, tevergeefs overigens, het S/LPD vroeg om meer *psy-ops* experts voor in zijn team.¹⁰⁴

Het OPD probeerde via verschillende activiteiten, zowel geheim als openbaar, haar doel te bereiken. Voor de buitenwereld functioneerde de S/LPD als een soort ministerie van informatie. Zij zond eenzijdige insinuerende pamfletten als “*The Sandinistas and Middle Eastern Radicals*” en “*Nicaragua’s Military Build-up and Support for Central American Subversion*” naar Congresleden, religieuze verbanden, universiteiten en andere belangengroepen. Tevens werden campagnes gericht op de onderbuikgevoelens van de samenleving. Toen in 1983 bijvoorbeeld een enquête stelde dat de Amerikaanse burger bang was voor asielzoekers en illegalen uit Zuid-Amerika, werd dit direct gebruikt door de Reagan regering. Zij claimde namelijk dat deze stroom asielzoekers alleen gestopt zou kunnen

---

101

‘Public Diplomacy Action Plan: Support for the White House Educational Campaign’, 12 maart 1985, NSA, Nicaragua Collectie

102

Parry en Kornbluh, “Iran-Contra’s Untold Story”, *Foreign Policy*, no. 72 herfst 1988, 3-30, 5-6

103

‘Memorandum for Otto Reich: Duties of TDY Military Personnel’, 30 mei 1985, NSA, Nicaragua Collectie

104

‘Denial of Detail of Personnel by DoD’, 5 januari 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

worden indien alle linkse bewegingen in Zuid-Amerika in de kiem zouden worden gesmoord. Reagan verklaarde eveneens dat behalve als men harde maatregelen zou nemen, omdat anders:

'a tidal wave of (...) feetpeople, will be swarming into our country.'¹⁰⁵ Tegelijkertijd zorgde medewerkers van het S/LPD dat zij regelmatig als sprekers optraden tijdens televisieoptredens en symposia. Zo werden in 1983 alleen al 1.570 sprekers van het S/LPD geboekt.¹⁰⁶

Minder zichtbaar voor het publiek was echter de moeite die het S/LPD deed om de verschillende media aan haar zijde te krijgen. Op advies van North en Raymond Jr. lekte het S/LPD zorgvuldig gekozen overheidsdocumenten aan de media. Soms echter werden deze overheidsdocumenten simpelweg gefabriceerd teneinde de stemming van de media te manipuleren. Zo lekte het S/LPD in november 1984 een bericht dat stelde dat de Sovjet-Unie high-tech MiG-gevechtsvliegtuigen aan de Sandinista's had geleverd. Dit bericht zorgde voor een significante verschuiving van de publieke opinie, ondanks dat het een verzinsel van Raymond Jr. was geweest.¹⁰⁷ Naast het aanwakkeren van angst en het inspelen onderbuikgevoelens richtte de *public diplomacy* campagne zich ook specifiek op invloedrijke groepen in de Amerikaanse samenleving. Zo werd in de Joodse gemeenschap het gerucht verspreid dat de Sandinista's antisemitisch waren. Het klopte inderdaad dat na met de komst van het Sandinista regime bijna de gehele Joodse gemeenschap van Nicaragua het land was ontvlucht. Echter, dit kwam voornamelijk omdat de Joden in Nicaragua vaak nauwe banden hadden gehad met het Somoza-regime, dus niet omdat de Sandinista's anitsemitsch waren. Al in 1983 werd intern bevestigd dat er geen enkele

---

105

Parry en Kornbluh, "Iran-Contra's Untold Story", *Foreign Policy*, 7. Met *a tidal wave of feetpeople* refereerde Reagan bewust aan *the tidal wave of boatpeople*, een denigrerende term om de grote stroom Cubaanse asielzoekers van na 1959 aan te duiden. De Midden-Amerikaanse *feetpeople* zouden, in tegenstelling tot de Cubaanse *boatpeople*, te voet de Amerikaanse grens oversteken.

106

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandal*, 5

107

'GRN Denies Arrival of MiGs', 7 november 1984, NSA, Nicaragua Collectie

grond was om aan te nemen dat de Sandinista's antisemitisch waren.¹⁰⁸ Desondanks zou president Reagan de beschuldiging nog vaak herhalen.

Het S/LPD probeerde eveneens door druk uit te oefenen de reportages van de media te manipuleren. Redacteuren en journalisten werden, nadat zij negatieve berichtgeving over het Nicaragua-beleid hadden gepubliceerd, op het matje geroepen. *National Public Radio*¹⁰⁹ werd bijvoorbeeld op een donderspeech van Reich getrakteerd omdat zij hadden gerapporteerd over mensenrechtenschendingen aan de hand van de Contra's; Reich eiste onmiddellijk een onderhoud met de redactie, en maakte hen duidelijk dat alle NPR-berichtgeving met betrekking tot Nicaragua werd 'gemonitord' door het S/LPD. Daar voegde hij vilein aan toe dat volgens hem NPR bevooroordeeld was ten opzichte van de Contra's en het beleid van de Reagan regering.¹¹⁰ Een jaar later had Reich een soortgelijk onderhoud met de redactie van het televisiestation CBS. CBS had regelmatig negatieve berichtgeving uitgezonden en zelfs een documentaire over de misdaden van de Contra's gemaakt. Reich nam drie uur de tijd om de CBS-redactie uit te leggen hoe de vork daadwerkelijk in de steel zou zitten, en stelde onder meer dat hun berichtgeving president Reagan en vice-president Bush 'ernstig overstuur' hadden gemaakt.

In april 1984 informeerde Secretary of State Shultz de president over deze binnenlandse werkzaamheden:

"This is one example of what the Office of Public Diplomacy has been doing. It has been repeated dozens of times over the past few months. (...) We are attempting to build the kind of relationships with the news that will enable us to dispel the disinformation or misinformation which has been so prevalent in coverage while at the same time aggressively expressing our policy objectives."¹¹¹

108

Peter Kornbluh and Richard Parry, "Iran-Contra's Untold Story", *Foreign Policy*, 7

109

Hierna aangeduid als NPR

110

'Central American Public Diplomacy', 13 januari 1983, NSA, Iran-Contra Collectie

111

'News Coverage of Central America', 15 april 1984

Een andere tactiek die het S/LPD toepaste om hun gewenste resultaat te behalen, was het voeren van zogenaamde *white propaganda*. Dit betekende dat in het geheim journalisten werden betaald om positieve artikelen te publiceren. Op 13 maart 1985 beschreef S/LPD adjunct-directeur Jonathan Mills, in een triomfantelijk *Eyes Only* memorandum voor *White House Director of Communications* Patrick Buchanan, vijf voorbeelden van dergelijke gemanipuleerde berichtgeving, allemaal geschreven door S/LPD medewerkers. Deze berichten waren onder meer gepubliceerd door de *Wall Street Journal*, de *Washington Post* en *NBC News*.

“I will not attempt (...) to keep you posted on all activities since we have too many balls in the air at any one time and since the work of our operation is ensured by our office’s keeping a low profile. I merely wanted to give you a flavor of some of the activities that hit our office on any one day (...).¹¹²

Waar North in het geheim wapens huurlingen ronselde om wapens aan de Contra’s te kunnen leveren, ronselde de propagandamachine in het geheim *public relations* experts, lobbyisten en fondsenwervers teneinde stemmen in het Congres te verwerven. Dit moest in het geheim gebeuren, aangezien antilobbywetgeving stelde dat het verboden was gemeenschapsgeld aan te wenden met als doel Congresleden te beïnvloeden.¹¹³ Het OPD sloot daarom in het geheim contracten met zelfstandige consultants die specifiek Congresleden over moesten halen om de Boland Amendementen te herzien. “Public diplomacy turned out to mean public relations -lobbying, all at taxpayer’s expense”, concludeerde het Congressionele rapport achteraf.¹¹⁴ In 1984 kreeg het PR-bureau *International Business Communications*¹¹⁵ haar eerste contracten van Reich. IBC werd gerund door Frank Gomez en Richard

---

112

‘White Propaganda Operation’, 13 maart 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

113

18 U.S.C. 1913, ‘Lobbying with Appropriated Moneys’ tekst te vinden op <http://www.usda-ethics.net/rules/rule9.htm#18usc1913>

114

Report of the Congressional Committees Investigating the Iran-Contra Affair, Washington D.C., 1987, 36

115

Hierna aan te duiden als IBC

Miller. Beiden hadden ervaring in zowel de hoofdstedelijke ambtenarij als in de lobbywereld en leken dus bij uitstek geschikt voor de klus. De eerste klussen waren klein en voor korte periodes; IBC werd betaald om onder meer opiniestukken te schrijven en pamfletten te publiceren. In 1985 echter worden de werkzaamheden van IBC drastisch uitgebreid; IBC ontving in dat jaar 114.400 dollar voor *classified special services*.¹¹⁶ Later dat jaar, in september, geeft Reich een contract van 276.186 dollar aan IBC om mailinglijsten van invloedrijke personen met betrekking tot Midden-Amerika samen te stellen en nog meer pro-Contra verhalen in de media te pluggen.¹¹⁷ Op hetzelfde moment dat Miller en Gomez onder contract stonden bij het OPD, was fondsenwerver Carl Channell, via zijn fondsen *National Endowment for the Preservation of Liberty*¹¹⁸, *American Conservative Trust* en *Sentinel*, aan de slag gegaan voor de Contra-campagne. Channell werkte nauw samen met IBC en het Witte Huis om tezamen van het Sandinista regime een *Soviet outpost*- en van de Contra's een *freedom fighter* imago te scheppen. Onder leiding van North startte IBC en Channell's fondsen een televisiecampagne om stemmen voor de Contra's te verwerven. IBC regelde verder nationale reclametours en persconferenties voor de politieke leiders van de FDN. Het was vrijwel onmogelijk na te gaan of IBC zaken deed met het Witte Huis, het OPD of het S/LPD. De meeste van deze evenementen werden namelijk direct gefinancierd door Channell's fondsen. Channell, op zijn beurt, haalde in 1985 persoonlijk 3.9 miljoen dollar op voor de goede zaak. In 1986 wist hij meer dan 7 miljoen dollar aan giften te regelen. Dit geld werd kwam voornamelijk van privé-donaties, met name van rijke weduwen waar hij over de vloer kwam.¹¹⁹ Wat bijdroeg aan de gulheid van de donaties, was dat Channell vaak het cachet van Witte Huis inzette tijdens zijn diners. Zo gaven *Chief of Staff* Donald Regan en *National Security Advisor* John Poindexter vaak acte de présence tijdens deze gelegenheden. Een aantal keren zat zelfs de president aan tafel om de toekomst van de Contra's uiteen te zetten. De strategie voor het overhalen van conservatieve miljonairs was als volgt; North zou het

---

116

'Outside Professional Service Contracts', 17 mei 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

117

'Secret Contract with International Business Communications', 1 oktober 1985, NSA, Nicaragua Collectie

118

Hierna aan te duiden als NEPL

119

Draper, *Very Thin Line*, 59 en 63

diner-soirée openen door, in uniform, op een kaart de prangende situatie in Nicaragua uit te leggen en te vertellen dat er een enorme schaarste aan wapens, voedsel en medicijnen was. Nadat North was vertrokken, zou Channell de genodigden vertellen dat een gulle gift het verschil kon betekenen in de strijd tegen het communisme.¹²⁰ Indien een donatie was toegezegd, ontving de donateur een Amerikaanse vlag in een mahoniehouten doos, vergezeld van een persoonlijke dankbrief van North.¹²¹ Hoewel North een getuigenis aflegde waarin hij meende nooit om donaties te hebben gevraagd, dat liet hij immers aan Channell over, heeft hij wel degelijk bedelbrieven geschreven aan leden van het NEPL. Zo schreef hij in januari 1986:

“(...) because you cared, the spark of liberty still glows in the darkness of Nicaragua. (...) You have given hope where there would otherwise be despair. In the weeks ahead, we will commence a renewed effort to make our assistance to the Democratic Resistance Forces even more effective. Once again, your support will be essential.”¹²²

Naast het beïnvloeden van het Congres, de pers en het Amerikaanse publiek, trachtte het S/LPD ook de opinie van Europese regeringsleiders te manipuleren. Reich schreef in de zomer van 1985 hoe dit in zijn werk zou moeten gaan. Zo stelde hij onder andere dat de nadruk zou met name moeten worden gelegd op de banden tussen het Sandinista-regime en terroristische organisaties als de PLO. Tevens zou de indruk moeten worden gewekt dat Nicaragua een ernstige bedreiging voor de veiligheid in Midden-Amerika vormde; Nicaragua zou *Goliath* zijn, die *David* (Costa Rica, Honduras en de Contra's) constant bedreigde. Voorts zou men uitvoerig over de Sandinista's banden met drugs moeten vertellen. Het was van het hoogste belang dat alle ambassades in Europa zijn instructies zouden opvolgen.¹²³

120

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandal*, 7

121

Draper, *Very Thin Line*, 58

122

'Fundraising Letter', 24 januari 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

123

'Public Diplomacy Plan for Europe', 29 juli 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

Het is opvallend dat de geoliede propagandamachine van de Reagan regering een soort minderwaardigheidscomplex had ontwikkeld. Uit diverse documenten komt naar voren dat men erg opkeek tegen de veronderstelde effectiviteit van de propaganda-activiteiten van de Sandinista's, de Cubanen en de Sovjets.¹²⁴ Dit wereldbeeld was waarschijnlijk ontstaan na de Vietnam-oorlog. Conservatieven, zoals er veel binnen de Reagan regering waren, meenden namelijk dat de oorlog verloren was gegaan omdat het Amerikaanse publiek zich tegen de oorlog had gekeerd. Dit zou het resultaat zijn geweest van een uitermate sluwe propagandastrategie van de Sovjet-Unie en Noord-Vietnam. In 1983 stelt een memorandum dat het noodzakelijk is de om de door de Sovjet-Unie georganiseerde propagandacampagne tegen te gaan. De campagne zou gericht zijn op het Congres, de pers en het Amerikaanse publiek en zou geleid hebben tot het verlies van de Vietnam-oorlog en andere 'bevrijdings'-oorlogen. Alhoewel het de VS wettelijk verboden was om een dergelijke campagne op te zetten, zou er toch alles aan moeten worden gedaan om het tij te keren. De campagne zou vooral gericht moeten worden op het Congres, de verschillende *Foreign Affairs Committees*, de media, en het Amerikaanse publiek. In deze context zou men Reagan's *white diplomacy* plannen kunnen verklaren als reactie op de veronderstelde communistische superpropaganda.¹²⁵ Er zijn echter geen bewijzen gevonden voor het bestaan van een dergelijke grootschalige Sovjet-campagne. Bovendien is paranoia geen plausibele reden de wet te overtreden.

124

Onder andere in 'Public Diplomacy Plan for Europe', 29 juli, NSA, Iran-Contra Collectie. *Europeans swallow the Sandinista propaganda about the nature of the Nicaraguan Opposition and the Sandinista Regime*

125

Parry, 'Iran-Contra's Untold Story', *Foreign Policy*, no. 72, herfst 1988, 3-30, 8

Voor wat hoort wat: Internationale fondsenwerving

“How can anyone object to the U.S. encouraging third parties to provide help to the anti-Sandinistas? The only problem that might come up is if the United States were to promise to give these third parties something in return so that some people could interpret this as some kind of an exchange.”

Vice-president Bush tijdens de NSPG-vergadering van 25 juni 1984¹²⁶

Het kostte veel tijd en moeite om via burgers fondsen te verwerven. Daarnaast was het geld dat Channell en zijn kameraden verworven bij lange na niet genoeg om de *body and soul* van de Contra's in leven te houden. Er zou meer geld moeten komen om reëel verzet te kunnen blijven bieden aan de Sandinista regering. Om dit te bewerkstelligen wendden Reagan en zijn vertrouwelingen zich tot bevriende buitenlandse regeringen die welwillend tegenover de Contra-politiek van Reagan's regering stonden. Op het eerste gezicht zou men kunnen argumenteren dat, buiten het feit dat de Reagan regering bewust Amerikaanse wetten probeerde te omzeilen, het niet illegaal is als een andere staat besluit de Contra's te steunen. Het benaderen van derde partijen zou legaal zijn indien een niet-bindende afspraak was gemaakt, maar, zo vertelde Attorney General William French Smith aan Casey in 1984: “(...) any nation agreeing to supply could look to the United States to repay that commitment in the future.”¹²⁷ Deze

---

126

Minutes, National Security Planning Group Meeting on Central America', 25 juni 1985, NSA, Iran-Contra

127

Report of the Congressional Committees, 120

logische veronderstelling werd bewezen door het feit dat de Reagan regering in de praktijk inderdaad gedwongen werd derde partijen tegenprestaties te beloven.

Israël

Het idee voor het benaderen van andere regeringen voor Contra-fondsen kwam in essentie van *National Security Advisor* Robert McFarlane . Hij had in de lente van 1983 vernomen dat Israël wellicht bereid zou zijn veiligheidshulp en agrarische trainingen te verschaffen aan andere landen. McFarlane besprak met North of Israël, zeker gezien de gestegen Amerikaanse hulp aan Israël, niet bereid zou zijn de Amerikanen op hun beurt te helpen.¹²⁸ Het jaar daarop werd het idee weer relevant, aangezien duidelijk was geworden dat de Contra fondsen snel zouden zijn opgedroogd. Op 27 maart 1984 schreef CIA directeur Casey dat hij het absoluut eens was met het idee van het benaderen van derde partijen, mits de CIA er buiten zou worden gehouden. Casey opperde eveneens dat de VS wederom kon proberen buitgemaakte PLO-wapens te verkrijgen.¹²⁹ In 1983 had Israël, middels CIA/Pentagon operatie *Tipped Kettle*, namelijk al een keer in het geheim geholpen. Destijds had Israël ter waarde van tien miljoen dollar aan munitie, die was buitgemaakt op de PLO in Libanon, ter beschikking van de Contrarebellen gesteld.¹³⁰ In februari 1984 had McFarlane al een verkennende ontmoeting gehad met een Israëliisch vertegenwoordiger, David Kimche, om te polsen tot wat Israël eventueel bereid zou zijn. McFarlane wist dat Israël graag agrarische contracten van regeringen in het Caraïbisch gebied wilde binnenhalen en stelde voor dat de VS haar invloed in het Caraïbisch gebied zou kunnen gebruiken om Israël naar voren te schuiven. In april zouden de contacten concreter worden. McFarlane stuurde Howard J. Teicher, destijds medewerker van het *Near East and South Asia Directorate* van de NSC staf, naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Israël. Teicher zou het volgende bericht moeten overbrengen: “The US government would appreciate help for the contras and that this was to be kept as discreet as possible.”¹³¹ De gevraagde hulp zou betekenen dat Israël wapens en trainingen zou gaan verzorgen. De Israëlis

---

128

Report of the Congressional Committees, 54

129

‘Supplemental Assistance to Nicaragua Program’, 27 maart 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

130

‘Man-Portable Weapons from Israel’, 6 mei 1983, via Department of Defence, Freedom of Information Act <http://www.dod.mil/pubs/foi/other/>

weigerden. Prompt stuurde McFarlane Teicher nieuwe instructies, waarin hij Teicher opdroeg uit te leggen dat deze zaak erg belangrijk was voor de VS, en dat de VS ter dege bewust waren welke risico's aan de operaties verbonden waren. McFarlane benadrukte dat hij 'een beetje teleurgesteld' zou zijn als Israël voet bij stuk zou houden maar dat hij ze in dat geval niet meer lastig zou vallen.¹³² Israël ging onder deze diplomatieke druk uiteindelijke akkoord; in de zomer van 1984 werden opnieuw in beslag genomen PLO-wapens, in wat bekend zou worden als operatie *Tipped Kettle II*, geleverd aan de Contra's.¹³³

Zuid-Afrika

Buiten het benaderen van Israël, had de Reagan regering ook andere ijzers in het vuur. Zo schreef Casey aan McFarlane in het voorjaar van 1984: "The second alternative we are exploring is the procurement of assistance from South Africa."¹³⁴ Duane Clarridge werd een aantal dagen later naar Johannesburg gezonden om de geheime onderhandelingen met de Zuid-Afrikaanse regering te beginnen. De Zuid-Afrikanen leken uit eerder contact welwillend tegenover steun aan de Contra's te staan, en boden aan materiaal, hulp en training te verschaffen.¹³⁵ Echter, nog voordat Clarridge was geland in Johannesburg kwam het schandaal van het mijnen van de havens van Nicaragua aan het licht.

"Current furor here over the Nicaragua project urges that we postpone taking the South Africans up on their offer of assistance (...) at least for the time being."¹³⁶

131

'Memorandum for Howard Teicher', 20 april 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

132

'Instructions for Meeting with David Kimche', 20 april 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

133

'Operation Tipped Kettle II', 3 november 1986, via Department of Defence, het jaartal is 1986 omdat de VS en Israël een meningsverschil kregen over de betaling van de wapens.

<http://cryptome.sabotage.org/dodi/tipped-kettle/tipped-kettle-13.pdf>

134

'Supplemental Assistance to Nicaragua Program', 27 maart 1984, NSA, Iran-Contra Collectie.

135

'South African Assistance to Nicaraguan Project, 4 april 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

Clarridge werd, om verdere escalatie te voorkomen, onmiddellijk op het vliegtuig terug naar Washington gezet.

Saudi-Arabië

Saudi-Arabië was eveneens een lobbydoelwit van de Verenigde Staten. De Saudi's waren vaak de eersten waarmee contact werd gelegd als de Amerikaanse regering geld nodig had voor geheime operaties. Saudi-Arabië heeft immers geen instituties die toezicht houden op het handelen van de monarchie. Daarnaast hebben de Saudi's een overvloed aan oliedollars die ze maar wat graag inruilen voor informatie, techniek en vriendschap, zeker op het moment dat de betreffende geheime operaties ook hun belangen dienden. Zo hebben de Saudi's door de jaren heen talloze Amerikaanse geheime operaties van fondsen voorzien. In Afganistan financierden zij bijvoorbeeld de CIA-operaties die de Sovjet-Unie moest verdrijven, terwijl zij eveneens het verzet tegen de Marxistische overheid van Ethiopië steunden. Behalve de duidelijke Amerikaanse belangen, werden zo ook de Saudische belangen gediend; de Saudi's hielden namelijk niet van Communisme in hun achtertuin. Op die manier was de relatie tussen de CIA en Saudi-Arabië jarenlang goed geweest. Echter, de Reagan regering had vanaf haar aanstelling, vooral door toedoen van Shultz, haar Midden-Oosten koers meer richting Israël gestuurd. De streng islamitische Saudi's hadden deze nieuwe politiek vanzelfsprekend niet kunnen waarderen. Dit feit was echter geen reden om af te zien van het benaderen van de Saudi's voor hulp met betrekking tot Nicaragua. Charles Cogan was in de lente van 1984 vertrekkend directeur van de *Near East Division* van de CIA. Als CIA-directeur van de het Nabije Oosten was hij vanzelfsprekend de belangrijkste spil in het contact met de Saudi's. Vlak voordat Cogan afscheid nam, polste hij bij Prins Bandar bin Sultan, de Saudische ambassadeur in de VS, of er wellicht Saudisch geld beschikbaar zou zijn voor de Contra's.¹³⁷ Enkele dagen later kwam Prins Bandar met een negatieve reactie vanuit Riyadh. Verschillende argumenten werden gegeven voor de weigering. De Sandinista's waren pro-Arabië, dat terwijl Costa Rica en El Salvador, twee Amerikaanse bondgenoten, pro-Israël waren. Het omverwerpen van de Sandinista regering zou zo tegen Saudische belangen indruisen. Daarbij hadden de Saudi's weinig vertrouwen in mate van geheimhouding binnen de Reagan regering. Er waren op het eerste gezicht geen voordelen te behalen voor de Saudi's. Er zou hoe

---

136

'Discussions With South Africa', 1 mei 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

137

Woodward, *Veil*, 352

dan ook een vorm van compensatie moeten zijn, terwijl de CIA had nog niets als tegenprestatie geboden.¹³⁸ Er deed zich echter snel een kans voor om de Saudisch terug te kunnen betalen. De Iraanse marine bedreigde in april 1984 namelijk de Saudische olietransporten in de Perzische golf. Reagan reageerde direct door in een persoonlijke brief aan Koning Fahd te benadrukken dat Amerika hem in een mogelijke confrontatie met Iran zou steunen.¹³⁹ Koning Fahd maakte echter van deze persoonlijke benadering gebruik door als garantie ook om een lading Stinger-raketten te vragen. Reagan ging daarop om het Congres heen door persoonlijk de wapenleverantie goed te keuren.¹⁴⁰ Nu van beide kanten er genoeg vertrouwen was voor een samenwerking, kon er actie ondernomen worden. McFarlane vroeg North om een rekeningnummer voor het geld, waarop North prins Bandar het nummer van een rekening op de Kaaiman Eilanden gaf. Op 25 juni schreef North in zijn dagboek dat het eerste geld onderweg was.¹⁴¹

Een half jaar later had Reagan een persoonlijke ontmoeting met Koning Fahd in de privévertrekken van het Witte Huis, waarin de koning toezegde hun financiële steun te verhogen.

“As he was leaving the Oval Office and I was escorting him to the door, the King told me of the contribution he had been making to the Contras. There had been no discussion of that in our meeting until that. He told me that, and his last words were that he was going to double it. “I thinks that’s fine”, I remember replying.”¹⁴²

138

Ibidem, 353

139

The Milwaukee Journal, 22 mei 1984

140

Woodward, *Veil*, 354

141

‘Notebook Entries for June 25 1984, 25 juni 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

142

Washington Post, 23 februari 1990

In maart 1985 had Saudi-Arabië in totaal 32 miljoen dollar bijgedragen aan de Contra's. Dit maakte de Saudi's tot de grootste externe financier van de operatie.¹⁴³ Tijdens het proces van John Poindexter in 1990 verklaarde Reagan dat hij nooit direct om buitenlandse donaties had gevraagd;

"I wanted them to be in involved, but I didn't want to be on record as doing it. (...) Yes, I remember that I said that our fellow democracies ought to be as interested in heading off this communization of a country as we are. And I did not suggest actually soliciting, but that it would be worthwhile to mention to those democracies what we were doing, and we believed it was something that every democracy should be interested in."¹⁴⁴

Reagan vergat tijdens zijn verklaring klaarblijkelijk dat de staatsinrichting van Saudi-Arabië ongeveer het verst verwijderd is van wat men normaalgesproken als een 'democratie' bestempeld.

Honduras

Honduras was vanaf het begin van Reagan's Nicaragua politiek gebruikt als uitvalsbasis voor de noordelijke Contrarebellen. Als tegenprestatie voor de medewerking en het gebruik van het land van Honduras, besloot Amerika haar ontwikkelingshulp aan Honduras drastisch te verhogen. Honduras, destijds een land met een populatie van net vier miljoen inwoners, ontving in 1985 215 miljoen dollar economische steun en 74 miljoen dollar aan militaire hulp. Hiermee was Honduras de op zeven na grootste ontvanger van Amerikaanse steun ter wereld.¹⁴⁵ Toen het Congres het Tweede Boland Amendement had aangenomen, werden de Contra's door algehele schaarste van middelen gedwongen zich terug te trekken uit Nicaragua. Vanzelfsprekend trokken de rebellen zich terug in hun kampen op Hondurees grondgebied, net over de grens met Nicaragua. President Suazo besloot toen dat Reagan hier wel meer voor moest betalen, en dreigde de Contra's terug de grens over te zetten. De Contra's hadden inmiddels nauwelijks munitie meer en zouden zo goed als weerloos zijn tegen de Sandinistatroepen, die

---

143

Report of the Congressional Committees, 120

144

Reagan's verklaring tijdens het proces van John Poindexter, 1990, 75

145

Statistieken na te kijken via <http://ww2.unhabitat.org/habrdd/conditions/centamerica/honduras.htm>

inmiddels zwaar geschut bij de Hondurese grens hadden opgesteld.¹⁴⁶ In de NSPG vergadering van 19 februari werd vervolgens aanbevolen Honduras tegemoet te komen door geld en wapentuig te sturen alsmede bestaande CIA-programma's uit te breiden. Het document adviseerde Reagan verder onmiddellijk een persoonlijk telegram aan president Suazo van Honduras te sturen. Een CIA-agent zou, in het bezit van een gesigneerde kopie van de brief, later een 'erg persoonlijke' afspraak in Honduras hebben om de criteria van de VS over te brengen. Reagan tekende het voorstel dezelfde dag.¹⁴⁷ De dag daarna liet hij zijn telegram naar Suazo sturen.¹⁴⁸ Tijdens de Iran-Contra onderzoeken eind jaren '80 stelde de rechtbank dat de deal twee weken later nogmaals aan president Suazo werd voorgesteld door Bush, die op staatsbezoek in Honduras was. De rechtbank schrijft:

“(...) Bush told Suazo that President Reagan had directed expedited delivery of U.S. military items to Honduras. Vice-president Bush also informed Suazo that President Reagan had directed that currently withheld economic assistance for Honduras should be released; that the United States would provide from its own military stocks critical security assistance items (...) and that several security programs for Honduran security forces would be enhanced.”¹⁴⁹

Deze Amerikaanse tegemoetkomingen bleken echter niet voldoende om de loyaliteit van Honduras te garanderen. De achtergehouden economische steun¹⁵⁰ kon namelijk niet zomaar door Reagan worden

146

'Cable to President Suazo of Honduras', 7 februari 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

147

'Approach Regarding the Nicaraguan Resistance' 19 februari 1985, NSA, Iran-Contra Collectie.

148

'Presidential Letter to President Suazo of Honduras', 20 februari 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

149

'U.S. Government Stipulation on Quid Pro Quos with Other Governments as Part of Contra Operations', 6 april 1989, Court Document, paragraaf 58. Het document is in haar geheel te lezen in Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 85-97. De documenten die de rechtbank haar oordeel deden vellen, zijn tot op heden nog niet vrijgegeven.

150

De steun werd achtergehouden tot de regering van Honduras bepaalde hervormingen had uitgevoerd, MvW.

vrijgemaakt. Congres besloot namelijk in april geen nieuwe steun aan Honduras te verstrekken. Als reactie vorderde het Hondurese leger een scheepslading munitie, bedoeld voor de Contra's. Om toch ervoor te zorgen dat de wapens op hun bestemming zouden komen, moest McFarlane president Reagan overhalen om president Suazo op te bellen. In een persoonlijk memorandum schreef McFarlane aan Reagan:

“(...)The active GOH [Government Of Honduras] cooperation with FDN logistics must continue if the resistance is to survive. (...) it is essential that you call President Suazo to reassure him that we intend to continue our support (...) and that you are examining actions for which Congressional approval is not required.”¹⁵¹

Reagan zocht voor McFarlane's advies, en stuurde een memorandum terug met het resultaat van het telefoongesprek; Suazo was akkoord gegaan de wapens vrij te geven, maar had ook van de gelegenheid gebruik gemaakt door vijftien miljoen dollar extra steun te eisen.¹⁵² Toen in 1986 Honduras José Azcona del Hoyo als opvolger van president Suazo verkoos, werd Bush wederom op pad gestuurd om de intenties van Reagan te herhalen. Bush was geïnstrueerd Azcona te vertellen:

“We, President Reagan and I, hope we can work very quietly and discreetly with you. (...) It can be done with deniability. So we hope (...) you can take a look at supply for the DRF, talk to your military and tell the military to work out ways to assure a supplied front.”¹⁵³

Buiten Honduras wisten ook andere regeringen van Midden-Amerika gunsten van de VS af te dwingen. Zo werden in augustus 1986 'rijke Mexicanen' verleid tot de donatie van 210.000 dollar teneinde

---

151

'Recommended Telephone Call to His Excellency Roberto Suazo Cordero, President of the Republic of Honduras, 25 april 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

152

Ibidem

153

Dit document, wat de betrokkenheid van Bush bewijst, is nooit vrijgegeven. Bush werd op 11 januari 1988 ondervraagd door de advocaten van het Office of Independent Counsel. 15 januari 1993 werd zijn ondervraging vrijgegeven: "I can't deny I received the talking points", had Bush geantwoord. *Deposition to the Office of the Independent Counsel: Vice President George Bush, 11 januari 1988, 106*

televisiereclames voor de Contra's in het District of Columbia te kunnen uitzenden. Deze propaganda werd op dat moment extra belangrijk geacht aangezien verwacht werd dat nieuwe fondsen pas eind oktober zouden worden vrijgegeven door het Congres. Op deze manier zou men de publieke opinie kunnen manipuleren om het Congres onder druk te kunnen zetten.¹⁵⁴ In ruil voor hun bijdrage zouden de Mexicanen toegang krijgen tot president Reagan.¹⁵⁵ Ook Guatamala ontving meer Amerikaanse militaire hulp, specifiek aangeduid in een verlanglijstje¹⁵⁶, voor het afgeven van valse bestemmingscertificaten voor sloopstransporten. Hier konden in Portugal wapens voor de Contra's worden gekocht en verscheept. Tevens organiseerde Guatamala het transport van deze wapens vanuit de havens van Guatamala naar het Contra front.¹⁵⁷

Costa Rica stemde eveneens toe de Contra's te helpen, onder meer door toe te staan dat er een landingsbaan aan de grens met Nicaragua werd gebouwd. In ruil hiervoor zou de VS Costa Rica moeten helpen met 'zekere operaties' in Costa Rica.¹⁵⁸ Benjamin Piza, de Costa Ricaanse Minister van Veiligheid, werd voor zijn persoonlijke diensten zelfs beloond met een fotoshoot met Reagan in het Witte Huis.¹⁵⁹

154

Ten overvloede; het Congres zetelt in Washington, wat in het District of Columbia ligt, MvW

155

'Fundraising Appeal for Wealthy Mexicans to Finance Pro-Contra Television Commercials in Return for "Access" to President Reagan', 1 augustus 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

156

Wishlist, 'Guatamalan Aid to the Nicaraguan Resistance', 5 maart 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

157

'Guatamalan Aid to the Nicaraguan Resistance', 5 maart 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

158

Court Document, paragraaf 66. Het document is in haar geheel te lezen in Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 85-97. De documenten die de rechtbank haar oordeel deden vellen, zijn tot op heden nog niet vrijgegeven.

159

'Meeting with Costa Rican Security Minister Benjamin Piza', 17 maart 1986, NSA, Iran-Contra Collectie. Zie ook 'Presidential Photo Opportunity for Costa Rican Security Minister Benjamin Piza, 17 maart 1986, Iran Contra Collectie

Brunei

Ondanks het feit dat het Congres op 12 juni 1985 fondsen beschikbaar had gesteld ten behoeve van Nicaragua, was dat bij lange na niet genoeg om de geheime oorlog succesvol te kunnen voortzetten. Daarbij had het Congres aangegeven dat de 27 miljoen dollar louter gebruikt kon worden voor humanitaire doeleinden. Dat geld zorgde er in ieder geval voor dat de Contra's, in plaats van de lokale bevolking, konden besparen op voedsel en medicijnen (al werden van hetzelfde geld ook kleurentelevisies, snoep en deodorant gekocht¹⁶⁰). Het geld voor bommen en munitie verdampte echter als sneeuw voor de zon. Tijdens een NSPG-vergadering in mei 1986 werden deze tekorten dan ook uitgebreid besproken. In datzelfde jaar was ook een wet ingesteld die voorzag dat het State Department andere regeringen kon vragen om fondsen, die echter alleen ten behoeve van humanitaire hulp dienden te worden aangewend.¹⁶¹ Shultz, die door McFarlane, Poindexter en North totaal buiten de contacten met buitenlandse regeringen was gehouden, suggereerde onder andere dat men wellicht Saudi-Arabië zou kunnen benaderen voor steun. De drie mannen schrokken van Shultz' idee, want mochten de Saudi's voor een tweede keer worden benaderd, dan zou hun geheime diplomatie zeker uitkomen. Dat zou voor een enorme rel zorgen met Shultz als ook met hun grootste sponsor. Tevens wisten zij niet hoeveel Shultz precies wist van hun heimelijke initiatieven. In een PROF computermemo¹⁶² schreef Poindexter aan McFarlane; "To my knowledge Shultz knows nothing about the prior financing. I think it should stay that way."¹⁶³ In zijn computermemo voor North schreef Poindexter dat Abrams had gedacht dat Brunei wellicht een potentiële sponsor zou kunnen zijn. "They have lots of money", wist Poindexter¹⁶⁴; de sultan van Brunei was destijds immers de rijkste man ter wereld. Tegelijkertijd zou door een samenwerking met

---

160

Ibidem, 62

161

1986 Intelligence Authorization Act, te lezen op <http://intelligence.senate.gov/laws/pl99-169.pdf>

162

PROF was een van de eerste computercommunicatieprogramma's gebruikt door de Amerikaanse regering. Poindexter en North hebben, toen het schandaal uitkwam, jammergenoeg de kans gehad het grootste deel van de e-mails te wissen.

Brunei Shultz' aandacht van de Saudi's worden afgeleid. Zo werd het *Brunei Project* geboren. Shultz zou persoonlijk naar Brunei gaan om de sultan te ontmoeten, echter, hij besloot dat het onbepast zou zijn als hij de sultan direct zou benaderen voor giften. Daarom werd de ambassadeur voor de VS in Brunei ingeschakeld om discreet de eerste contacten te leggen. Ambassadeur Barrington King zou in het geheim het eerste contact leggen met een Brunese overheidsofficial.¹⁶⁵ Eind juni meldde King dat een ontmoeting mogelijk zou zijn, mits de Amerikanen 'categorisch konden garanderen dat er geen enkele publiciteit of lekken zouden zijn'.¹⁶⁶ Tevens eiste de Brunees dat een regeringsambtenaar de Verenigde Staten zou moeten vertegenwoordigen. Ook zou de Amerikaanse vertegenwoordiger in eerste instantie alleen een ontmoeting met hem hebben, later pas wellicht met de sultan. Barrington had de Brunees verzekerd dat VS en Brunei dezelfde waarde hechtten aan voorzichtigheid en geheimhouding en stelde daarom vervolgens voor de ontmoeting in een ander land te organiseren. Men had besloten dat de ontmoeting in Londen plaats zou vinden, aangezien de sultan en zijn entourage daar diezelfde week nog zouden zijn. Wel sprak men af elkaar op een discrete plek te ontmoeten, daar in het hotel van de sultan veel zakenlui en lobbyisten werden verwacht.¹⁶⁷ Op 1 augustus werd de afspraak bevestigd.¹⁶⁸ Drie dagen later zou Elliot Abrams, onder het alias 'Mr. Kenilworth', naar Londen vliegen om de vertegenwoordiger van Brunei om tien miljoen dollar te vragen.¹⁶⁹ Abrams benadrukte tegen de vertegenwoordiger van Brunei dat Reagan weet had van het initiatief en zeer dankbaar zou zijn dat de sultan kon helpen in deze

---

163

'PROFS note to Robert McFarlane, 12 juni 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

164

Ibidem

165

De naam van deze man is nog steeds geclassificeerde informatie.

166

'Brunei Project', 28 juli 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

167

Ibidem

168

'Brunei Project', 1 augustus 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

moeilijke tijden.¹⁷⁰ De Brunees ging akkoord. Ongeveer twee weken later bezorgde Barrington King persoonlijk een bericht van Shultz aan de sultan, waarin hij namens de VS de sultan hartelijk dankte voor zijn begrip en assistentie. Tevens werd de sultan een rondleiding op het vliegdekschip *USS Vinson* aangeboden.¹⁷¹ Toch zou het Brunei Project uiteindelijk voor beide partijen op een publicitaire ramp uitlopen.

Begin december zou het Iran-Contra schandaal bekend worden. Abrams probeerde *damage control* uit te voeren door direct de Brunese betaling terug te storten. Hij stuurde dan ook naar de Ambassade in de hoofdstad Bandar Seri Begawan:

“We wish to prevent deposit of any funds into designated account. We need to know if funds have been deposited in order to take other appropriate action.”¹⁷²

Wat niemand op dat moment wist echter, was dat het geld uit Brunei nooit was bijgeschreven op de Zwitserse rekening. De tien miljoen dollar was weliswaar overgemaakt, maar Fawn Hall, de secretaresse van Oliver North, had zich vergist in twee cijfers van het Zwitserse bankrekeningnummer. Dit foutieve bankrekeningnummer was door Abrams aan de vertegenwoordiger van Brunei gegeven; het geld was dus naar een verkeerde rekening overgemaakt en zou nooit meer worden teruggevonden. Om de relaties tussen de VS en Brunei verder te verslechteren, werd vijf dagen nadat het Iran-Contra schandaal bekend was geworden, in *Los Angeles Times* een artikel gepubliceerd over de heimelijke ontmoeting van Abrams in Londen. Het feit dat Abrams, de Amerikaanse vertegenwoordiger in de deal, ten tijde van het artikel al lang en breed was ondervraagd door de *Senate Intelligence Committee* over zijn kennis van de Contra-fondsenwerving, bracht de situatie tot een absoluut dieptepunt. ‘Mr. Kenilworth’ had namelijk verklaard:

169

‘Brunei Project’, 5 augustus 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

170

Report of the Congressional Committees, 71

171

‘Brunei Project’, 16 september 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

172

‘Cable to the US Embassy in Brunei, 1 december 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

“I don’t think I knew anything that wasn’t in the newspaper. We’re not –you know –, we’re not in the fund-raising business. We don’t engage –I mean the State Department’s function in this has not been to raise money, other than to try to raise it from Congress.”¹⁷³

Het moge duidelijk zijn dat de Reagan regering de benaderingen van buitenlandse regeringen ten alle tijden geheim had willen houden; indien het Congres niet alle Amerikaanse steun verboden had, zouden de buitenlandse fondsen immers niet nodig zijn geweest. McFarlane had alleen Reagan, Bush, Casey en North geïnformeerd over de overeenkomst met de Saudi’s, de rest van de betrokkenen werd niets verteld.¹⁷⁴ “No one in our gvt can be aware”, schreef North in zijn dagboek op 25 juni 1984.¹⁷⁵ De buitenlandse fondsenwerving was zo schimmig, dat tijdens een NSPG vergadering over het beleid in Midden-Amerika, waar onder andere de financiële problemen werden besproken, maar een paar mensen weet hadden van de Saudi-afspraken. Tijdens deze vergadering werd fel gediscussieerd over de (il-)legaliteit van mogelijke financieringen vanuit het buitenland. CIA-directeur Casey meende dat de President in zijn Finding van 1983¹⁷⁶ hier impliciet toestemming voor had gegeven en dat hij bovendien de landen van El Salvador, Guatamala en Costa Rica als Amerika’s bondgenoten in oorlogstijd zag.¹⁷⁷ Onder andere Secretary of State Shultz meende echter dat het benaderen van buitenlandse regeringen absoluut illegaal was. Hij waarschuwde Casey zelfs dat het op die manier omzeilen van het Congres ‘*an impeachable offence*’ was.¹⁷⁸ National Security Advisor Robert McFarlane sloot de vergadering af met de woorden.

173

Report of the Congressional Committees, 148-149

174

‘North Notebook Entries for June 25’, 25 juni 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

175

Ibidem

176

‘Presidential Finding on Covert Operations in Nicaragua, 19 september 1983, NSA, Iran-Contra Collectie

177

‘Minutes, National Security Planning Group Meeting on Central America’, 25 juni 1985, NSA, Iran-Contra Collectie.

“I propose that there be no authority for anyone to seek third party support for the anti-Sandinistas until we have the information we need, and I certainly hope none of this discussion will be made public in any way.” De president vulde zijn veiligheidsadviseur aan met de woorden: “If such a story gets out, we’ll all be hanging by our thumbs in front of the White House until we find out who did it.”¹⁷⁹

Reagan en McFarlane (alsook vice-president Bush, die tevens aanwezig was) vertelden echter niet dat diverse landen al waren benaderd en er zelfs al toezegging waren beloofd.¹⁸⁰ Ondanks de onenigheid binnen de NSGP over de te volgen koers en de mogelijke gevolgen van ontmaskering, zou de NSC doorgaan met het benaderen van buitenlandse overheden. Uiteindelijk zouden nog verschillende andere overheden Reagan steunen in hun strijd tegen de Sandinistas, onder andere *usual suspects* zoals Taiwan, Zuid Korea, Singapore, en Groot Brittanië.¹⁸¹

Deze NSPG vergadering is, wanneer men terugkijkt, uiterst belangrijk geweest, zowel toentertijd als vandaag de dag voor historici. Buiten het feit dat de notulen minutieus zijn bijgehouden (veertien pagina’s letterlijke conversatie), waren ongeveer alle belangrijke spelers binnen de Contra operatie aanwezig; president Reagan, vice-president Bush, Secretary of State Shultz, Secretary of Defence Weinberger, CIA directeur Casey, VN ambassadeur Kirkpatrick, Voorzitter van de Joint Chiefs of Staff Vessy, White House Counselor Meese, National Security Adviser McFarlane en Deputy National Security Advisor Poindexter. Dit document laat bij uitstek zien hoe complex en schimmig de managementstructuur was geworden. George Shultz, toch de Minister van Buitenlandse Zaken, had bijvoorbeeld geen idee van de buitenlandse zaken die op dat moment speelden. Reagan misleidde

---

178

Ibidem

179

Ibidem

180

Ibidem

181

Zie onder andere ‘Soliciting of Contribution from Taiwan’, 28 januari 1985, NSA, Iran-Contra Collectie, en Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 60

bewust een minister van zijn eigen regering. Niet alleen Shultz werd bedonderd, de andere partijen die van niets weten zouden later ook in een moeilijk pakket worden gebracht. Jeanne Kirkpatrick, Ambassadeur van de Verenigde Naties, zou later zich moeten verantwoorden tegenover de wereld. Boven alles werd uiteraard het Congres bedrogen. Alhoewel Reagan later zou verklaren dat zijn afsluitende woorden betekenden dat lekken hoe dan ook ten alle tijden voorkomen zou moeten worden, zou McFarlane zou later specifiek toegeven dat een lek zou leiden tot 'een reactie van het Congres'. De reactie die McFarlane verwachtte, kan men, wanneer men tussen de regels leest en met in het achterhoofd het commentaar van Shultz, wel raden; niemand zat op een nieuw Watergate te wachten.

Noriega

Zoals in de zaken met Brunei en Saudi-Arabië al bleek, schroomde de Reagan regering niet om persoonlijke deals te sluiten met donateurs. Een van de meest opmerkelijke episodes is wellicht de gang van zaken rondom Generaal Manuel Antonio Noriega Moreno, destijds de feitelijke machtshebber van Panama.

In augustus 1986 bleven de NSC en de State Department mogelijkheden zoeken voor extra Contra-fondsen, ondanks het feit dat het Boland-amendement was opgeschort en het Congres inmiddels honderd miljoen dollar in hernieuwde Contra-hulp had toegezegd. De NSC en de het State Department hadden besloten de hulp in te roepen van Generaal Manuel Noriega. Noriega was al decennialang een CIA-agent, vanaf 1967 stond hij zelfs officieel onder contract. Noriega was opgeleid aan de Amerikaanse militaire academies en had al meerdere malen zijn waarde voor de Verenigde Staten bewezen; hij had een enorm netwerk en had daarnaast had hij in 1984 100.000 dollar aan de Contra's geschonken. In maart 1985 had hij tevens een van zijn explosievenexperts uitgeleend om te helpen met het opblazen van een Sandinista wapendepot.¹⁸² Als tegenprestatie had de VS decennialang een oogje dichtgeknepen als Noriega andere zaken deed, met name in de grootschalige drugshandel. Zelfs nadat *New York Times* in juni 1986 een groot artikel over Noriega's drugshandel publiceerde bleef de Amerikaanse regering hem beschermen van gerechtelijke vervolging.¹⁸³ Tijdens een vergadering waarbij vertegenwoordigers van de CIA, State Department en het Department of Defence aanwezig waren werd besloten dat men

---

182

Court Document, paragraaf 98

183

New York Times, 12 juni 1986

zich niet met Noriega probleem zou bezighouden totdat de Nicaragua kwestie geregeld was.¹⁸⁴ Noriega voelde zich waarschijnlijk wel enigszins in het nauw gedreven door alle negatieve publiciteit, want in augustus stuurde hij een vertegenwoordiger naar Washington om de regering te overtuigen van zijn nut en kwaliteiten. Deze vertegenwoordiger zou een ontmoeting hebben met Oliver North, en bood een deal aan:

“(...)in exchange for a promise from the USG [United State Government] to help clean up Noriega’s image and a commitment to lift the USG ban on military sales to the Panamanian defense forces, Noriega would assassinate the Sandinista leadership for the U.S. Government.”¹⁸⁵

Toen Poindexter van dit voorstel hoorde, reageerde hij door te benadrukken dat de Amerikaanse regering zich niet kon inlaten met politieke liquidaties. Daarentegen had Noriega eerder wel zijn waarde bewezen bij sabotage operaties, en zou hij dat in de toekomst wellicht nog eens kunnen zijn. Hij raadde North aan persoonlijk met Noriega af te spreken om de zaken door te nemen.¹⁸⁶ Eind augustus was North druk bezig met op touw zetten van een geheime ontmoeting met Noriega. Hij bracht de plannen ter sprake tijdens een vergadering van het RIG. North argumenteerde dat Noriega over de macht en de mogelijkheden beschikte om substantiële druk te zetten in de Nicaraguaanse hoofdstad Managua. Noriega’s hulp zou ongeveer een miljoen dollar kosten, plus uiteraard bescherming van vervolging. North kreeg zijn pitch niet door de vergadering gedrukt; de meerderheid van de vergadering wilde niet meer met Noriega samenwerken. Desondanks, zoals vaker tijdens de affaires, werden mogelijke moeilijkheden omzeild. North kreeg namelijk wel toestemming van Poindexter en Shultz om Noriega te ontmoeten. Op 22 september spraken Noriega en North elkaar in een hotel in Londen. Zij bespraken onder meer het opzetten van trainingskampen voor rebellen in Panama en het saboteren van belangrijke doelen in

---

184

US Senate Report Prepared by the Subcommittee on Terrorism, Narcotics, and International Operations of the Committee on Foreign Relations, 1988, 83. Hierna aan te duiden als Kerry Subcommittee Report

185

‘Note for Poindexter: Iran’, 23 augustus, 1986, NSA, Iran-Contra Collection. Zie ook: Court Document, paragraaf 97

186

‘Note to North: Iran’, 23 augustus 1986, NSA, Iran-Contra Collection. Zie ook: Court Document, paragraaf 99

Nicaragua, zoals de olieraffinaderij en de vliegvelden. North schrijft in zijn memoires dat hij voorstelde: "if he were willing to help train Contra units, provide logistical support, and even use his assets to destroy Sandinista targets in Managua, we would certainly compensate him for his efforts."¹⁸⁷ Toen North een dag later rapport uitbracht bij Poindexter, vertelde hij dat Noriega zijn best zou doen directe actie te ondernemen tegen de Sandinistas.¹⁸⁸ Zover zou het uiteindelijk nooit komen. Het Iran-Contra schandaal zou acht weken later aan het licht komen; North zou ontslagen worden, Poindexter zou ontslag nemen en Casey zou terminaal ziek worden. Hiermee waren al Noriega's beschermheren buitenspel gezet. Zonder bescherming van hogerhand zou Noriega snel weer te boek komen te staan als de drugsdealer die hij in feite was. Eind december 1989 begon het Amerikaanse leger (president Bush had kennelijk minder met zijn voorganger's doctrine) haar invasie van Panama onder *Operation Just Cause*. De *US Marines* en de *Navy SEALs* openden onder *Operation Nifty Package* een grootscheepse jacht op Noriega; er werd een premie van een miljoen dollar op het hoofd van de generaal gezet. Desondanks wist hij te ontsnappen naar Vaticaanstad. Na enkele weken van diplomatieke en psychologische druk (bijvoorbeeld dag en nacht harde rockmuziek spelen voor Noriega's verblijf) gaf hij zich op 3 december 1990 over. Noriega werd veroordeeld tot veertig jaar cel wegens drugshandel. Toen hij vervroegd vrijkwam in 2010 deden Panama en Frankrijk direct uitleveringsverzoeken wegens respectievelijk witwassen en moord. 1 oktober 2011 werd hij veroordeeld tot twintig jaar cel in Panama.

CIA, Contra's en Cocaine

"No doubt you know the DC-4 [model vliegtuig] (...) was used to run drugs, and part of the group had criminal records. Nice group the Boys chose."

Robert Owen aan Oliver North, 10 februari 1986¹⁸⁹

187

North, *Under Fire*, 226. Zie ook 'Nort's Notebook Entries on Manuel Noriega September 22' NSA, Iran-Contra Collections. In zijn memoires claimt North eveneens dat hij Noriega probeerde te overtuigen te stoppen met drugshandel, de banden met Castro door te snijden en een daadwerkelijke democratie in Panama te stichten. Hierover schrijft hij echter niets in zijn persoonlijke notities van destijds.

188

Ibidem

Een van de affaires die lange tijd naar de achtergrond kon worden gedrukt, is de betrokkenheid van de CIA en de NSC bij drugssmokkel in Midden-Amerika. Zoals gezegd waren er banden met Manuel Noriega geweest; de VS hield een hand boven zijn hoofd in ruil voor zijn diensten. De banden met drugssmokkel gaat echter nog een stuk dieper, en tot op heden is nog niet precies duidelijk wat er wel en niet waar is.

Men zou kunnen argumenteren dat sinds de Vietnam-oorlog Amerika op grote schaal in aanmerking kwam met harddrugs. Dit kan men zien als een logisch gevolg van de omstandigheden en de locatie van de oorlog; midden in de *Golden Triangle* in Zuid-Oost Azië, een van de belangrijkste gebieden voor de productie van heroïne. Een groot aantal soldaten kwam terug met drugsproblemen. De jaren '80 zagen de opkomst van cocaïne als populairste drug in de VS. De opkomst van drugs zorgde voor veel verslaving, verpaupering en criminaliteit in de VS, vooral onder de arme zwarte bevolking. Vanaf 1982 kan men stellen dat de *War on Drugs* begon; vice-president Bush begon te lobbyen voor het gebruik van de CIA en het Amerikaanse leger om de drugshandel te bestrijden. In 1986 tekende president Reagan een *presidential finding* dat erkende dat drugs een bedreiging van de nationale veiligheid van de VS vormden.¹⁹⁰

Eind december 1985 kwam een verhaal in de pers dat stelde dat de Contra's cocaïne smokkelden om hun verzet tegen de Sandinista's te kunnen blijven volhouden.¹⁹¹ Verschillende leden van het Congres begonnen vragen te stellen over deze berichtgeving. De Reagan regering reageerde direct door te ontkennen dat er sprake was van dergelijke misdaden, maar besloot wel tot het instellen van een onderzoek. Enkele maanden later, toen het interne onderzoek van het *Justice Department*¹⁹², de CIA en het State Department was voltooid, kwam State Department naar buiten met een verklaring waarin het stelde:

189

'Update', 10 februari 1986, NSA, Iran-Contra Collectie. *The Boys* was een alias dat Owen gebruikte om de CIA aan te duiden; Alexander Cockburn, *Whiteout: The CIA, Drugs, and the Press*, New York 1998, 284

190

NSDD 221, 10 april 1986. Te bekijken via <http://www.fas.org/irp/offdocs/nsdd/23-2766a.gif>.

191

Washington Post, 27 december 1985

192

Ministerie van Justitie

“(...) known drug traffickers tried to establish contacts with Nicaraguan resistance groups. (...) these attempts took place during the period the resistance was receiving no U.S. funding.”

Tevens verklaarde State Department, in het geval er Contra's betrokken waren geweest, dit puur op individuele basis was geweest; er was nooit toestemming voor gegeven.¹⁹³ De geheime oorlog in Midden-Amerika had inderdaad een grote aantrekkingskracht op schimmige zakenrelaties. Deze schimmige relaties, drugsbaronnen, hadden *Project Democracy* veel te bieden, namelijk geld, invloed en vliegtuigen. Tevens waren deze bedenkelijke lieden degenen die zaken voor elkaar konden krijgen. “If you want to move arms or ammunitions in Latin America”, verklaarde Generaal Paul Gorman, “the established networks are owned by the cartels.”¹⁹⁴

Vanaf het moment dat in 1983 het zuidelijk front was gesticht, begonnen drugshandelaren zich te mengen in de organisatie. Costa Rica, de zuidelijke buur van Nicaragua, had (en heeft tot op heden) geen leger om de grens te bewaken. Evenmin bezat Costa Rica de radarapparatuur om bevoorradingsvluchten te kunnen onderscheppen. Drugshandelaren zijn altijd op zoek naar een dekmantel voor hun bezigheden, en zouden als zodanig al snel uit bij Pastora's ARDE uitkomen.¹⁹⁵ ARDE had namelijk een ernstig tekort aan financiële middelen. De extra inkomsten die de betrokkenheid bij drugssmokkel zouden geven zouden dan ook meer dan welkom zijn. Met name nadat Pastora uit de gratie was gevallen bij de CIA, en vervolgens zwaar gewond was geraakt bij de bomaanslag in La Penca, zat de ARDE verlegen om financiële middelen. George Morales, een grote speler in de Colombiaanse cocaïnehandel, wist van deze situatie gebruik te maken. Eind 1984 kwam hij met de ARDE tot een overeenkomst; hij zou de ARDE van vliegtuigen en vlieglessen voorzien indien hij gebruik mocht maken van de landingsbanen, de piloten en de dekmantel van de burgeroorlog. Een piloot die voor Morales werkte zou in 1990 voor de rechtbank getuigen dat de cocaïne in zakken van het Amerikaanse leger werd verpakt alvorens hij richting VS vloog. Deze piloot getuigde eveneens dat Morales de ARDE van enkele miljoenen dollars had voorzien. Voorts verklaarde hij dat hij dat hij een van de ARDE-leiders, Adolfo Chamorro, had zien bellen met zijn

---

193

Kerry Subcommittee Report, 37

194

Ibidem, 39

195

Ibidem, 41: verklaring van ARDE-officier Karol Prado.

CIA-connectie. Chamorro had gevraagd of ze het geld van Morales konden aannemen. De agent had geantwoord dat Morales 'in orde was'.¹⁹⁶ Morales zou in 1986 in Florida worden opgepakt wegens het smokkelen van cocaïne. Hij bood direct een deal aan; in ruil voor strafvermindering zou hij, met gebruik van een leugendetector, verklaringen afleggen. Ondanks dat Morales zijn aanbod verschillende keren zou doen werd dit steevast geweigerd door de officier van justitie, Leon Kellner. Hij argumenteerde achteraf dat Morales de zoveelste drugsmokkelaar was die claimde, in ruil voor strafvermindering, met de CIA te hebben samengewerkt.¹⁹⁷

Een ander duister figuur dat bij de Contra's betrokken was, was John Hull. John Hull was, tijdens de cruciale jaren 1984-1986, nauw betrokken bij de operaties aan het zuidelijk front. Hull was een Amerikaan die in de jaren '70, bij wijze van investering, enorme lappen grond in het noorden van Costa Rica had opgekocht. Op deze grond bouwde hij onder meer zes landingsbanen. Hull was nauw betrokken bij de vorming van het zuidelijk front begin jaren '80. Hij liet de Contra's onder andere trainen op zijn grond en gebruik maken van zijn landingsbanen. Voor deze diensten ontving Hull 10.000 dollar per maand van de NSC.¹⁹⁸ Hull was een man met een uitgebreid netwerk; hij was als Amerikaanse liaison nauw bevriend met Owen en North, maar had ook contacten binnen de overheid van Costa Rica. Boven alles had Hull goede contacten in de drugs wereld. Vijf veroordeelde drugshandelaren zouden getuigen dat John Hull's *ranch*, zoals zijn landerijen werden genoemd, een doorvoerhaven was voor cocaïne en marijuana.¹⁹⁹ De VS heeft verschillende onderzoeken naar de integriteit van Hull gedaan, maar ging, ondanks aanwijzingen voor drugsmokkel, fraude en schending van de *Neutrality Act*, niet over tot

---

196

They said Morales was fine. Rechtszaak United States vs. Jose Rafael Abello Silva, 6 april 1990. Verklaring van Fabio Ernesto Carrasco. Zie de transcriptie van de rechtszaak, via *The Contra's, Cocaine, and Covert Operations*, NSA-website

197

Kerry Subcommittee Report, 53

198

Peter Dale Scott, *Cocaine Politics: Drugs, Armies, and the CIA in Central America*, Berkeley 1991, 12

199

Kerry Subcommittee Report, 54: verklaringen van George Morales, Floyd Carlton, Werner Lotz, Jose Blandon en Gary Betzner

vervolging. Justitie van Costa Rica bleek een stuk slagvaardiger; Hull werd in 1989 gearresteerd wegens drugssmokkel, wapenhandel en verschillende andere schendingen van het Costa Ricaans recht. Ondanks dat deze zaak wegens een vormfout niet werd doorgezet, werd Hull nog een keer aangeklaagd wegens het doorvoeren van in totaal 2.500 kilo cocaïne. Hull vluchtte naar Miami, en werd daarop door Costa Rica *persona non grata* verklaard.²⁰⁰ In de jaren daarna zou Hull worden aan verschillende misdaden worden gelieerd. Zo werd Hull onder andere, wederom door Costa Rica, aangeklaagd wegens het beramen van de bomaanslag in La Penca en zou hij worden toegevoegd aan Interpol's *Most Wanted List*. In de praktijk werd het zuidelijk front voor een groot gedeelte gefinancierd door drugsgelden. Vliegtuigen, geladen met wapens en drugs, vlogen vanuit Panama naar het front. Daar werden de wapens afgeladen en de vliegtuigen volgetankt. De kisten vervolgden hun weg naar de VS. De piloten op deze drugsvluchten waren Amerikanen, Colombianen en af en toe zelfs Panamese soldaten.²⁰¹ Op het moment dat de drugssmokkelaars doorkregen dat de oorlog 'beschermd' werd, namen zij niet eens meer de moeite de drugs te verstoppen tussen wapens; ze begonnen op eigen houtje gebruik te maken van de geheime landingsbanen. Fernandez zag dat drugsbaronnen de Santa Elena landingsbaan gebruikten en had dit aan Ambassadeur Tambs gemeld. Tambs besloot om bewakers in te huren, echter, deze bewakers bleken gemakkelijk omkoopbaar en dus veranderde er weinig. Het feit dat er bewakers nodig waren om de welig tierende handel te voorkomen maakt duidelijk in welke mate de wapens- en drugsvluchten met elkaar verbonden waren.

De NHAO organisatie bleek ook een grote aantrekkingskracht te hebben op drugscriminelen. Het doel van de NHAO was om humanitaire hulp te verstrekken aan de Contra's. Zoals beschreven werden naast goederen als medicijnen en voedsel, ook in het geheim ladingen wapens in de vrachtruimten gedaan. De toevoeging van cocaïne zorgde ervoor dat de liefdadigheidsorganisatie steeds meer op een criminele organisatie begon te lijken. Het State Department huurde vanuit naam van het NHAO een aantal bedrijven in om te helpen met de logistiek. Dit betreft uiteraard voornamelijk bedrijven die met luchtvaart te maken hebben. Van vier van deze bedrijven is het zeker dat ze eigendom waren van drugscriminelen. Zo kreeg *SETCO Air* een contract ter waarde van 185.924,25 dollar om humanitaire

---

200

Washington Times, 31 juli 1989

201

Ibidem, 41: verklaring van Werner Lotz, piloot.

goederen naar de Contra's te transporteren.²⁰² Dit contract werd door State Department verstrekt ondanks het feit dat *U.S. Customs* de eigenaar van het bedrijf, de Hondurees Juan Ramón Matta-Ballesteros, omschreef als een *Class I DEA violator*.²⁰³ Van Matta-Ballesteros was bekend dat hij een van de grote mannen binnen het *Medellín Kartel* was. Tevens werd hij verdacht van het financieren van de Hondurese *cocaïne-coupe* in 1978.²⁰⁴ Daarnaast Matta-Ballesteros was in de jaren '70 al een keer op *JFK Airport* opgepakt met 24 kilo cocaïne in zijn koffer. Al met al was hij een van de beruchtste drugsbaronnen van zijn tijd. Met de val van het Sandinista regime was Matta-Ballesteros zijn nut voor de Amerikanen kwijt. In april 1988 werd hij door Amerikaanse militairen ontvoerd vanuit zijn huis in Tegucigalpa en naar de Verenigde Staten gebracht. Daar werd hij tot twaalf keer levenslang veroordeeld, onder meer wegens moord, ontvoering en grootschalige drugshandel. Dat North goed op de hoogte was van Matta-Ballesteros' zaken, blijkt uit zijn logboeknotities. Op 9 juli 1984 schrijft North bijvoorbeeld dat een Hondurese piloot van SETCO naar Bolivia wilde vliegen om [cocaïne-]pasta op te halen.²⁰⁵ Of dit daadwerkelijk gebeurd is weet niemand, maar het illustreert in ieder geval dat North weet had van de drugshandel.

DIACSA was eveneens een luchtvaartonderneming die werd ingehuurd door het State Department om mee te werken met het transport van de humanitaire goederen. Voordat dit bedrijf officieel werd

---

202

Ibidem, 43

203

Class I DEA violator staat gelijk aan een belangrijke drugsbaron, een *kingpin*.

204

Alexander Cockburn, *Whiteout: The CIA, Drugs, and the Press*, New York 1998, 281-283. In 1978 pleegde Generaal Policarpo Juan Paz García een staatsgreep in Honduras. Hij verdreef president Juan Alberto Melgar Castro en zou van 1978 tot 1982 president van Honduras zijn. Generaal Paz García was een zakenpartner van Matta-Ballesteros, die naar het schijnt de staatsgreep had gefinancierd. De CIA had een *warme en vriendelijke interesse* getoond in de coup, aangezien Paz García, in tegenstelling tot zijn voorganger, nauwe vriendschapsbanden met president Somoza van Nicaragua onderhield. Ballesteros schonk een deel van zijn drugswinsten aan Paz García en het Hondurese leger in ruil voor bescherming. Dit was bekend vanaf het moment dat de CIA in 1981 een station opende in Tegucigalpa. (..) rapidly came to the conclusion that the entire government of Honduras was deeply involved in the drug trade."

205

'North Notebook Entries', 9 juli 1984

ingehuurd, had het al dienst gedaan als schaduwbedrijf voor Contra-tegoeden van North. Eigenaar Alfredo Caballero, net als Rodríguez een Cubaanse Amerikaan, werd op dat moment al onderzocht door de DEA in verband met cocaïnesmokkel. In januari 1985 getuigde een undercover DEA-agent dat hij was geïnfiltrerd in de kringen van Caballero. Hij vertelde uitgebreid van het drugsnetwerk dat Caballero samen met zijn partner Floyd Carlton uitbaatte. Na de verklaring werd direct een arrestatiebevel afgevaardigd tegen Caballero en zijn relaties. De Amerikaanse ambassades van Costa Rica en Panama bleven gek genoeg nog een half jaar met DIACSA samenwerken. Caballero werd uiteindelijk veroordeeld wegens drugssmokkel.²⁰⁶ Een vierde bedrijf dat werd ingehuurd door de Reagan regering, was het transportbedrijf *Vortex*. Michael Palmer, de eigenaar van *Vortex*, ontving meer dan drie ton voor zijn diensten. Palmer stond echter bekend als de grootste marijuana-importeur van zijn tijd. Op dat moment was de FBI echter bezig met een onderzoek naar de decennialange drugshandel van Palmer, en was een rechtbank in Detroit bezig met het opstellen van een arrestatiebevel.²⁰⁷

Het meest opvallende contract werd aan *Frigorificos de Puntarenas* vergeven. *Frigorificos* was op papier namelijk een Costa Ricaanse garnalenhandel. Luis Rodríguez, de eigenaar van dit bedrijf, gebruikte zijn onderneming echter als witwasmachine alsook voor het smokkelen van drugs.²⁰⁸ Dit feit was al bekend in 1983, toen een gearresteerde Cubaan opbiechtte wat de daadwerkelijke handel van Rodríguez en *Frigorificos* inhield. In 1984 gebruikte Rodríguez zijn zwijgrecht toen de Amerikaanse belastingdienst hem vroeg of hij in drugs handelde. Een jaar later gaf de politie van Miami een rapport aan de FBI dat stelde dat *Frigorificos* de Contra's steunde met drugsgeld. Al deze zaken werden genegeerd door het State Department. In plaats daarvan betaalde zij meer dan een kwart miljoen dollar aan *Frigorificos*.²⁰⁹ In 1986 werd Rodríguez, die volgens de recherche van Massachusetts de grootste marihuanaimporteur van

---

206

Ibidem, 48

207

Peter Dale Scott, *Cocaine Politics*, 11

208

Bedrijven in garnalen werden vaak gebruikt voor het smokkelen van drugs. De garnalen liggen namelijk bevroren in het ruim van het schip. Als de douane controle wilde uitvoeren, moesten de garnalen ontdooid worden, wat de vracht vrijwel altijd waardeloos maakte. Door de temperaturen in het Caraïbisch gebied bederven rauwe garnalen binnen een mum van tijd. Om schadeclaims te voorkomen werden dus weinig garnalenvrachten gecontroleerd.

Amerika was, uiteindelijk gearresteerd wegens meerdere drugsaanklachten.²¹⁰ Medewerkers van het State Department verklaarden dat alle bedrijven die eventueel in aanmerking zouden komen voor federale contracten met betrekking tot de Contra's, van te voren dienden te worden gescreend teneinde te verzekeren dat zij geen criminelen waren.²¹¹ Bovenstaande gevallen bewijzen echter dat dit, zwak uitgedrukt, niet op een grondige manier is gebeurd. Dit feit zegt wellicht meer over de integriteit van de Amerikaanse regering dan die van de Contra's. Uit de congressionele verhoren komt naar voren dat North State Department had geadviseerd bedrijven in te huren die 'al bestaande banden met het verzet hadden'. Dit zou betekenen dat deze bedrijven al langer banden hadden met CIA en de NSC. Dat was klaarblijkelijk nooit een probleem geweest.

Het Kerry-rapport concludeerde dat, in het beste geval, er sprake was geweest van nalatigheid van de overheid. In het slechtste geval werd een oogje dichtgeknepen als deze transportbedrijven behalve hulpgoederen en wapens andere zaken transporteerden.²¹² Behalve een oogje dichtknijpen, spande de Reagan regering zich tevens in om drugshandelaren buiten de handen van justitie te houden. Het vorige hoofdstuk beschreef al dat North bereid was Noriega's naam te zuiveren in ruil voor zijn diensten, dit bleek echter niet de enige keer. José Bueso Rosa was een Hondurese generaal waarvan bekend was dat hij betrokken was bij drugshandel. Hij was echter ook een fanatieke supporter van de Contra's en had meerdere malen geholpen bij de organisatie. Hij zou echter ernstig in de problemen komen toen een van zijn cocaïnetransporten werd onderschept in Florida. Het bleek namelijk dat de opbrengst van dit transport de liquidatie van president Suazo van Honduras had moeten bekostigen. Bueso Rosa werd aangeklaagd en, nadat hij zich in eerste instantie op zijn zwijgrecht had beroept, bekende schuld. Met deze bekentenis hoopte hij, klaarblijkelijk onterecht, op een milde straf. Daarbij had zijn schuldbekentenis kennelijk North, Clarridge en Gorman op een of andere manier uit de wind. North

---

209

Kerry Subcommittee Report, 43

210

Ibidem, 45

211

Kerry Subcommittee Report, 41

212

Ibidem, 44

probeerde op alle manieren Bueso Rosa vrij te krijgen; hij suggereerde onder andere gratie en deportatie. Uiteindelijk zou North succesvol zijn; Poindexter antwoordde door te stellen: "You may advise all concerned that the President will want to be as helpful as possible to settle this matter."²¹³ Bueso Rosa werd veroordeeld tot een korte gevangenisstraf in *Elgar Air Force Base*, Florida. Dit was een gevangenis die ook wel bekend stond als *Club Fed*, vanwege haar overdadige luxe.²¹⁴ Dat behalve Bueso Rosa nog meer drugshandelaren werden beschermd, blijkt uit de verklaringen van de Celerino Castillo, een voormalig DEA-agent. Castillo stelt dat nadat hij van Peru naar Midden-Amerika was overgeplaatst, hij instructies zich buiten de zaken van de Contra's te houden. Castillo sloeg deze tip echter in de wind. Castillo zou onder meer bewijzen vinden voor alle boven genoemde zaken. Hij claimt zelfs zijn bevindingen te hebben verteld aan vice-president Bush, die hem echter ter plekke zou hebben afgewimpeld. Tevens zou hij nooit meer wat horen over de tientallen dossiers die hij opstuurde naar zijn meerderen.²¹⁵ Evenmin zou hij worden opgeroepen tijdens de Congressionele onderzoeken, noch tijdens de onderzoeken van de Kerry Commissie. Dit terwijl hij als DEA-agent in El Salvador toch een behoorlijke kennis van zaken had. Hij zou uiteindelijk wel, in het geheim, worden gehoord door de Independent Council. Ondanks dat leden van de Walsh Commissie meenden dat Castillo veel nieuwe inzichten aan aanwijzingen gaf, werd er niets met de verklaring gedaan. De Independent Council besloot dat drugshandel niet tot haar onderzoeksbevoegdheden hoorde. Castillo nam gedesillusioneerd ontslag.

North zou jaren later , in reactie op een talkshowvraag over het Kerry Report, zweren:

"The fact is that nobody in the government of the United States (...) ever had anything to do with running drugs to support the Nicaraguan resistance. Nobody in the government of the United States. I will stand on that to my grave."²¹⁶

213

Alexander Cockburn, *Whiteout: The CIA, Drugs, and the Press*, New York 1998, 294

214

'Oliver North's Concerns that Jose Bueso Rosa Will Talk about Contra Program if He Feels Deceived by Legal Proceedings', 17 september 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

215

Cockburn, *Whiteout*, 298

North's verklaring kwam niet eens in de buurt van de waarheid. Buiten het feit dat Owen hem in meerdere rapporten waarschuwde voor aanwezigheid van drugshandelaars bij de operaties²¹⁷, komt in zijn logboeken afzonderlijke dagen drugsmokkel ter sprake. Deze handgeschreven pagina's bewijzen dat North precies wist wat er aan de hand was; hij probeerde zelfs persoonlijk drugsgeld door te sluiten²¹⁸ en noteerde dat het zuidelijk front voor 14 miljoen met drugsgeld was gefinancierd.²¹⁹ De betrokkenheid van de Reagan regering met drugshandel is groter dan het Kerry Rapport concludeert. De CIA werkte al sinds het begin van de betrokkenheid bij de Nicaraguaanse burgeroorlog met de grote drugskartels. Dit bestaande netwerk werd dan ook gesuggereerd door North toen de humanitaire transporten moesten worden georganiseerd. Tevens blijkt dat Amerikanen het geen probleem vonden dat de Contra's met drugsgeld werden gefinancierd; er werd zelfs direct gesolliciteerd naar drugsgelden. Daarbovenop probeerde betrokkenen van de Reagan regering meerdere malen drugshandelaren uit de gevangenis te houden, omdat ze bij de Contra's betrokken waren geweest. Al met al kan men stellen dat de Reagan regering, middels de CIA en later de NSC, bewust heeft meegelopen aan de cocaïne-explosie van de jaren '80. Het Kerry Rapport sloot haar hoofdstuk met betrekking tot de Contra's treffend af:

216

Geciteerd in de introductie van 'The Oliver North File; His Diaries, His E-mail, and Memo's on the Kerry Commission, the Contras, and Drugs', een online documentenbundel gepubliceerd door het NSA.

Zie: <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB113/index.htm>

217

'Southern Front', 1 april 1985, NSA, Iran-Contra Collectie. *People who are questionable because of past indiscretions include: (...) Jose Robelo; potential involvement in drugs running (...) Sebastian Gomez: now involved in drugs running out of Panama.*

218

Ibidem, 41: verklaring van anonieme DEA-medewerkers. In 1985 wilde North bijvoorbeeld anderhalf miljoen dollar, aan door de DEA buitgemaakte steekpenningen, innemen. Hij stelde voor dit geld te gebruiken om de Contra's te ondersteunen. De DEA moest North teleurstellen. North's suggestie zegt echter veel over het gebrek aan weerszin tegenover het gebruik van drugsgeld voor de Contra's.

219

'North Notebook Entries', 9 augustus 1985, NSA, Iran-Contra Collectie. *14M to finance the arms in the warehouse came from drugs*

'(...) in the name of supporting the contras, we abandoned the responsibility our government has for protecting our citizens from all threats to their security and wellbeing.'²²⁰

Logistieke schaduwooperaties

Succes

De fondsen die de Reagan regering van buitenlandse regeringen en donaties wist te verwerven, zorgden ervoor, ondanks de restricties van het Boland Amendement, dat de Contra operaties konden worden voortgezet. Naast het feit dat het Boland Amendement de geldkraan had dichtgedraaid, had zij echter ook het gebruik van officieel personeel verboden. Om desondanks de Contra's in leven te houden zou een soort schaduw-CIA worden gecreëerd. Dit betekende dat privé partijen zich gingen bekommeren over het kopen van wapens, de logistiek en infrastructuur teneinde de wapens daadwerkelijk bij de Contra's te krijgen, de trainingen te organiseren, enzovoort. Alles wat de CIA normaalgesproken zou hebben gedaan zou nu moeten worden gedaan door deze derde partijen. Huurlingen, voornamelijk ex-CIA agenten en gelouterde *special ops* veteranen, zouden deze dagelijkse 'bedrijfsvoering' overnemen. Tussen de zomer van 1984 en de herfst van 1986, toen het Congres besloot de Contra's weer te gaan steunen, zouden deze huurlingen in het geheim de ambities van de Reagan regering voortzetten. Oliver North zou de *kingpin*²²¹ worden van deze schaduwoperatie. Vanuit Washington coördineerde hij de financiële, politieke en militaire aspecten van de operaties²²², die hij zelf *Project Democracy* had gedoopt.²²³ North meende dat hij de patriottische taak had om de Contra's in leven te houden totdat het

---

220

Kerry Report, 132

221

Report of the Congressional Committees, Poindexter's getuigenis, Appendix B, 1025

222

'North Notebook Entries', zonder datum, NSA, Iran-Contra Affair. Dit document laat een getekend schema zien van de verschillende wapen- en geldstromen.

223

North, *Under Fire*, 272, in zijn aantekeningen aangeduid als 'PRODEM'

Congres de steun weer legaal zou maken. Hoewel North alle operaties in Nicaragua overzag, was hij niet als enige verantwoordelijk. De primaire documenten laten zien dat North veelvuldig rapporten uitbracht aan McFarlane, Poindexter en Casey, die op hun beurt North van advies voorzagen. Tevens had North veel contact met CIA-mannen als Alan Fiers en Joe Fernandez, *Costa Rica Station Manager*. Het beeld dat de Reagan regering heeft geschetst, namelijk dat North en alleen North weet had van de operaties, is dan ook zeker niet correct. Om de indruk te geven dat alleen mannen uit eigen initiatief de Contra's hielpen, liet North de dagelijkse gang van zaken over aan ongebonden mannen. Hij rekruteerde als eerste Robert Owen als zijn persoonlijke connectie tussen de Contra's. Owen zou als koerier CIA-informatie aan de Contra's doorspelen, om vervolgens de wensen van de Contra's over te brengen aan North. In hun communicatie gebruikten North en Owen schuilnamen. North gebruikte in zijn communicatie het alias *TC* voor Owen, wat stond voor *The Courier*, een duidelijke verwijzing naar Owen's taak. Owen noemde in zijn communicatie North *Steelhammer* of *BG*, wat stond voor *Blood and Guts*. Deze stoere bijnaam zou zijn voortgekomen uit Owen's enorme bewondering voor North.²²⁴ Naast het rekruteren van een persoonlijke koerier, zouden ook nieuwe mensen voor de logistiek moeten worden geronseld. North nam contact op met Majoor Richard Secord om de wapens en het transport te overzien. Secord was een doorgewinterde *US Air Force* veteraan, die tientallen (il-)legale operaties in onder andere Laos en Iran had gevlogen. Tevens was hij de Amerikaanse bemiddelaar geweest tijdens Operation Tipped/Kettle in 1983, de Israëlische wapentransactie die de Contra's van tonnen wapens had voorzien.²²⁵ Secord had de connecties en zou tevens de militaire expertise leveren. Albert Hakim was Secord's zakenpartner. Hij zou de financiële kanten van de operatie afhandelen. Dit betekende dat Hakim schaduwbedrijven oprichtte en bankrekeningen opende om de herkomst van de Contra tegoeden te verdoezelen. Secord en Hakim noemden hun organisatie *The Enterprise* en zouden snel meer relaties om zich heen verzamelen. Een van deze relaties was Majoor John Singlaub. Singlaub was een Korea-veteraan en tevens voorzitter van de *World Anti-Communist League*. Singlaub werd ingezet om donaties van landen als Taiwan los te peuteren, maar werd ook gebruikt om zijn connecties in de wapenhandel. 'Much of this was an attempt to replicate what the CIA had been doing since 1981,' erkent North achteraf.²²⁶ Een groot gedeelte van het Enterprise netwerk stond al in de startblokken voordat het Congres de

---

224

Draper, *Very Thin Line*, 44-45

225

Court Document, paragraaf 1

Boland amendementen had geratificeerd. In ieder geval was Secord al eerder betrokken bij de organisatie. Tevens waren de Saudi's al begonnen met hun maandelijkse bijdrage van een miljoen dollar.²²⁷ Deze fondsen werden door naar een door Hakim geopende rekening op de Kaaiman Eilanden verzonden, waar Contra-commandant Adolfo Calero toegang tot had. Met dit geld konden de Contra's wapens bestellen bij onder andere Secord en Singlaub, die op hun beurt wapens inkochten bij hun connecties in Europa. Zo kocht Singlaub, via zijn bedrijf *GeoMiliTech Consultants*, ter waarde van 5.3 miljoen dollar wapens in Oost-Europa. Hakim en Secord kochten via hun schuilbedrijven ter waarde van 9 miljoen dollar aan raketten, mortieren, uniformen en ander oorlogsmaterieel. Zij verkochten deze wapens aan de Contra's voor 11.348,926 miljoen dollar, een persoonlijke miljoenenwinst. De eerste twee deals werden gedaan via het Canadese bedrijf *TransWorld Arms*, dat een connectie had met het leger van China. Dit bleek geen groot succes, de lading zou uiteindelijk met maanden vertraagd worden.²²⁸ Voor de overige wapendeals richtte Secord zich daarom tot Thomas Clines, een ex-CIA agent. Clines had na zijn tijd bij de CIA zijn contacten met wapenhandelaars commercieel ingezet; hij had *Defex Portugal Ltd.* opgericht, een bedrijf dat wapens aankocht in met name Polen en Portugal.²²⁹ Alle zaken die Secord initieerde, werden nauwlettend gevolgd door North. Zo was North degene die Secord voorzag van vervalste Guatamalteekse bestemmingscertificaten voor de wapentransporten. China wilde in eerste instantie haar leverantie via GeoMilTech Consultants vanwege deze Guatamalteekse documenten weigeren. Het was namelijk gebleken dat veel Guatamalteekse legerofficieren aan de militaire academie van Taiwan, een vijand van China, hadden gestudeerd. North was gedwongen, met de hulp van NSC's Azië expert Gaston Sigur, in te grijpen om de transactie toch door te kunnen laten gaan. Hij maakte een afspraak met een vertegenwoordiger van China om duidelijk te maken dat de wapens eigenlijk voor de

---

226

North, *Under Fire*, 254

227

Report of the Congressional Committees, North's getuigenis, 42

228

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 124

229

Thomas Clines zou uiteindelijk de enige betrokkene zijn die daadwerkelijk een celstraf heeft uitgezeten, hij werd in 1992 veroordeeld wegens belastingfraude

Contra's in Nicaragua waren bestemd. Uiteindelijk wisten North en Sigur de Chinees ook over te halen door te stellen dat een mogelijke Contra regering de Volksrepubliek China zou erkennen.²³⁰ Via *The Enterprise* zou voornamelijk luchtafweergeschut worden besteld, aangezien een maand eerder de Sandinista's hight-tec gevechtshelicopters van de Sovjet-Unie hadden gekregen. Deze helicopters waren een uitermate effectief wapen gebleken tegen jungleguerrillas als de Contra's.²³¹ Begin december had North ook contact gelegd met de Brit David Walker, een majoor b.d. die tevens veel operaties met de SAS²³² had gedaan. Walker had voorgesteld een team te leiden dat alle HIND-helicopters in een keer zou vernietigen op het moment dat ze stonden opgesteld op Sandino Airport. Dat zou immers makkelijker dan ze stuk voor stuk uit de lucht te schieten, zeker gezien het chronisch gebrek aan Contra luchtafweergeschut.²³³ Walker adviseerde North ook dat, in het geval de grondoperatie te moeilijk zou zijn, de Contra's zouden moeten proberen via Chili Britse *Blowpipe* raketten te bemachtigen. Kennelijk had North niet al te veel vertrouwen in Walker's kwaliteiten, want nog voor het einde van het jaar begon North zijn zoektocht naar Blowpipes. Het bleek dat het Chileense leger bereid was om 48 raketten, bazooka's en de trainingen te leveren voor 15.000 dollar per raket. Echter, de Pinochet regering was verplicht Groot-Brittannië, de oorspronkelijke leverancier van de wapens, van een eventuele doorverkoop op de hoogte te stellen. Op 20 december schreef North een advies aan McFarlane waarin hij vroeg of president Reagan wellicht, zeer discreet, de Britse PM Margaret Thatcher om deze toestemming kon vragen.²³⁴ Ondanks de verzoeken van North, zouden de Contra's nooit de beschikking krijgen over het Britse luchtafweergeschut. Evenmin was het Walker gelukt om de Sovjet helicopters te vernietigen. Wel waren Walker en zijn team succesvol met andere operaties. Zo lukte het hem, met de hulp van een

---

230

'Assistance to the Nicaraguan Resistance', 4 december 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

231

Ibidem

232

Special Air Service, Brits elite special operations legeronderdeel, MvW

233

'Assistance to the Nicaraguan Resistance', 4 december 1984, NSA, Iran-Contra Collectie

234

Ibidem

Panamese explosievenexpert, in maart 1985 een wapendepot in het centrum van Managua op te blazen. De operatie zou het publiek, met name het Congres, moeten laten zien dat de 'Contra's' konden toeslaan waar en wanneer zij maar wilden. Echter, het depot ontvlamde dusdanig dat een nabijgelegen ziekenhuis ook in brand vloog. Dat zou alleen maar negatieve publiciteit voor de Contra's betekenen, en dus werd de aanslag door niemand opgeëist. Wel betaalde Hakim Walker 50.000 dollar voor de operatie.²³⁵

Ongeveer een jaar nadat het Congres hulp aan de Contra's had verboden, schreef North een samenvatting van wat er in die periode was bewerkstelligd. Hij berekende dat de Contra's inmiddels 24.5 miljoen dollar van de Saudi's hadden ontvangen. Daarvan was 17.145,594 dollar uitgegeven aan wapens, munitie en geheime operaties. Dit geld had er mede voor gezorgd dat de aantallen van de Contra's bijna waren verdubbeld en daadwerkelijk een *active guerrilla army* was geworden. De overige tegoeden zouden onder meer worden gebruikt om een actief zuidelijk front in Costa Rica te creëren. Ondanks de successen die in tot nog toe waren behaald, concludeerde North dat de Contra's, *to advance beyond these limited objectives*, meer fondsen nodig hadden. Hij sloot zijn bericht af door te stellen dat het zeer gunstig zou zijn als Congres zou besluiten weer fondsen ter beschikking te stellen.²³⁶

Op 12 juni 1985 kwam het Congres enigszins terug op haar besluit hulp aan de Contra's totaal in de ban te doen. 27 miljoen dollar aan humanitaire hulp werd ter beschikking gesteld. Op 8 augustus tekende president Reagan de beschikking, die nogmaals benadrukte dat het geld louter bestemd was voor humanitaire doelen, en dus niet voor militaire doelen. Tevens werd benadrukt dat zowel het Pentagon als de CIA het programma niet zouden mogen leiden.²³⁷ Het Secretary of State zou de verantwoordelijkheid over het programma krijgen. Shultz stichtte daarop het *Nicaraguan Humanitarian Assistance Office*²³⁸, wat onder leiding kwam te staan van diplomaat Robert Duemling. NHAO was ogenschijnlijk een openbaar ambtelijk orgaan dat ervoor zorgde dat kleding, voedsel en medicijnen bij de Contra's terecht kwam. In de praktijk werd de NHAO tevens ingezet door de Enterprise. De NHAO

235

'FDN Military Operations', 11 april 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

236

'FDN Military Operations', 1 mei 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

237

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 125

bleek namelijk een perfect apparaat voor de logistiek die bij de wapenleveranties kwam kijken. De 27 miljoen dollar humanitaire hulp was pure winst voor de operaties, aangezien North en consorten zelf nu geen geld meer hoefden uit te geven aan voedsel, kleding en medicijnen. Er zou dus meer geld overblijven voor wapentuig. Bovendien bleken de hulpvluchten een uitstekende dekmantel voor het transport van de wapens; wapens konden simpelweg worden toegevoegd aan de humanitaire hulp. Zonder dat Congres dit wist, werd de NHAO feitelijk gerund door de mannen van het RIG. Duemling wist echter niet dat er wapens in de ladingen zaten. Tijdens een centraal overleg werd Duemling door North en Abrams onder druk gezet om Robert Owen een baan te geven binnen NHAO; Owen zou als connectie tussen NHAO en de Contra's moeten gaan werken. Duemling was erg terughoudend over dit idee, aangezien hij Owen niet kende en niet het nut zag van een dergelijke baan. Desondanks werd besloten Owen aan te nemen, zij het uit naam van het UNO.²³⁹ Hierdoor was North's clandestiene connectie met de Contra's ineens een legitieme ambtenaar was geworden. Belangrijker was dat North nu een medewerker ter plaatse had om de wapentransporten te overzien en rapport uit te brengen. Naast de aanstelling van Robert Owen wist North tevens de aanstelling van Richard Gadd door te drukken. Richard Gadd was een voormalig luchtmacht piloot die al eerder door Richard Secord was ingehuurd om te helpen bij de logistieke operaties. Nu was Gadd echter ook de belangrijkste piloot van de NHAO. Gadd zou naar de VS vliegen om de humanitaire hulpgoederen in te laden en terug te vliegen naar Midden-Amerika. Vervolgens zou hij hetzelfde vliegtuig gebruiken om wapens en munitie te droppen bij de Contra's. CIA Task Force Director Fiers, die tevens zitting nam in de RIG, zei hier later over: "What was really happening, was that Ollie was highjacking the NHAO operation."²⁴⁰ Het NHAO-programma zorgde ervoor dat North de mogelijkheden kreeg om de operaties uit te breiden.

Ondanks de hulp die de NHAO bij de transporten bood, meende North dat er een beter georganiseerde luchtbrug zou moeten komen. De FDN had de beschikking over een paar oude vliegtuigen die de CIA had achtergelaten, maar had sinds het vertrek van de CIA een chronisch gebrek aan de broodnodige

---

238

Hierna aan te duiden als NHAO

239

'Highlights of RIG Meeting on October 17th, 1985, 18 oktober 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

240

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 125

logistieke apparatuur zoals radar, nachtkijkers etcetera. Zonder een moderne luchtbrug zou de rol van de Contra's snel uitgespeeld zijn, aldus Richard Secord.²⁴¹ Om een moderne luchtbrug te bewerkstelligen zou eerst een nieuw logistiek netwerk moeten worden opgezet; hangars, personeel en communicatie-apparatuur waren de eerste stap. Secord vroeg Richard Gadd, tevens piloot voor de NHAO, om via Gadd's bedrijf *EAST, Inc.* vliegtuigen en andere benodigdheden aan te schaffen.²⁴² Gadd slaagde erin, onder andere via CIA schaduwbedrijven, in totaal ongeveer zeven vliegtuigen voor de Contra-luchtvloot aan te kopen. Ten tweede was het belangrijk dat de Contra's een basis zouden hebben. De keuze viel in eerste instantie op Honduras, maar de Hondurezen weigerden het verzoek. Het lukte North vervolgens wel om in El Salvador voet aan de grond te krijgen. Klaarblijkelijk heeft North een persoonlijk onderhoud gehad met president Duarte waarna hij permissie had gekregen de luchtmachtbasis van Illopango te gebruiken.²⁴³ Echter, zoals wel vaker in Derde Wereld-landen, had North behalve presidentiële toestemming, ook de toestemming van het Salvodoriaanse leger nodig. Hij nam hiervoor de hulp in de arm van Kolonel James Steele, commandant van de *U.S. MilGroup*²⁴⁴ in El Salvador, en Felix Rodriguez, een CIA-veteraan die helicoptervluchten voor de Salvodoriaanse luchtmacht vloog. North vroeg Rodriguez om toestemming te vragen aan de commandant van de luchtbasis, alsook met de Salvodoriaanse Minister van Defensie.²⁴⁵ Rodriguez, onder het alias Max Gomez, zou North's connectie worden met het Salvodoriaanse leger. Hij was degene die ter plekke de supervisie zou hebben over het laden, lossen en voltanken van de vliegtuigen van de *Enterprise*. Hij werd hierin bijgestaan door een

---

241

Joint Hearing before the Select Committees on the Iran-Contra Investigations, vol. 100-1, 59

242

Eagle Aviation Services Technology, Inc.

243

North, *Under Fire*, 254

244

Militaire groep gelieerd aan de Amerikaanse Ambassade in El Salvador. MilGroup adviseerde het Salvodoriaanse leger en is berucht om haar vermeende betrokkenheid bij de Salvodoriaanse doodseskaders, die verantwoordelijk worden gehouden voor meer dan 35.000 moorden.

245

'Letter to Felix Rodriguez', 20 september 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

andere Cubaan, Luis Posada Carriles, alias Ramón Medina.²⁴⁶ Posada was de verantwoordelijke voor drie onderduikadressen, een kantoor en het transport van de negentien mannen die meewerkten aan de operaties in El Salvador.²⁴⁷ Waar de NHAO vluchten oorspronkelijk waren geland in de Hondurese hoofdstad Tegucigalpa, zou Illopango luchtmachtbasis de nieuwe bestemming worden. Dit werd besloten nadat was gebleken dat bij een NHAO-vlucht op Tegucigalpa behalve voedsel en kleding, ook een cameraploeg van de Amerikaanse nieuwszender NBC²⁴⁸ was meegekomen. De regering van Honduras had daarop de vluchten verboden.²⁴⁹ Op Illopango werd humanitaire hulp gemixt met wapentuig, om vervolgens naar de kampen van de Contra's te worden gevlogen.

Stap drie van de modernisering van de luchtbrug, was het opzetten van een tweede basis aan de zuidgrens van Nicaragua. Het was simpelweg te gevaarlijk voor de vliegtuigen om over Nicaragua naar de zuidelijke Contra-kampen te vliegen.²⁵⁰ Sinds het rekruteren van Edén Pastora was een Costa Ricaanse luchtbasis een prioriteit geweest voor de CIA. Nadat Pastora zijn macht was kwijtgeraakt, probeerden de North c.s. te voorkomen dat Pastora's ARDE uiteen zou vallen. John Hull zou de een belangrijke spil worden in de Costa Ricaanse Contra operaties. De Amerikaan Hull was een grootgrondbezitter in Costa Rica. Naast duizenden hectaren landbouwgrond, bezat Hull ook grote stukken jungle en verschillende

---

246

Felix Rodriguez is een anti-Castro activist die onder meer deel uit maakte van het peleton dat de Castro regering omver zou werpen tijdens de Varkensbaai crisis. Luis Posada Carriles is de anti-Castro terrorist die in 1976 een Cubaans passagiersvliegtuig had opgeblazen. Hij was hiervoor veroordeeld maar wist te ontsnappen uit zijn gevangenis. Beiden waren jarenlang CIA-agenten en leden van terroristengroep *Operation 40*, en hadden meer operaties gedaan tegen Arbenz en Allende, MvW.

247

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 126

248

National Broadcasting Corporation

249

'Plans to Establish Alternative Supply Mechanism for Resistance Forces', 24 december 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

250

Joint Hearing before the Select Committees on the Iran-Contra Investigations, vol. 100-1, 61

landingsbanen. Hij werkte al sinds de oprichting van de ARDE samen met de CIA in Costa Rica; de Contra's mochten gebruik maken van zijn landingsbanen, er mochten op zijn land wapens worden gedropt en er werden trainingen gedaan.²⁵¹ In juli 1985 werd een nieuwe ambassadeur aanesteld in Costa Rica. Bij zijn aanstelling kreeg Lewis Tambs instructies van North (dus niet van Shultz, wat gebruikelijk zou zijn geweest). Tambs vertelde vervolgens aan zijn ambassademedewerkers dat het openen van een zuidelijk front het allerbelangrijkste doel was.²⁵² Er werd niet veel tijd verspild want een maand later vloog North naar San José om met Fernandez en Tambs een plan te bespreken; ze zouden proberen toestemming te krijgen voor de bouw van een nieuwe landingsbaan in het noorden van Costa Rica. Twee weken later meldde Owen aan BG dat hij en Fernandez een onderhoud hadden gehad met Benjamin Piza, Minister van Veiligheid, en dat ze een overeenkomst hadden gesloten; een te creëren bedrijf zou stukken land pachten van de Amerikaanse eigenaar. De dekmantel zou zijn dat een paar *crazy gringos* land wilden aanschaffen voor agrarische doeleinden. Hiervoor zouden zij een Panamese B.V. oprichten. Twee vliegtuigen, onder Panamese vlag, zouden worden ingeschreven bij de inboedel. Tevens zouden er landbouwmaterialen en wat vee moeten worden aangeschaft teneinde de dekmantel geloofwaardig te houden.²⁵³ *Udall Research Corporation* zag het levenslicht. North stuurde een vertrouweling, Robert Haskell, naar de de eigenaar van het land, Joseph Hamilton, om een akkoord te krijgen. Robert Olmsted (Haskell), William Goode (North) en Richard Copp (Secord) werden voor 125.000 dollar medeëigenaar van het land. Het land zou primair gebruikt worden als landingsbaan, en dus was er een alibi nodig voor de bouwwerkzaamheden en de aanwezigheid van Costa Ricaanse soldaten. Richard Olmsted voorzag Udall van dit alibi door te schrijven dat Udall de Costa Ricaanse overheid toestemming had gegeven voor het verbeteren en repareren van de landingsbaan, alsmede de grond te gebruiken voor trainingen van de

---

251

'Interview with Joseph Fernandez, 24 januari 1987, *CIA Office of the Inspector General, Cole Black and George Jameson*, gepubliceerd in Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 154-164, 154

252

Tambs zou later, op de vraag of hij meende dat zijn activiteiten in strijd waren met de Boland Amendementen: "I have never read the Amendment. Anyway, I have difficulty reading the contract for a refrigerator." Draper, *Veil*, 98

253

'Memorandum for BC, August 1985 Trip', 25 augustus 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

Costa Ricaanse civiele wacht.²⁵⁴ De bouw van de landingsbaan zou veel vertraging oplopen en uiteindelijk pas in mei 1986 kunnen worden voltooid. In de periode voordat de landingsbaan in Santa Elena voltooid was, was North al begonnen met het op touw zetten van een wapendropping bij de grens tussen Costa Rica en Nicaragua. Gadd zou een NHAO vliegtuig huren, Fernandez zou de vliegroute en informatie over de locatie van Sandinista troepen krijgen van de CIA. Hij zou vervolgens Secord inlichten, die op zijn beurt een gecodeerde boodschap naar Rafael Quintero zond. Quintero zou vervolgens de dropping moeten coördineren vanaf de grond.²⁵⁵ Ondanks de voorbereidingen, zou deze eerste dropping toch mislukken; hoewel Gadd op tijd boven de besproken locatie vloog, zag hij niet het afgesproken lichtsignaal. Gadd zou na een half uur doelloos rondcirkelen terugkeren naar Costa Rica. Drie dagen later lukte het wel om tien ton wapens te droppen. North en Fernandez zouden door deze succesvolle missie vol ambitie nieuwe plannen smeden. Fernandez kabelde op 12 april:

“Our plans during next 2-3 weeks include air drop at sea (...) maritime deliveries NHAO supplies to same, NHAP air drop to South, but w/ certified air worthy aircraft, lethal drop to UNO South. (...) My objective is creation of 2.500 man force which can strike northwest and link up (...) to form solid southern force. (...) Realize this may be overly ambitious planning but with your help, believe we can pull it off.”²⁵⁶

Tussen april en oktober 1986 werden ongeveer 26 missies naar het zuidelijke front gevlogen. Niet alle missies waren succesvol, sommige vliegtuigen werden gedwongen terug te keren vanwege slecht weer of mechanische problemen. Al met al werden de zuidelijke Contra's van tientallen tonnen wapens voorzien. In het noorden werden nog veel meer wapentransporten georganiseerd. In dezelfde periode werden meer dan 65 operaties ondernomen. Dankzij deze operatie kreeg de FDN eveneens de beschikking over honderduizenden kilo's munitie, wapens, uniformen en ander oorlogstuig.²⁵⁷ Robert Dutton, een van Secord's medewerkers binnen The Enterprise, was zo trots op het succes dat hij een

---

254

'Letter from Udall Research Corporation to Benjamin Piza Carranza, Public Security Minister of Costa Rica', 19 december 1985, NSA, Iran-Contra Collectie

255

'KL-43 Message to Rafael Quintero', 8 april 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

256

'Report on Successful Airdrop and Plans to Create 2500-man Southern Front', 12 april 1986,

fotoalbum maakten van alle vliegtuigen, piloten en wapens. Hij gaf dit aan North, die het doorgaf aan Poindexter om aan 'de grote baas' te laten zien.²⁵⁸

Moeilijkheden

Desalniettemin werden de operaties constant geteisterd door problemen. De vliegtuigen waren oud en er was een schaarste aan reserveonderdelen en cruciale instrumenten zoals brandstofmeters en nachtkijkers. Dit maakte de nachtvluchten tot levensgevaarlijke ondernemingen. De bemanning klaagde dan ook steen en been over het gevaar waaraan ze, buiten mogelijke Sandinista-beschietingen, aan werden blootgesteld. In het wrak van het Hasenfus-toestel werd bijvoorbeeld een brief gevonden die stelde:

“How can we be pressed into service without the equipment (...) without parachutes, without minimal surviving gear, without adequate communication with the DZ [Dropping Zone]. Is it simply greed that drives some of you to drive the rest of us?”²⁵⁹

Dergelijke zaken zorgden ervoor dat Rodriguez gedesillusioneerde raakte met de operaties. Op 1 mei stond een briefing met vice-president Bush over de Contra-situatie op de agenda.²⁶⁰ Tijdens dit onderhoud was Rodriguez van plan Bush te vragen of hij kon worden overgeplaatst. Echter, North en Corr, Amerikaans ambassadeur in El Salvador, hadden lucht gekregen van Rodriguez' plannen en de vice-president verteld wat een geweldig werk Rodriguez leverde. Rodriguez zou later getuigen dat hij, na de lofuitingen van Bush, te beschaamd was geweest om alsnog over zijn plannen te beginnen. North wist Rodriguez over te halen om in El Salvador te blijven, maar kon het ongenoegen van Rodriguez niet

---

257

Report of the Congressional Committees, 79-81

258

Ibidem, 75, to show to the top boss

259

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 129

260

'Schedule Proposal', 16 mei 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

wegnemen. Wat Rodriguez het meest stoorde, was het feit dat Secord en Hakim grote winsten maakten ten koste van de operaties. Hij had het gevoel dat de Enterprise bewust de wapens voor te veel geld aan de Contra's verkocht. De bom barstte op 6 augustus. Rodriguez besloot, tegen orders in, een vliegtuig met een lading medicijnen, dat voor reparaties aan de grond stond in Miami, naar Illopango te vliegen. North raakte in paniek en belde Fiers om te vragen wat er aan de hand kon zijn: "(...) Felix is going crazy. Do something about it. The man is going to blow the whole operation."²⁶¹ Op dat moment was Rodriguez echter al onderweg naar Washington om David Gregg, Bush' *National Security Advisor*, te vertellen dat hij overtuigd was van de corruptie van de leiders van de Enterprise. Zes dagen later zou er een vergadering worden belegd waarin de integriteit van deze lieden zou worden besproken. Onder andere Gregg was aanwezig tijdens dit onderhoud. De betrokkenheid van Gregg wijst er eens te meer op dat de vice-president, ondanks zijn latere verklaringen, op de hoogte moet zijn geweest van alle ontwikkelingen omtrent de geheime oorlog in Nicaragua. Rodriguez' bezorgdheid was niet enige keer dat integriteit van de Enterprise en het Contra leiderschap ter sprake was gekomen.²⁶² Negen maanden eerder had North al de leiders van de Contra's op hun vingers getikt vanwege vermeende corruptie. Eind juni 1985 waren de directe betrokkenen, leiders van de Contra's en de Enterprise, door North uitgenodigd om naar Miami te komen om te praten over de te volgen koers. In plaats van een vergadering over de wapentransporten, begon North met het afbranden van de Contra-leiders. Het was gebleken dat er veel sprake was geweest van corruptie binnen de Contra's en North was woedend; 'he all but pistol-whipped Calero', zou Secord later verklaren,²⁶³

'He [North] was afraid that (...) since they were dependent on contributions that the image of the resistance could be badly damaged; it could ruin us (...) this wasn't exactly the program review I expected.'

261

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 134

262

Ter illustratie van Rodriguez' ongenoegen; in de communicatie met North gebruikte Fernandez consequent de naam *dickhead* als hij aan Secord refereerde. 'Interview with Joseph Fernandez, 24 januari 1987, *CIA Office of the Inspector General, Cole Black and George Jameson*, gepubliceerd in Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 154-164, 161

263

'Interview General Richard Secord', *Playboy*, oktober 1987

North besloot de Contra's alle toegang tot de rekeningen op de Kaaiman Eilanden te ontzeggen. Vanaf begin juli zouden alle fondsen direct op de Zwitserse rekeningen van de Enterprise worden gestort. North had deze berichten omtrent corruptie een maand eerder al te horen gekregen van Owen. Het is onduidelijk waarom North desondanks had besloten dat Secord en Hakim niet zouden hoeven worden berispt in Miami. *The Courier* had namelijk een vernietigend rapport gestuurd over de intenties van de Contra-leiders én The Enterprise. In vijf pagina's beschreef hij hoe volgens hem de vork werkelijk in de steel zat, en dat hij nog nooit zo ontmoedigd was geweest; De Contra-leiders waren leugenaars en louter gemotiveerd door hebzucht en macht. The Enterprise probeerde constant de prijzen van wapens op te drijven om winst te maken. Zowel de Enterprise als het Contra-leiderschap probeerde hem uit te sluiten van hun schimmige zaken. In hoofdletters probeerde hij zijn wanhoop te laten doordringen.

“THIS WAR HAS BECOME A BUSINESS TO MANY OF THEM; THERE IS STILL A BELIEF THAT THE MARINES ARE GOING TO HAVE TO INVADE, SO LETS GET SET SO WE WILL AUTOMATICLY BE THE ONES PUT INTO POWER”

TC concludeerde zijn bericht met een blik op de toekomst:

“The Agency has done a shitty job in the past. There is no evidence they are going to change (...) If the \$100 million is approved and things go on as they have these last five years, it will be like pouring money down a sink hole.”²⁶⁴

Corruptie en schaarste waren niet de enige problemen waarmee Project Democracy werd geconfronteerd. Het zuidelijk front had met een heel ander soort probleem te maken gekregen. Buiten het feit dat de vliegtuigen meer dan eens niet bij machte waren geweest de afgesproken dropzone te vinden, alsmede dat de wapens soms niet konden worden gevonden door de Contra's, had het grootste probleem te maken met de Oscar Arias, de nieuwe president van Costa Rica. Hij was, in tegenstelling tot zijn voorganger Duarte, mordicus tegen Costa Ricaanse betrokkenheid bij de Nicaraguaanse burgeroorlog. Rodriguez en Tambs probeerde nog te onderhandelen met Arias, maar nadat Arias de situatie nauwkeurig had ingeschat zei hij: *No, I am not going to permit that airstrip to be used.*²⁶⁵ Dat was echter niet het antwoord waar Rodriguez en Tambs op hadden gehoopt. Desalniettemin besloot men dat het gebruik van de Santa Elena landingsbaan in het geheim door kon gaan. Met name de Costa Ricaanse Minister van Veiligheid blijkt veel invloed te hebben gehad op de voortgang van de operaties; hij

---

264

'Overall Perspective', 17 maart 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

overtuigde de Costa Ricaanse regering dat er niets aan de hand was en zou later worden beloond met een fotosessie met Reagan.²⁶⁶ Op 9 juni ging het echter mis; een vliegtuig volgeladen met wapens kwam vast te zitten in de modder, waardoor een botsing met de Costa Ricaanse regering onvermijdelijk leek. Fernandez raakte in paniek, want hij begreep dat de gevolgen voor hem persoonlijk niet te overzien zouden zijn. Gelukkig voor Fernandez kon het vliegtuig loskomen en vertrekken voordat het ontdekt zou worden.²⁶⁷ President Arias had desondanks in de gaten gekregen wat er zich in werkelijkheid afspeelde in Santa Elena, en besloot de illegale praktijken openbaar te maken. Op 6 september ontving North een paniekerige oproep van Fernandez; de nieuwe Minister van Veiligheid Hernan Garron (Piza was ontslagen), had besloten een persconferentie in te lassen waarin de werkelijke rol van Udall zou worden geopenbaard. North pleegde direct overleg met Abrams en Tambs over de manier waarop dit voorkomen kon worden. "Tell Arias -never set foot in WH [White House] -Never get 5c of \$80M [in hulpfondsen].²⁶⁸ De chantage had effect, de persconferentie werd afgelast. Arias zou binnen enkele weken echter tot inkeer komen, want op 24 september bracht Garron alsnog in een persconferentie naar buiten dat er bij Santa Elena een geheime landingsbaan was gebouwd door Udall Services teneinde de Contra's van steun te voorzien. Robert Olmstead werd aangemerkt als de Amerikaanse verantwoordelijke voor de bouw. Deze persconferentie zorgde voor veel onrust in Washington, alles werd gedaan om betrokkenheid van de Amerikaanse regering te verdoezelen. North schreef een dag later aan Poindexter: "Udall Resources will cease to exist by noon today, There are no USG fingerprints on any of the operation and Olmstead is not the name of the agent -Olmstead does not exist."²⁶⁹ Het nieuws van de Costa Ricaanse openbaring werd snel overgenomen door de Amerikaanse pers want

---

265

'Interview with Joseph Fernandez, 24 januari 1987, *CIA Office of the Inspector General, Cole Black and George Jameson*, gepubliceerd in Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 154-164, 161

266

'Meeting with Costa Rican Security Minister Benjamin Piza', 17 maart 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

267

'Interview with Joseph Fernandez, 24 januari 1987, *CIA Office of the Inspector General, Cole Black and George Jameson*, gepubliceerd in Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 154-164, 159. *I was shaking I was afraid of being PNG-ed [persona non grata]*

268

'North Notebook Entries', 6 september 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

dezelfde week publiceerde New York Times een artikel genaamd *Americans Reportedly Supervised Airstrip Near Nicaragua*.²⁷⁰ North reageerde direct door Poindexter van richtlijnen te zien om mogelijke vragen van de pers mee af te doen. Deze verklaring bestond uit een reeks leugens; zo zouden de eigenaren een toeristische ontwikkeling van het land voor ogen hebben gehad, had niemand gelieerd aan de Reagan regering enkele betrokkenheid bij de bouw van de landingsbaan gehad en dat de Reagan regering de neutraliteit van Costa Rica respecteerde. Tevens suggereerde hij een aantal diplomatieke maatregelen om president Arias mee te straffen.²⁷¹

De onrust die de openbaring van de geheime landingsbaan te weeg had gebracht, belemmerde North op meerdere manieren. Buiten het feit dat de landingsbaan uiteraard niet meer gebruikt kon worden, zette het ook een ander project van de North op de tocht. Aangezien Congres in juni 100 miljoen dollar aan Contrahulp had vrijgemaakt, zou de oorlog snel weer legaal worden. Volgens de planning zou de CIA in oktober weer verdergaan met wat het in 1984 gedwongen was te stoppen. De CIA zou volgens North alle roerende en onroerende goederen van de Enterprise moeten overnemen. De totale waarde was volgens North meer dan 4.5 miljoen dollar.²⁷² Mocht de CIA ervoor kiezen zelf een netwerk op te zetten, zou dat maanden duren en veel meer geld kosten, aldus North. Tevens zou het maanden duren voordat de 100 miljoen dollar daadwerkelijk bij de Contra's zou zijn. Het voedsel van de Contra's was op, en zonder het geld van de CIA, dat op zijn vroegst in oktober zou kunnen vrijkomen, zouden de Contra's verhongeren. Secord was bereid de Contra's twee miljoen dollar te lenen om voedsel te kopen, maar moest wel een onderpand hebben om zijn schuldenaren af te kunnen betalen. Des te meer reden voor de CIA om het Enterprise materiaal te kopen voor een zacht prijsje. De argumentatie van North lijkt hout te snijden,

---

269

'Private Blank Check', 25 september 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

270

New York Times, 29 september 1986

271

'Press Guidance Costa Rican Airstrip', 30 september 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

272

'Private Blank Check', 24 juli 1986. *The total value of these assets (six aircraft, warehouses, supplies, maintenance facilities, ships, boats, leased houses, vehicles, ordnance, munitions, communications equipment, and a 6520' runway on property owned by a PRODEM proprietary) is over \$4.5M*

ware het niet dat de Enterprise op dat moment zeven miljoen dollar op haar Zwitserse bankrekeningen had staan.²⁷³ Gezien North's betrokkenheid bij alle aspecten van de operaties zou hij dit waarschijnlijk hebben geweten. De reden voor deze vreemde wending blijft voer voor speculatie.²⁷⁴ In ieder geval was Poindexter het eens met North, en beloofde hij met Casey te gaan praten.²⁷⁵ Evenmin is het duidelijk waarom er überhaupt nog vijf wapendroppingen zouden worden uitgevoerd na de openbaringen van de Costa Ricaanse persconferentie. Het risico op een totale ontmaskering lijkt onoverkomelijk, zeker gezien het feit dat de CIA binnen een aantal maanden Project Democracy zou overnemen. De Contra's hadden evengoed zich kunnen terugtrekken tot ze met hernieuwde kracht het offensief konden beginnen. Een klassiek geval van hoogmoed lijkt de enige logische verklaring.

De laatste vlucht zou plaatsvinden op 5 oktober. Omstreeks tien uur 's avonds steeg een vliegtuig, geladen met vijf ton wapens en munitie, op van Illopango in El Salvador. De bemanning bestond uit vier mannen; twee voormalig USAF-piloten, een Contra voor de communicatie met de FDN, en Eugene Hasenfus, die belast was met de lading. Hoewel dit vliegtuig dus de Contra's in het noorden van Nicaragua zou moeten bevoorraden, nam het een zuidelijke route teneinde Sandinista luchtafweergeschut te omzeilen.²⁷⁶ Desondanks werd de C-143 kist door een raket uit de lucht geschoten. Hasenfus, het enige bemanningslid met een parachute, zou als enige de crash overleven. Felix Rodriguez was de eerste om te melden dat het vliegtuig vermist was, hij belde meteen het kantoor van vice-president Bush. De volgende dag melde de CIA dat de mogelijkheid dat het vliegtuig was geland bijkans nihil was.²⁷⁷ Voor het einde van de dag zond CNN de beelden uit van een gevangengenomen Hasenfus, poserend voor het wrak. Op het moment van de uitzending bevond North zich in Frankfurt. Hij stapte direct op het vliegtuig naar Washington. Eenmaal in Washington aangekomen haastte North zich

---

273

'Summary of Hakim Accounting Records Phase II, August 1985-December 1986, in Millions of Dollars', 31 december 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

274

Er wordt onder andere gespeculeerd dat North geld wilden bewaren voor toekomstige operaties elders.

275

'PROF Note to Oliver North', 26 juli 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

276

'KL-43 Message to Oliver North', 5 oktober 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

naar het kantoor van de CIA in Langley, Virginia. Na een lang gesprek met Casey kwamen de beide heren tot de conclusie dat de rol van de Reagan regering hoe dan ook uit zou komen.

“It’s over. Shut it down and clean it up. Bring everybody home.”²⁷⁸

Damage Control

“Situation requires we do necessary damage control”

KL-43 gecodeerd bericht van Joseph Fernandez naar Robert Dutton.²⁷⁹

Direct nadat de Reagan regering het verhaal van de crash van het Hasenfustoestel had vernomen, begon zij met het verdoezelen van alle betrokkenheid. Dutton zorgde er voor dat de Enterprise-vloot naar een afgelegen vliegveld werd gevlogen. Daar ontdeed men zich op grondige wijze van het bewijsmateriaal. Er was ter plekke inmiddels een groot gat gegraven waar de vliegtuigen door bulldozers werden ingeduwd. Vervolgens werd het gat gevuld met explosieven en opgeblazen. De resten die overbleven werden overgoten met benzine en gecremeerd. Een paar dagen later, toen het vuur eenmaal was uitgeraasd, werd wat over was van de vliegtuigen begraven. Volgens North was dit de enige keer dat een luchtvloot een begrafenis had gekregen; de ultieme letterlijke *cover-up*.²⁸⁰ Deze poging bleek echter niet voldoende om de Amerikaanse betrokkenheid te kunnen ontkennen. De Sandinista’s hadden namelijk verschillende zaken gevonden bij het neergestorte toestel. Hasenfus had een *Grupo U.S.A.*-identificatie bij zich gehad die hem lieerde aan de luchtbasis in Illopango, El Salvador. In de zak van een van de slachtoffers van de

---

277

‘Disappearance of Southern Front Supply Aircraft’, 6 oktober 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

278

North, *Under Fire*, 297

279

Report of the Congressional Committees, 144. Robert Dutton was een door Secord ingehuurd CIA-veteraan, die meehielp met de grondlogistiek van *Project Democracy*.

280

North, *Under Fire*, 272

crash werd een vistitekaartje gevonden van een NHAO-medewerker. Op het lijk van een ander bemanningslid werd een verwijzing gevonden naar *Southern Air Transport*, een CIA-bedrijf. De meest duidelijke aanwijzing, uiteraard naast de verklaringen van Hasenfus, werd gevonden in een van de onderduikadressen van de Enterprise. De telefoongegevens toonden aan dat er meerdere malen naar de Amerikaanse ambassade, het kantoor van ene Tomas Castillo en het kantoor van North in Washington was gebeld.²⁸¹ Ondanks de duidelijke indicaties, was Abrams desalniettemin begonnen met het spinnen van de Hasenfus-toestand. In een RIG-vergadering werd besloten dat de UNO verantwoordelijkheid zou nemen voor de vlucht en om de families van de betrokken Amerikanen van steun te voorzien.²⁸² Tevens werd John Singlaub, de fanatieke fundraiser, geofferd in een poging overheidsbetrokkenheid te ontkennen. Er werd een verhaal naar de *New York Times* gelekt dat Singlaub de organisator was geweest van de operatie.²⁸³ Hij reageerde door tijdens een verhoor te stellen dat Abrams deze leugen had gebruikt om de aandacht af te leiden van de hulp van buitenlandse regeringen.²⁸⁴ De gehele Reagan regering schoot in een ontkenningreflex²⁸⁵; alle betrokkenheid bij het vliegtuig werd glashard ontkend. Abrams verklaarde op 7 oktober:

Some very brave people had been willing to bring materiel into Nicaragua (...) God bless them (...) If these people were involved in this effort, then they were heroes.²⁸⁶

281

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 186

282

'Downed Plane', 8 oktober 1986, NSA, Iran-Contra Collectie

283

New York Times, 8 oktober 1986

284

Joint Hearing before the Select Committees on the Iran-Contra Investigations, vol. 100-3

285

Deze toepasselijke woorden komen van Draper, in Veil, 355: *As might have been expected, a denial reflex took over in official circles.*

286

Joint Hearing before the Select Committees on the Iran-Contra Investigations, vol. 100-5, 65

Een dag later verklaarde Shultz dat het vliegtuig op eigen initiatief was gehuurd, zonder enige connectie met de Amerikaanse regering.²⁸⁷ Diezelfde dag ontkende Reagan eveneens dat er van overheidsbetrokkenheid sprake was geweest. In plaats daarvan vergeleek hij de mannen die dapper genoeg waren geweest de Contra's te bevoorraden met de *Abraham Lincoln Brigade* die tijdens de Spaanse Burgeroorlog actief was geweest.²⁸⁸ Abrams was kennelijk dusdanig overtuigd van het feit dat het schandaal met een sisser zou aflopen, dat hij het had aangedurfd alle aantijgingen categorisch te ontkennen tijdens een talkshow.²⁸⁹

Wat zwaarder zou wegen, was dat Abrams op dezelfde manier alle aantijgingen had ontkent tijdens zijn besloten verhoren op 10 en 14 oktober. In deze vijf dagen zou hij liegen tegenover de House Subcommittee on Western Hemispheric Affairs, de Senate Foreign Relations Committee, en de House Intelligence Committee. Op de vraag of de regering op enige manier betrokken was geweest bij de bevoorrading van de Contra's, antwoordde Abrams dat de overheid in zijn geheel niet betrokken was geweest. Fiers besloot wijselijk deze vraag niet te beantwoorden.²⁹⁰ Andere vragen met betrekking tot de operaties, werden door de CIA wel ontkend. Fiers en George bleven dat zij persoonlijk niets van doen hadden gehad. George openingsverklaring bij de verschillende onderzoekscommissies was dan ook:

287

Washington Post, 8 oktober 1986

288

New York Times, 8 oktober 1986. De *Abraham Lincoln Brigade* was een bataljon van Amerikaanse vrijwilligers dat zich aansloot bij de communistische International Brigade in verzet tegen Franco tijdens de Spaanse Burgeroorlog. Dit bataljon bestond in de hoofdzaak uit Amerikaanse leden van de *Communist Party USA*. Het is daarom paradoxaal en ironisch te noemen dat Reagan de mannen van *Project Democracy* juist met de *Abraham Lincoln Brigade* vergeleek; de ultieme anti-communist vergelijkt lovend anti-communisten met fanatieke communisten.

289

Zie de Evans and Novak Show van CNN, 11 oktober 1986. Tijdens deze talkshow antwoord Abrams op de vraag of Hasenpus iets van doen had met de Reagan regering: (...) *That would be illegal. We are barred from doing that, and we are not doing it. This was not in any sense a U.S. government operation. None.* Op de vraag of Abrams woordspelletjes aan het spelen was en of hij niet wellicht de NSC bedoelde antwoordde hij: *I am not playing games (...) No goverment agencies, none.* Tijdens dit interview zou Abrams eveneens ontkennen dat hij ooit van Max Gomez had gehoord en dat Gomez zeker niet door de regering betaald werd of contact had met vice-president Bush. Abrams zou in juni 1987 toegeven alles te hebben gelogen.

“I would like to state categorically that the Central Intelligence Agency was not involved directly or indirectly in arranging, directing or facilitating resupply missions conducted by private individuals in support of the Nicaraguan democratic resistance.”

Later zou Louis Dupart, een medewerker van de CIA die de legaliteit van de operaties diende te waarborgen, dreigen de KL-43 berichten van Fernandez bekend te maken. Dit zou betekenen dat duidelijk zou worden dat zowel Fiers, George als Fernandez verschillende valse verklaringen hadden afgelegd. Zo ver zou het echter destijds niet komen. In 1992 echter getuigde Fiers dat ten tijde van de verhooringen George de opdracht had gegeven een vervalst memorandum te schrijven, dat zou stellen dat George eerder al een onderzoek had ingesteld naar de vermeende clandestiene initiatieven die werden ondernomen. Ondertussen hield George zich op de vlakte over de ware identiteit van Max Gomez. Hij verklaarde simpelweg dat de CIA het aan het onderzoeken was.²⁹¹ Fiers zou later verklaren dat de kwestie Gomez op het CIA hoofdkantoor in Langley een soort gimmick was geworden. Gregg had namelijk buttons laten maken waarop stond: *Who is Max Gomez?* Fiers herinnerde zich dat het erg gemakkelijk was geweest en dat George zelf een button droeg die zei: *I am Maximo Gomez.*²⁹²

De stroom van misinformatie en leugens betreffende de daden van de Reagan regering was in juni 1985 al begonnen. Destijds had de *Miami Herald* een artikel geschreven waarin Edgar Chamorro een gesprek met Oliver North aanhaalde. Kennelijk had North Chamorro op het hart gedrukt dat het Witte Huis een manier zou vinden om de Contra's te blijven steunen.²⁹³ Verschillende leden, waaronder Michael Barnes van het Congres hadden gereageerd door opheldering te vragen aan McFarlane.²⁹⁴ McFarlane had, na overleg met Poindexter, Barnes verzekerd dat de NSC niets te maken had of zou hebben, direct of

---

290

‘Memorandum for the Record; Testimony before the House Select Permanent Select Committee on Intelligence Regarding the Crash of a C-123 in Nicaragua’, NSA, Iran-Contra Collectie, 14 oktober 1986

291

Hearings before the Senate Committee on Foreign Relations Committee, 10 oktober 1986, 55

292

Clair George Trial, 29 juli 1992

293

Miami Herald, 24 juni 1985

indirect, met militaire of paramilitaire operaties in Nicaragua. McFarlane vervolgde zijn antwoord door te stellen dat niemand van de NSC contacten had gelegd met potentiële donateurs, of op enige andere manier activiteiten had georganiseerd.²⁹⁵ De situatie met Barnes was hiermee echter niet afgesloten. Op 30 september schreef Barnes opnieuw een brief naar McFarlane waarin hij inzage verzocht in NSC documenten met betrekking tot North. McFarlane had daarop zijn communicatie naar North gestuurd en hem gevraagd er veranderingen in aan te brengen. Het betrof onder andere documenten met betrekking tot wapenhandel met China, rapporten over de FDN, en een rapport dat aanbevelingen deed teneinde de oorlog voort te zetten indien Congres deze zou verbieden.²⁹⁶ North kwam er niet aan toe alle documenten te veranderen voordat het schandaal uit zou komen. Twee weken later zou Barnes een afspraak hebben met McFarlane. McFarlane had een selectie documenten klaargelegd voor Barnes, maar Barnes had geweigerd deze op dat moment in te zien. Hij wilde dat zijn staf ook deze mogelijkheid zou hebben. Eind oktober vroeg Barnes McFarlane om alle documenten over te dragen aan de House Intelligence Committee. McFarlane weigerde, en Barnes zou het daarbij laten. Toen het schandaal eind 1986 in al haar vormen bekend werd, droeg North zijn secretaresse Fawn Hall op de documenten te veranderen, ondanks het feit dat zij samen al honderden documenten door de papierversnipperaars hadden gehaald. Dit leidde tot een bizarre situatie; op het moment dat de FBI bezig was North's kantoor te verzegelen, herinnerde Hall zich dat er enkele documenten, de originele én de aangepaste, nog op North's bureau lagen. Ze belde vervolgens North op om hem fluisterend te vragen wat ze moest doen. North adviseerde zijn secretaresse vervolgens gewoon naar binnen te lopen, de papieren van het bureau

---

294

'Letter to Robert McFarlane', 16 augustus 1985, NSA, Iran-Contra Collectie. Michael Barnes was de auteur van de brief. Hij nam destijds zitting in de *House Subcommittee on Western Hemispheric Affairs*.

295

'Draft of Letter to Congressman Michael Barnes', 12 september 1985. laten. *Report of the Congressional Committees*, 123

296

'Fallback Plan for the Nicaraguan Resistance', 16 maart 1986. North heeft na de openbaringen van november 1986 getracht het document te vervangen voor een minder belastende versie. Beide versies zijn te bekijken via www.gwu.edu/nsarchive onder de documentenbundel *The Iran-Contra Affairs Twenty Years On, Spotlight on Reagan's Top Aides*.

te pakken en ze naar buiten te smokkelen. Hall liep daarop simpelweg het kantoor binnen, pakte de papieren van North's bureau, verstopte ze in haar ondergoed, en liep ongehinderd naar buiten.²⁹⁷

North omschreef deze gang van zaken in zijn getuigenis als *false, erroneous, misleading, evasive, and wrong*.²⁹⁸ McFarlane zou in maart 1988 later schuld bekennen aan vier aanklachten van het achterhouden van informatie.

Nadat Congresleden zoals Barnes voor het eerst om inzage hadden gevraagd, besloot de NSC-staf dat het voortaan verstandiger zou zijn zo min mogelijk papieren communicatie meer te gebruiken. In plaats begonnen Poindexter, North en McFarlane met het gebruiken van het PROF-berichten onder de noemer *Private Blank Check*.²⁹⁹ Dit systeem zou niet te achterhalen zijn door het Congres en zo zou er dus nooit documentatie over de bevoorradingsoperaties naar buiten kunnen komen. Door het feit dat McFarlane in 1985 alle aantijgingen bleef ontkennen, liet het Congres de kwestie varen. Een jaar later zouden er wederom vraagtekens bij de gang van zaken worden gezet, toen er berichten in de media verschenen over de betrokkenheid van North, Owen, Singlaub en Hull. Op 4 juni diende Ronald Coleman een resolutie in die president Reagan zou moeten dwingen alle documenten met betrekking tot contacten tussen de NSC-staf, de Contra's, Owen, Singlaub en Hull.³⁰⁰ Poindexter probeerde nog de angel uit het voorstel te halen door een brief te sturen naar de voorzitters van de commissies die de resolutie in behandeling zouden nemen.³⁰¹ Hierin herhaalde Poindexter dat wat de zaak zou zijn afgedaan met de eerdere verklaringen van McFarlane. Echter, er werd besloten om North tijdens een gesloten zitting te

---

297

Joint Hearing before the Select Committees on the Iran-Contra Investigations, vol. 100-5, 505

298

Ibidem, 126

299

Ibidem, 138

300

Draper, *A Very Thin Line*, 344-345, *House Resolution 845 1986*

301

Respectievelijk Committee of House Intelligence, Committee on Foreign Affairs en Armed Services Committee.

laten getuigen. Poindexter legde zich hierbij neer, maar verwachtte dat North een valse verklaring zou afleggen. Zoals Poindexter later zou getuigen:

“I did think he would withhold information and be evasive, frankly, in answering questions. (...) My objective all along was to withhold from the Congress what the NSC staff was doing.”³⁰²

North zou zijn meerdere niet teleurstellen en ontkennen enige betrokkenheid te hebben bij de bevoorradingsoperaties van de Contra's. Tevens verklaarde hij Singlaub al twintig maanden niet te hebben gezien en alleen 'casual contact' te hebben met Robert Owen.³⁰³ Klaarblijkelijk geloofde de commissieleden North op zijn woord, want na het verhoor prees voorzitter Hamilton Poindexter voor zijn welwillendheid en afhandeling van de verzoeken.³⁰⁴ Een paar dagen later stuurde een NSC-medewerker Poindexter daarop een PROF-bericht dat onder meer stelde: “Session was a success. (...) North's remarks were thorough and convincing”. Poindexter stuurde dit bericht door naar North met de toevoeging: “Well done.”³⁰⁵ Hamilton vertelde Coleman dat de persberichten volgens de *House Intelligence Committee* niet bewezen konden worden.³⁰⁶

Het vertrouwen, of wellicht is naïviteit een betere beschrijving, van het Congres was er mede debet aan dat het schandaal pas zo laat zou uitkomen. Pas na de opzienbarende persconferentie van 25 november, georganiseerd nadat de Iran-connectie bekend was geworden, had het Congres door dat er een luchtje zat aan de eerdere verklaringen met betrekking tot de Contra's. Elliot Abrams zou dit hernieuwde

---

302

Joint Hearing before the Select Committees on the Iran-Contra Investigations, vol. 100-5, 142

303

Kornbluh, *The Iran-Contra Scandals*, 190

304

'House Intelligence Committee Meeting with Oliver North to Discuss H. Res. 485', NSA, Iran-Contra Collectie, 3 september 1986

305

'HPSCI Interview of North', 8 augustus 1986, NSA, Iran-Contra Collectie, de toevoeging *well done* van Poindexter is te zien in de gelijknamige *forward* naar North van 11 augustus 1986.

306

Joint Hearing before the Select Committees on the Iran-Contra Investigations, vol. 100-5, 141

wantrouwen snel bevestigen. Op het moment dat Meese het publiek vertelde over de dubieuze geldstromen, was Abrams aan het getuigen voor de *Senate Select Committee on Intelligence*. Toen hem werd gevraagd of of er binnen de NSC ooit was gesproken over het benaderen van buitenlandse regeringen voor fondsen, antwoordde Abrams ontkennend.³⁰⁷ Echter, een week later openbaarde *Los Angeles Times* de rol van Abrams binnen *Project Brunei*. Ondanks deze aantijgingen hield Abrams, onder ede, vol dat hij nooit had gelogen tegen de commissie. Na Abrams ontkenning volgde de volgende genante discussie:

Senator Eagleton: "We're not, you know, we're not in the fundraising business." That was your answer. (...) Today I asked you were you at any time in the fundraising business."

Abrams: "We made one solicitation to a foreign government."

Eagleton: "Were you then in the fundraising business?"

Abrams: "I would say we were in the fundraising business. I take your point."

Eagleton: "Take my point?! Under oath, my friend, that's perjury. (...)"

Abrams: "Well, I don't agree with that Senator. (...) You've heard my testimony."

Eagleton: "I've heard it, and I want to puke."³⁰⁸

Conclusies

Als ooit de constitutionele democratie in de Verenigde Staten bedreigd zou worden, kan men terugkijken op de Iran-Contra affaires om een idee te krijgen van hoe dit eventueel in zijn werk zou kunnen gaan. Tussen 1984 en 1986, de cruciale jaren dat alle afzonderlijke affaires ineensmolten, zou men kunnen argumenteren dat een soort paradoxale junta aan het werk was. Als men aan een junta denkt, denkt men al snel aan een militaire groep die samenzweren tegen de zittende regering. In het geval van de

---

307

Ibidem, 650

308

Ibidem, 663

Iran-Contra affaires probeerde een groep militairen, nota bene onder leiding van de president, juist de heersende (internationale) wetten omver te werpen. Als Eugene Hasenfus' vliegtuig niet was neergehaald was dat deze Amerikaanse junta wellicht ook gelukt. Mijns inziens kan men uit de affaires leren dat mocht het Amerikaanse politieke systeem ooit bedreigd worden, dit eerder van binnenuit zal worden zal gebeuren, dan door krachten van buitenaf.

De Iran-Contra episode laat ook duidelijk zien hoe gevaarlijk groot de uitvoerende macht binnen de Verenigde Staten is; presidenten en hun ambtelijke apparaten kunnen kennelijk ongestoord doen wat zij goed achten. Er zijn verschillende voorbeelden te noemen; de besluitvorming rondom het Tonkin-incident, Nixon en de val van Allende, Nixon die een pardon krijgt van Ford voor de Watergate-schandalen, de Bush regeringen die geen verantwoordelijkheid hoeft af te leggen voor de Irak-oorlog. Er bestaat blijkbaar een grijs gebied tussen wat een president wel of niet kan maken. Indien zaken toch in de openbaarheid komen kunnen regeringen zich nog altijd weigeren bewijsmateriaal te declassificeren. Er zijn over het algemeen langdurige rechtzaken nodig om overheidsdocumenten openbaar te maken. Tegen die tijd zijn de enquêtes, onderzoeken en gerechtelijke procedures meestal al afgerond, of afgebroken. Zo werden de 2500 pagina's aan persoonlijke dagboeken van Oliver North pas in 1990 vrijgegeven, drie jaar te laat dus. Als dit dagboek ten tijde van de rechtzaken openbaar was geweest, zouden tientallen betrokkenen hoogstwaarschijnlijk andere verklaringen hebben afgelegd.

Vandaag de dag zijn er ruwweg twee stromingen te onderscheiden binnen de historische discussie omtrent de Iran-Contra affaires. De eerste, voornamelijk aangehangen door Republikeinen, Conservatieven en het rapport van de Tower Commissie, legt het belang van de affaires bij het Iraanse wapens-voor-gijzelaars initiatief en erkent dat bepaalde winsten daaruit naar de Contra rebellen werden getransfereerd. Dit kon gebeuren doordat de verantwoordelijke beleidsbepalers, inclusief president Reagan, fouten maakten wat betreft *ommission, commission, judgment, and perspective*³⁰⁹ waardoor er van een rationale buitenlandse politiek geen sprake kon zijn. Hierdoor kond Oliver North, de primaire schuldige, ongestoord zijn zaken doen. De enige die verder tot op zekere hoogte weet had van de affaires, was National Security Adviser John Poindexter. Het eventuele belang van het binnenlandse propagandaprogramma wordt ontkent. Tevens wordt de aantijging van connecties met drugshandelaren door deze groep als niet relevant van tafel geveegd.

309

Tower Commission Report, 1987 4

De tweede visie op de gebeurtenissen wordt voornamelijk vertegenwoordigd door de Democraten, Liberalen en de Congressionele rapporten. Zij claimt dat er veel meer aan de hand was dan een simpele beoordelingsfout; de Reagan regering probeerde doelbewust het Congres, de media, en het publiek te misleiden teneinde hun beleid betreffende Nicaragua te kunnen voortzetten. De Reagan regering verspreidde propaganda en misinformatie binnen de VS om de noodzakelijke steun voor haar plannen steun te verkrijgen. Tevens zette zij kritische journalisten onder druk, kocht zij welwillende journalisten om en lobbiede zij met gemeenschapsgelden. Allemaal misdaden waarvoor een zittend president kan worden afgezet. Vele hoge overheidsfunctionarissen waren tot op zekere hoogte betrokken of hadden weet van wat er speelde. In het geval dat er protesten vanuit deze kring kwamen, verzonnen de primaire spelers manieren om buiten deze critici om te gaan. Zo ontstonden complexere lagen van geheimhouding en verantwoordelijkheid, waarvan met name Secretary of State George Shultz het slachtoffer werd.

De CIA was gedurende de hele periode die de affaires bestreken in verschillende mate betrokken. Eerst primair als uitvoerders en instructeurs, na de Boland Amendementen gedwongen in een geheime logistieke en adviserende rol. Vanaf het moment dat de Boland Amendementen wet waren geworden, trachtte de regering iedere associatie met de voortgaande operaties te vermijden. Om dit te bewerkstelligen werd een heel netwerk van private schaduworganisaties in het leven geroepen. Buitenlandse huurlingen (de Britten), ex-CIA agenten (Secord) en fanatieke anti-communisten (Reich) werden in de arm genomen om de Contra's in leven te houden totdat het Congres de oorlog in Nicaragua weer legaal zou maken. Openbaring van betrokkenheid zou namelijk voor grote problemen zorgen. Toen het mijnen van de havens van Nicaragua openbaar werd deed de regering er dan ook alles aan om betrokkenheid te kunnen ontkennen.

Ik heb geprobeerd te bewijzen dat dit precies is wat Reagan cum suis hebben gedaan. Dat de betrokkenen geen enkel middel schuwde om haar doel, het omverwerpen van het Sandinista regime, blijkt uit de grote hoeveelheid initiatieven, de bewust gecreëerde complexiteit van verantwoordelijkheden en besluitvorming alsmede de bewust genomen politieke risico's van de verschillende initiatieven. Al ruim voor het aannemen van de Boland Amendementen had de Reagan regering immers al plannen gemaakt om de oorlog te kunnen voortzetten indien Congres problemen zou

geven. Attorney General Meese III liet zelfs persoonlijk een FBI-onderzoek naar de drugsrelaties met de Contra's in Miami stoppen.³¹⁰

Bovenstaande illegale acties waren direct gericht op het misleiden van de Amerikanen teneinde het verzet tegen de Sandinista regering in Nicaragua in stand te houden. Van een andere categorie zijn wellicht de beslissingen van leden van de Reagan regering die tot totaal andere misdaden leidden. Zo werd bij de bevoorradingsvluchten bewust gebruik gemaakt van drugsvliegtuigen. Voor de drugsmokkelaars was de samenwerking een gouden greep; ze werden beschermd van vervolging, kregen een gratis dekmantel en bovendien een simpele toegang tot de Amerikaanse markt. De Reagan regering betaalden hen zelfs voor hun diensten. Bij drugstransporten vanuit Midden-Amerika naar de VS, werden door derden buitensporige persoonlijke winsten gemaakt op de verkoop van wapens en diensten en werden miljoenen dollars witgewassen. Gebleken is dat zowel de Contra's als betrokkenen bij *The Enterprise* zich schuldig hieraan schuldig maakten. Verschillende mensen binnen de regering hadden hier weet van, maar besloten dat het niet in het belang van de Contra's was om in te grijpen. Op deze manier is de Reagan regering in principe medeplichtig aan het importeren van drugs naar de Verenigde Staten.

Ten derde kan men aanstoot nemen aan de manier waarop de Reagan regering heeft getracht haar betrokkenheid te ontkennen. Gedurende de gehele periode zijn belastende documenten gewist en gewijzigd. Toen het schandaal dreigde uit te komen, werd besloten op een 'veilig' communicatiemiddel over te gaan. Toen bleek dat dit ook niet geheim kon blijven probeerden Poindexter de mailcorrespondentie te wissen. Tijdens de verschillende onderzoeken is er door de medewerkers van de Reagan regering tientallen keren meened gepleegd, de voortgang geblokkeerd en is informatie achtergehouden. Veel van deze informatie is pas na de verschillende onderzoeken en rechtzaken gedeclassificeerd. Toen had president Bush inmiddels gratie verleend aan de mannen die krap twee weken daarvoor waren veroordeeld voor hun aandeel in de affaires. Door deze gratieverlening kon Bush zelf ook aan een schone lei als president beginnen, aangezien de mate waarin hij betrokken was geweest op dat moment nog niet aan het licht gekomen.

Bovenstaande zaken zijn voorbeelden van hoe de Reagan regering willens en wetens haar eigen landgenoten bedroog. Van een heel andere categorie zijn de implicaties die de handelingen van de

---

310

Peter Dale Scott, *Cocaine Politics*, 18

Reagan regering had voor andere landen. In de eerste plaats uiteraard in Nicaragua. Nadat een einde was gekomen aan het Somoza-bewind en de daaropvolgende revolutie, waren de Sandinista's aan de macht gekomen. Ondanks het feit dat verschillende buitenlandse controlegroepen, zoals de EEG, religieuze groepen en afgevaardigden van Ierland en Canada, de verkiezingen van 1984 als eerlijk hadden bestempeld, bleven Reagan cum suis hun uiterste best doen om de zittende regering omver te werpen. In 1984 klaagde Nicaragua de VS aan bij het Internationaal Gerechtshof, hetgeen leidde tot een veroordeling; Amerika was in overtreding met het verbod geweld te gebruiken tegen een andere staat onder internationaal gewoonterecht, en werd opgedragen te stoppen met en af te zien van onrechtmatig gebruik van geweld tegen Nicaragua door middel van directe aanvallen van Amerikaanse soldaten en door training, financiering en steun aan terroristische krachten. Tevens werd de VS gemaand herstelbetalingen te doen.³¹¹ De VS reageerde door te stellen dat zij het Internationaal Gerechtshof niet erkende als rechterlijke macht en zou nooit gehoor geven aan de veroordeling. Tijdens de oorlog tussen de Contra's en de Sandinista's kwamen meer dan 13.000 mensen om, voornamelijk burgers.

Al met al mag het een wonder heten dat President Reagan, en met hem zijn regering, een tweede ambtstermijn kon afmaken. Een willekeurig onderdeel van de cluster schandalen zou immers al genoeg zijn geweest voor een afzettingsprocedure. Reagan heeft in ieder geval zijn bijnaam *Teflon President* eer aan gedaan. Het kan aan de andere kant de verschillende Congressionele onderzoekscommissies aangerekend worden dat ze hebben nagelaten de betrokkenen te straffen. Een tweede Watergate kon Amerika in ieder geval niet gebruiken.³¹²

311

International Court of Justice, 'Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua vs. United States of America)', uitspraken en vonnissen te downloaden via <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&k=66&case=70&code=nus&p3=5>

312

"The country didn't need another Watergate." Seymour Hersh, *The Iran-Contra Committees: Did They Protect Reagan?*, New York Times, 29 april 1990

Epiloog

Reagan in de hedendaagse Amerikaanse politieke cultuur

Het beeld van Ronald Reagan in de Amerikaanse politiek is, met name sinds zijn overlijden in 2004, drastisch veranderd.

Voorheen stond Reagan voor een charismatische, goedlachse, doch ietwat sullige man waarbij het leek alsof hij eigenlijk niet precies wist waar hij mee bezig was. Hij leek in ieder geval niet te zijn belast met enige academische of intellectuele interesse; zo verklaarde hij eens dat hij het niet nodig vond om politieke literatuur te lezen, daar hij het niet nodig vond zijn meningen en standpunten te verscherpen. Zijn legendarische vergeetachtigheid (wellicht een voorbode van de Ziekte van Alzheimer waar hij later aan zou lijden) en zijn eerdere carrière als filmacteur, completeerden dit beeld. Naast deze persoonlijke kenmerken die aan Reagan zijn toegeschreven, hebben zijn politieke opvattingen eveneens lange tijd in een niet heel positief daglicht gestaan. Zij kenmerkten zich door grote bezuinigingen in het sociale zekerheidsstelsel, een enorme vlucht in het aantal (voornamelijk zwarte) gevangenen, stilstand op het gebied van burgerrechten en een grote nadruk op het bedrijfsleven. Ronald Reagan, tezamen met de Britse PM Margareth Thatcher, waren de toonbeelden van de conservatieve, kille jaren '80. Men zou kunnen stellen dat de algemene afschuw die Reagan veroorzaakte, in ieder geval door liberalen, op een zelfde voet stond als de afschuw voor George W. Bush in de jaren '00.

Hoe anders is dit beeld vandaag de dag. Voor veel Amerikanen is Reagan geworden tot een soort halfgod, de kampioen van Republikeins en conservatief Amerika. Waar neoconservatieven als Sarah Palin en de Tea Party zijn erfenis bejubelden in de presidentiële campagne van 2008, belichten ook tal van historici en journalisten andere, positieve kanten van Reagan. Velen beschrijven Reagan als 'kampioen van de Koude Oorlog', terwijl sommigen Reagan een *liberator* vinden van de categorie Abraham

Lincoln.³¹³ Reagan wordt vandaag de dag, zoals onderstaand citaat aantoond, zelfs als een liberaal bestempeld.

“Conservative literary intellectuals and legal scholars, following Edmund Burke, believed in history, precedent, and order; Reagan, following Paine, believed in hope, experiment, and freedom.”³¹⁴

De publicatie van Reagan's dagboeken heeft eveneens aan dit beeld bijgedragen. Dit heeft ertoe geleid dat Reagan, naast zijnde liberaal, tevens wordt getypeerd als een rusteloze romanticus, een man die stond voor een Amerika van vooruitgang, 'the America of tomorrow'.³¹⁵ Dit beeld leeft niet alleen bij historici, politici en journalisten. In mijn tijd in Washington D.C. deelde ik een huis met stafmedewerkers van, vaak Republikeinse, Congressmen. Deze jonge, ambitieuze politicologiestudenten adoreerden Reagan. Reagan staat voor hen voor de all-American hero. Het was voor mij nagenoeg onmogelijk mijn scriptie-onderzoek op een redelijke manier te bespreken.³¹⁶

Dat er wellicht meer achter Reagan(-ism) zit dan men twintig jaar heeft gedacht, komt eveneens naar voren in meer liberale geschiedschrijving. De historicus Sean Wilentz stelt dat het Reagan's invloed is geweest die de conservatieve stroming, voorzichtig gestart met Nixon's tweede term in 1974, heeft doorgezet tot uitgesproken radicalisme; George W. Bush's tweede termijn, eindigend in 2008.³¹⁷ Dankzij de *Teflon President* zijn standpunten die dertig jaar geleden ondenkbaar waren, het verlagen van belastingen voor de rijken, het afbreken van sociale zekerheid, en het politiseren van het rechtsysteem, inmiddels gemeengoed in de Amerikaanse politiek.³¹⁸ Het bewijs dat alledrie de bovenstaande ontwikkelingen vandaag ingebakken zitten in de politiek, wordt duidelijk als men kijkt naar de enorme moeilijkheden die president Obama heeft met het doorvoeren van zijn zorgstelsel. Reagan, meer dan

---

313

John Patrick Diggins, *Ronald Reagan: Fate, Freedom, and the Making of History*, 2007, 415

314

Ibidem, 1-2

315

Ibidem, 51

316

Op verschillende covers van conservatieve politieke jeugdblaadjes die door mijn huis slingerden, stond Reagan afgebeeld. Voor een helder beeld van dergelijke dwepende conservatieve jeugdorganisaties, zie de website van Young Americans Foundation. www.yaf.org

317

Sean Wilentz, *The Age of Reagan, a History 1974-2008*, 2008, 438

welke conservatieve president voor hem, was er in geslaagd het Amerikaanse politieke klimaat blijvend te veranderen. Uiteindelijk komt Wilentz, nota bene een huisvriend van de Clinton's:

“(…) In American history there have been a few leading figures, most of them presidents, who for better or for worse have put their political stamp indelibly on their time. They include Thomas Jefferson, Andrew Jackson, Abraham Lincoln, Theodore Roosevelt, Franklin D. Roosevelt – and Ronald Reagan.³¹⁹”

Het moge duidelijk zijn dat Reagan tegenwoordig een cruciale rol wordt toebedicht in de Amerikaanse politieke cultuur. Toch had Reagan hoogstwaarschijnlijk nooit op een dergelijk voetstuk gestaan als de Iran-Contra affaires niet met een sisser waren afgelopen.

Literatuur

Boeken

Scott Armstrong   *The Chronology: The Documented Day-by-Day Account of the Secret Military Assistance to Iran and the Contras*, New York 1987

Edgar Chamorro   *Packaging the Contras: A Case of CIA Disinformation*, New York 1987

Alexander Cockburn   *Whiteout: The CIA, Drugs, and the Press*, New York 1998

318

Sean Wilentz, *The Age of Reagan*, 7

319

Ibidem, 2

- Leslie Cockburn   *Out of Control: The Story of the Reagan Administration's Secret War in Nicaragua, the Illegal Arms Pipeline, and the Contra Drug Connection*, New York 1987
- Christopher Dickey   *With the Contras: A Reporter in the Wilds of Nicaragua*, New York 1987
- John Patrick Diggins   *Ronald Reagan: Fate, Freedom, and the Making of History*, New York 2007
- Marlene Dixon ed.   *On Trial: Reagan's War Against Nicaragua, Testimony of the Permanent People's Tribunal*, San Francisco, 1985
- Peter Dale Scott & Jonathan Marshall,   *Cocaine Politics: Drugs, Armies, and the CIA in Central America*, Berkeley 1992
- Theodore Draper,   *Very Thin Line, The Iran-Contra Affairs*, New York 1991
- Roy Gutman,   *Banana Diplomacy: The Making of American Diplomacy in Nicaragua 1981-1987*, New York 1988
- Peter Kornbluh & Michael Byrne, *The Iran Contra Scandals, the Declassified History*, New York 1993
- Peter Kornbluh,   *Nicaragua: The Price of Intervention: Reagan's Wars Against the Sandinistas*
- Jonathan Marshall   *The Iran-Contra Connection: secret teams and covert operations in the Reagan era*
- Oliver North,   *Under Fire: An American Story*, New York 1991
- Robert Parry   *Lost History: Contra's Cocaine, The Press and Project Truth*
- Ronald Reagan,   *An American Life: The Autobiography*
- Gary Webb,   *Dark Alliance: The CIA, the Contras, and the Crack Explosion*, New York 1998
- Thomas Walker ed.,   *Reagan vs. the Sandinista's: The Undeclared War on Nicaragua*, Boulder 1987
- Thomas W. Walker ed., *Nicaragua: The First Five Years*, New York 1985
- Lawrence Walsh,   *Firewall*
- Sean Wilentz,   *The Age of Reagan: a History 1974-2008*, New York 2009

Bob Woodward, *Veil: the secret wars of the CIA 1981-1987*, New York 1987

Artikelen

Peter Kornbluh, 'Test case for the Reagan-Doctrine: the Covert Contra War', *Third World Quarterly*, vol. 9. No. 4. Oktober 1987 1118-1128

Mark Lagon, 'The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to 'Freedom Fighters?'' *British Journal of Political Science*, Vol.22 No.1 januari 1992, 39-70

Jonathan Marshall, 'Cover-up and Blowback, What Congress left out of the Iran-Contra Report', *Middle East Report*, nr 151 maart-april 1988, 40-42

Sarah Miles, 'The Real War: Low Intensity Conflict in Central America', *North American Congress on Latin America (NACLA)*, april 1986, vol.20, nr.2

Allan Nairn, 'Endgame: A Special Report on U.S. military strategy in Central America', *North American Congress on Latin America (NACLA)*, mei/juni 1983, vol.18, nr.3, 35

Robert Parry en Peter Kornbluh, 'Iran-Contra's Untold Story', *Foreign Policy*, No. 72, Autumn 1988 3-30

Rapporten, onderzoeken en rechtzaken

Congressional Report Investigating the Iran-Contra Affair, 1986

Gepubliceerd in boekvorm als: *Iran-Contra Investigation: Joint Hearings Before the Senate Select Committee on Secret Military Assistance to Iran and the Nicaraguan Opposition and the House Select Committee to Investigate Covert Arms Transactions with Iran*

Final Report of the Independent Council for Iran/Contra Matters

Gepubliceerd op <http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=umn.31951d00286492o>

International Court of Justice, 'Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua' (Nicaragua vs. United States of America) 1984-1991

Gepubliceerd op de homepage van het International Court of Justice, www.icj-cij.com, onder www.icj-cij.com/docket/index.php?p1=3&p2=3&code=nus&case=70&k=66

Office of Independent Council/Walsh Investigation, 1993

Gepubliceerd in boekvorm als: *Final Report of the Independent Council for Iran/Contra Matters*, 1993

Report of the Tower Commission Investigating the Iran-Contra Affaires, 1986

Gepubliceerd in boekvorm als: *Report of the President's Special Review Board*

U.S. Senate Report Prepared by the Subcommittee on Terrorism, Narcotics, and International Operations of the Committee on Foreign Relations, 1988

Niet gepubliceerd, in te zien de Library of Congress, Washington D.C.

Getuigenissen

Behalve gedurende bovenstaande onderzoeken, zijn er meerdere instanties geweest die verklaringen hebben geëist van de betrokkenen, zoals:

House Foreign Affairs Committee

Niet gepubliceerd, in te zien in de Library of Congress, Washington D.C.

House Permanent Select Committee on Intelligence

Niet gepubliceerd, in te zien in de Library of Congress, Washington D.C.

Senate Select Committee on Intelligence

Preliminary Inquiry into the Sale of Arms to Iran and Possible Diversion of Funds to the Nicaraguan Resistance, 1987

Were Relevant Documents Withheld from the Congressional Committees Investigating the Iran-Contra Affair? 1989